

UNIVERZITA KARLOVA
HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Historie a vývoj NO CČSH v Rakovníku

**The History and Development of the Czechoslovak Hussite
Church Parish in Rakovník**

Diplomová práce

Vedoucí práce:

doc. ThDr. Kamila Veverková, Ph.D.

Autor:

Ing. Bc. Jiří Macoun

Praha 2019

Poděkování

Rád bych zde na tomto místě poděkoval paní doc. ThDr. Kamile Veverkové, Ph.D. za trpělivé a laskavé vedení a odbornou pomoc při psaní mé diplomové práce.

Velmi také děkuji bratru Janu Krškovi, Zdeňku Fenclovi, sestře Jaroslavě Bláhové a všem dalším, kteří se se mnou nezištně podělili o své znalosti i bohaté vzpomínky.

Velké díky patří samozřejmě také mé partnerce Janě, která mi svým porozuměním a láskou vytvořila tolik potřebné zázemí.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci "Historie a vývoj NO CČSH v Rakovníku" vypracoval samostatně s použitím níže uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Lubné dne 4. 3. 2019

Ing. Bc. Jiří Macoun

Anotace

Ve své práci mapuji historii a vývoj náboženské obce Církve československé husitské v Rakovníku. Zároveň jsem veden snahou zasadit veškeré zásadní historické okamžiky dějin náboženské obce do dějových souvislostí dějinného vývoje společnosti jako celku. Pomocí dostupných pramenů z archívu Náboženské obce CČSH v Rakovníku, Státního okresního archívu v Rakovníku, Pamětní knihy náboženské obce Rakovník, katolické kroniky a dalších zdrojů, jsem se pokusil zmapovat průběh jejího vzniku a aktivity hlavních osobností, které zásadním způsobem ovlivnili lidi kolem sebe a spoluvytvářeli tak bohatou historii náboženské obce.

V závěru se pokouším hledat způsoby, jak sbor a tuto náboženskou obec oživit, aby došlo k její materiální, ale zejména duchovní obnově.

Annotation

In this master thesis I map the history and evolution of the Czechoslovak Hussite Church religious community in Rakovník. Furthermore, I attempt to embed pivotal historical moments of the religious community into history of the society as a whole. Utilizing available historical sources from the archive of CČHS religious community in Rakovník, the State District Archive in Rakovník, the Memorial Books of the Rakovník religious community, the Catholic chronicles and others I attempted to describe its origins and important personalities who shaped the people around them in a deeply fundamental manner and thus contributed to rich history of CČHS. I discuss possible ways to reinvigorate this religious community and the church in general both in material, but mainly in spiritual manner in conclusion.

Klíčová slova

Náboženská obec Rakovník, římsko katolický, Církev československá husitská, Bůh, farář, sbor, budova, historie, obnova, věřící, život.

Keywords

Religious community Rakovník, Roman Catholic, Czechoslovak Hussite Church, God, pastor, church, building, history, recovery, worshipper, life

Obsah

Obsah	5
Seznam zkratek	7
Úvod	9
1. Dobové pozadí vzniku CČS	11
1.2. CČS	13
1.2.1. Orientace CČS na pravoslaví	15
1.2.2. Stručná historie CČS v letech 1939 – 1989	17
1.2.3. Zakladatelé CČS – ThDr. Karel Farský	18
1.2.4. Boj o kostely	21
1.2.5. Bohoslovecké vzdělávání v CČSH	22
2. Stručná historie Rakovnicka	25
2.1. Okolí města Rakovníka	25
2.1.1. Historie obce Rakovník	26
2.1.2. Spolková činnost v Rakovníku	28
3. Vznik CČSH v obci Rakovník a okolí	31
3.1. Aktivizace zakladatelů CČSH v obci Rakovník a okolí	39
3.2. Vznik NO CČSH Rakovník	43
3.3. Stručná historie NO CČS v letech 1939 – 1989	47
3.3.1. Období protektorátu	47
3.3.2. Období komunismu	48
3.4. Boj o kostel v Rakovníku	54
3.5. Hřbitov	59
3.6. Budování vlastního sboru	59
3.6.1. Budovy sboru	60
3.6.2. Synagoga v Rakovníku	61
3.6.3. Prapor sboru	62
3.6.4. Harmonium	62
3.7. Jednotlivé odbory NO CČS v Rakovníku	63
3.7.1. Práce s mládeží – Jednota mládeže CČS v Rakovníku	63
3.7.2. Odbor pěvecký NO CČS v Rakovníku	65
3.7.3. Odbor sociální práce NO CČS v Rakovníku	70
3.7.4. Odbor stavební NO CČS v Rakovníku	71
3.8. Regionální periodikum CČS	76
3.9. Duchovní a laici NO CČSH – Zakladatelé a významné osobnosti	79
4. Výzvy pro nejbližší léta počínaje rokem 2019	83
5. Závěr	85
Příloha (příběhy - osobní výpovědi)	86
I. Příběh Josefa Kopeckého ml.	86

II.	Příběh Zdeňka Fencla	88
III.	Příběh Dany Staňkové - Kosové	90

Seznam zkratek

ACČSH – Archiv Církve československé husitské

A pod. - a podobně

A.s. – akciová společnost

Br. - Bratr

Č. - Číslo

Čbr – Českobratrská církev evangelická

CČM – Církev českomoravská

CČS – Církev československá

CČSH – Církev československá husitská

Čs. – Československá

ČSM – Československý svaz mládeže

HČEFB – Husova československá evangelická fakulta bohoslovecká

HČBF – Husova československá bohoslovecká fakulta

HTF – Husitská teologická fakulta

JKD – Jednota katolického duchovenstva

JZD – Jednotné zemědělské družstvo

KNV – Krajský národní výbor

Nár. – Národní

ND – Národní divadlo

NO – Náboženská obec

NSR – Německá spolková republika

OAV – Okresní akční výbor

OCT – Okresní církevní tajemník

Odd. - Oddělení

OV KSČ – Okresní výbor Komunistické strany československa

ONV – Okresní národní výbor

OSP – Odbor sociální práce

Př.n.l. – před naším letopočtem

S. – Strana

Soc.dem. – Sociální demokracie

SOKA – Státní okresní archiv

Spol. s r. o. – Společnost s ručením omezeným

S.r.o. – Společnost s ručením omezeným

St. - Století

StÚC – Státní úřad pro věci církevní

Sv. - svatý

Tzv. - Takzvaný

ÚAM CČSH – Ústřední archiv a muzeum Církve československé husitské

UK – Univerzita Karlova

Univ. - Univerzita

ÚR – Ústřední rada

ÚR CČS – Ústřední rada církve československé

Úvod

Volba tématu mé diplomové práce "Historie a vývoj NO CČSH v Rakovníku" byla předurčena přirozeným procesem mého zrání. Prvním krokem bylo samotné zahájení mého bakalářského studia jednooborové teologie na HTF UK. Primárně byla motivací touha po vědění, a pak také snaha o vyplnění těžko definovatelného prostoru prázdnoty v sobě samém, který jsem zřetelně vnímal. Záhy bylo zřejmé, že mé studium bylo dobrou volbou.

Můj vstup do CČSH a mé jáhenské svěcení bylo již jen přirozenou součástí mého dalšího vývoje. Velmi rád jsem přijal možnost být ustanoven kazatelem v NO CČSH v Rakovníku a spolu se všemi sestrami a bratry v náboženské obci jsem se tak stal součástí její historie. Historie velmi bohaté, kterou jsem měl možnost postřehnout z mnoha vyprávění a zejména místních publikací vydaných v minulosti přímo faráři a členy této náboženské obce. Pokud mi v budoucnu bude umožněno, rád přijmu po absolvování svého magisterského studia kněžské svěcení a spojím svůj život s životem náboženské obce v Rakovníku poutem ještě pevnějším.

V náboženské obci dnes žijeme přítomností, ve které se všichni snažíme řídit své věci tak, aby očekávaná budoucnost byla tou budoucností, ke které se průběžně snažíme směřovat. Tedy otevřeným společenstvím sester a bratří, které bude mít co nabídnout všem, kteří o to budou stát. Naplněná budoucnost ovšem vyrůstá z přítomnosti a přítomnost je pevně spjata s minulostí. A já jsem přesvědčen, že je třeba znát svoji minulost, která každého z nás svým způsobem "někam" předurčila. Minulost na kterou můžu být jako člen náboženské obce náležitě hrdý, je zároveň minulostí většiny obyvatel Rakovníka, neboť v letech vzniku CČS byla s NO CČS v Rakovníku pevně spjata minimálně 1/3 jeho obyvatel. Mojí motivací a snahou, je tuto nádhernou část naší společné minulosti připomenout a svým způsobem ji "vrátit" nejen "své" náboženské obci, ale všem občanům Rakovníka, neboť je to také jejich, dnes možná k velké škodě všech trochu pozapomenutá historie našich vlastních předků, kterým stálo za to jít za svými ideály. Je to naše společná minulost, ze které je třeba se stále učit a čerpat sílu pro zvládnutí všech výzev současného světa.

Cílem mé práce je zmapování historie NO CČS v Rakovníku od jejího vzniku až po současnost, včetně zachycení všech dobových souvislostí, které měly, nebo stále mají na utváření a život náboženské obce vliv. Tomu také odpovídá členění mé práce, které je vedeno jednak po průběhu časové osy a zároveň se zastavuje u jednotlivých důležitých momentů života NO CČS v Rakovníku, jako je například činnost jednotlivých odborů náboženské obce, či soupisu duchovních a laiků. Zdrojem informací zásadních pro

zmapování historie NO ČČS v Rakovníku mi byl především SOKA. Bohužel, bohatý spisový materiál je povětšinou neuspořádaný a tak nebylo jednoduché ho zcela vytěžit. S velkou mírou jistoty lze říci, že v bohatém archivním materiálu je stále co objevovat a s trochou nadsázky lze konstatovat, že by se samostatná práce dala napsat téměř k jakémukoli tématu uvedeném v obsahu této práce. I přes tuto skutečnost jsem ale přesvědčen, že k naplnění cílů mé práce došlo a svým rozsahem odpovídá zadání, tak jak bylo definováno.

1. Dobové pozadí vzniku CČS

Předpokladem pro následný vývoj, který později vyústil až v založení CČS se stalo osvícenectví a epocha modernismu. „Měj odvahu užívat vlastního rozumu!“ V této výzvě je jasně vyjádřena základní snaha osvícenství 18. století o prosazování vlády rozumu a jeho samostatného užívání. Neboť pouze ten, kdo dokáže přemýšlet a jednat sám za sebe, řídit se svým vlastním intelektem, se může emancipovat a osvobodit z područí. Zásadních změn doznává v této souvislosti přirozeně i tradiční náboženství a ruku v ruce s ním církevní praxe. S osvícenstvím je také nerozlučně spojen proces sekularizace. Na jedné straně představuje proces přechodu církevního majetku do rukou státu, na straně druhé, a to v širším slova smyslu, představuje redukci působení a vlivu církve v rozličných oblastech společenského života, v nichž hrála ještě nedlouho předtím důležitou, mnohdy dokonce rozhodující roli, ať již se jednalo o školství, politiku, či vědecké poznání.

Modernismus se pak následně v průběhu 19. a 20. století stal myšlenkovým proudem, který se snažil uvést do souladu historické křesťanství s moderní vědou a filosofií. Modernismus tak přišel se zásadně přelomovou tezí, "Dogmatické pravdy nejsou věčné, ale dobově podmíněné". Mezi velikány této doby patří v evropském pohledu například Alfred Loisy, nebo George Tyrrell. V našem českém prostředí tyto myšlenky podnítily v roce 1902 vznik Jednoty katolického duchovenstva, sdružující české modernistické duchovní. Činnost Jednoty katolického duchovenstva, ale neměla dlouhého trvání. V roce 1907 papež Pius X. odsoudil modernismus v encyklice "Pascendi dominici gregis" /Pásti stádo Boží/ a jí předcházejícím dekretu "Lamentabili sane exitu" /Však po žalostném skonu/. V roce 1910 pak ještě zavedl tzv. protimodernistickou přísahu, kterou museli skládat všichni kněží a i další osoby činné v církvi, či katolické teologii. Tím byla aktivní činnost Jednoty katolického duchovenstva definitivně potlačena, ale myšlenky modernismu rozhodně ne.

Bouřlivou atmosféru rozpadu habsburské monarchie a vzniku Československa silně vnímalo též duchovenstvo a tak 28.10.1918 došlo ke znovu obnovení Jednoty katolického duchovenstva pod vedením Jindřicha Šimona Baara. I nyní byli modernisté ze strany církevní autority vystaveni značnému tlaku. Jejich pozice byla nesnadná. Pro římskokatolickou církev byli příliš světští a pro tehdejší společnost, odklánějící se stále více od církve, zase naopak příliš náboženští a katoličtí. Základním spisem, ze kterého je možno vyčíst reformní požadavky, je dokument "Obnova církve katolické v Československé republice". Mezi zásadní požadavky patřil zejména požadavek na organizační samostatnost církve v Československé republice, na demokratizaci církevní

správy, což znamená větší podíl laiků na řízení církve, dále požadavek na provádění liturgie v národním jazyce, zdobrovolnění celibátu a další. Významnými osobnostmi obnovené Jednoty katolického duchovenstva byl kromě Baara také K.Farský, B. Zahradník - Brodský, F.X.Dvořák a M.Pavlík. Velmi aktivně vystupoval a hájil výše uvedené požadavky zejména B. Zahradník - Brodský. Na schůzi Jednoty katolického duchovenstva dne 23.ledna 1919 v Praze, vystoupil před asi tisícovkou přítomných duchovních s tezí: "Odpůrci tvrdí, že papežská stolice celibát zrušiti nedovolí...Papežská stolice není tak zpozdilá, aby pro věc disciplíny nechávala dojít ke schizmatu. A že by ke schizmatu došlo, to neváhám prohlásit."¹ Po ukončení schůze to vyvolalo velkou diskuzi a dle novinových referátů převládl názor, že právě B. Zahradník - Brodský hrozil schizmatem.² Ten se na výborové schůzi Jednoty 5. února 1919 těmto nařčením bránil a od myšlenky schizmatu se rozhodným způsobem distancoval.³

21. června 1919 pak Jednota katolického duchovenstva vyslala se svými požadavky do Říma za papežem Benediktem XV. čtyřčlenou delegaci vedenou Msgre. Marianem Blahou, generálním vikářem na Spiši a členem čs. komise při mírové konferenci v Paříži. Dalšími členy delegace pak byl prof. Dr. Al. Kolísek, člen Nár. shromáždění, děkan Fr. Kroiher, člen Nár. shromáždění a univ. profesor Dr. V. Šanda.⁴ Jednání v Římě trvalo velmi krátce a kýžený úspěch nepřineslo. Drtivá většina požadavků byla odmítnuta, zřejmě i s odkazem na skutečnost, že byla v rozporu s ustanoveními Kodexu kanonického práva přijatého v roce 1917. V zásadě bylo z Říma svoleno pouze ke čtení z epištol a zpěvu v českém jazyce.

Rok 1919 byla také rokem, kdy v rámci Jednoty katolického duchovenstva došlo k založení radikálně modernistického sdružení Ohnisko. Po neúspěšné cestě do Říma se členové Ohniska na tajné poradě 6. srpna 1919 usnesli na realizaci "via facti", kterou plánovali již v rezoluci z června 1919 při přípravě mise do Říma pro případ, že tato cesta

---

¹ Marek,Pavel. *České schisma: příspěvek k dějinám reformního hnutí katolického duchovenstva v letech 1917 - 1924*. Vyd. 1. Rosice u Brna: Gloria, 2000, s. 33; také Peroutka Ferdinand. *Budování státu. Československá republika, 3, rok 1920*, Praha: Lidové noviny, 1991, s. 1381.

² Marek,Pavel. *České schisma: příspěvek k dějinám reformního hnutí katolického duchovenstva v letech 1917 - 1924*. Vyd. 1. Rosice u Brna: Gloria, 2000, s. 33.

³ Tamtéž, s. 35.

⁴ Farský, Karel. *Z pode jha. Vznik církve československé*. Praha: Klub reformního duchovenstva, 1920, s 58.

nepřinese požadované reformy.⁵ 15. října 1919 došlo k rozpuštění Ohniska a následnému vzniku Klubu reformních kněží Jednoty československého duchovenstva s již pevnou spolkovou strukturou, jehož předsedou byl zvolen ThDr. Karel Farský. Pro Farského bylo v první fázi uplatňování "via facti" zásadím a prvořadým úkolem zavedení českého jazyka do bohoslužeb.⁶ Bohužel pro věc samotnou, byla v obecné rovině "via facti" ponejvíce uplatňována ve věci kněžských sňatků, což silně nahrávalo kritikům reformy, přirozeně obzvláště ze strany katolické církve.

Reformní klub pod vedením Farského připravoval na Vánoce 1919 překlad latinské mše do českého jazyka *Český misál*. Dělo se tak za ostrého nesouhlasu nového pražského arcibiskupa prof. Františka Kordače, který byl jmenován do svého úřadu 16.9.1919. Tím byla překladatelská činnost Jednoty prakticky ochromena, neboť duchovní v obavách před možnými následky raději vyčkávali oficiálního rozhodnutí.⁷ Překlada se nakonec musel ujmout sám Karel Farský, neboť bez něho, by reforma byla prakticky neuskutečnitelná.⁸ Liturgii dle Farského *Českého misálu* uvedenou poprvé na Vánoce 1919 pak lze vnímat jako přelomovou a historickou událost. Jen několik dnů po této historické události byla oficiálně ustanovena Církev československá.

1.2. CČS

Na valném sjezdu Klubu reformních kněží v Národním domě na Smíchově byl 8. ledna 1920 odhlasován vznik Církve československé⁹ a zde také poprvé zaznělo Farského svolání *Národu československému*.¹⁰ Kde mimo jiné zaznělo: "...členové Klubu...po

---

⁵ Marek, Pavel. *České schisma: příspěvek k dějinám reformního hnutí katolického duchovenstva v letech 1917 - 1924*. Vyd. 1. Rosice u Brna, Gloria 2000, s. 55.

⁶ Tamtéž, s. 57.

⁷ KAŇÁK, Miloslav. *Dr.Karel Farský: o životě a díle prvního patriarchy církve československé*. Praha: Blahoslav, 1951, s. 26-27.

⁸ Tamtéž, s. 29 *"Bydlil tehdy u "Milosrdných" a tam v chudém, neútulném kumbálku bez kamen, který sloužil mezi dnem za nemocniční holírnu, přespával celé tři měsíce a o večerech při petrolejové lampičce překládal a upravoval první dva sešity Českého misálu."*; Farský Karel. *Přelom: Příspěvek k dějinám vzniku církve československé z roku 1918*. Praha. nákl. vl., 1921.

⁹ HRDLIČKA, Jaroslav. Církev československá husitská a její orientace na pravoslaví. In: FARRUGIA, Edward G., *Encyklopedický slovník křesťanského východu*. Olomouc: Refugium, 2010, s. 203; také KAŇÁK, Miloslav. *Zdějin reformního úsilí českého duchovenstva. Dějinná zkratka let 1800-1920*. Praha: Blahoslav. 1951, s. 95.

¹⁰ KADERÁVEK, Václav - TRTÍK, Zdeněk, *Život a dílo ThDr. Karla Farského*, Praha: Blahoslav, 1982, s. 48 - 49. *"Věrní odkazu svatého mučedníka kostnického "pravdy každému přejte", po velkých bojích a*

celodenním jednání se rozhodli oddělit se v zájmu dokonalejšího náboženského života českého národa od církve římskokatolické a založit církev novou, lepší a křesťanštější."¹¹

Ve vedení církve stanul dvanáctičlenný výbor, který dne 10. ledna vydal svolání *Národu československému* oznamující vznik nové církve a dne 11. ledna 1920 bylo toto prohlášení oznámeno lidu v chrámu sv. Mikuláše na Staroměstském náměstí v Praze. Lid přijal novou církev příznivě, a již v prvních dnech se do jejích řad přihlásilo cca 200tis. věřících. Katolické kruhy se pak snažily na základě dekretu papežské "kongregace posvátného officia" z 15. ledna 1920, kterým byla dána nová církev do klatby, všemožně zabránit přestupům do CČS. Současně čeští biskupové dne 17. ledna 1920 zrušili "Pastýřským listem" i "Jednotu katolického duchovenstva", jako reformní organizaci, jež byla "příčinou všeho zla a pohoršení", které svého vrcholu dostoupilo založením nové církve.

Název Církev československá se ale objevil až po emotivním vystoupení vojenského kaplana Albína Krásky ze Slovenska, neboť do té doby byl ThDr. Karel Farský toho názoru, že se Slovenskem pro malý dosah hnutí nemůže počítat a o vznikající církvi hovořil jako o "*církvi českokatolické*". Svoji roli sehrál jistě i fakt, že Farský o nové církvi působící na území Československa uvažoval jako o reorganizované církvi římskokatolické. Předpokládal, že tak by se nová církev mohla po právu dělit o majetek církve, ze které vzešla.¹²

Nově vzniklá Církev československá si přirozeně osvojila veškeré požadavky již dříve prosazové a tak svobodné hlásání Slova Božího, spolu s deklarovanou svobodou, národním uvědomněním, používáním národního jazyka při bohoslužbách, větším zapojením laiků do řízení chodu náboženských obcí, demokratickými volbami a rovností formovaly budoucí podobu nové církve.

25. ledna byl na schůzi ÚR CČS v chrámu sv. Mikuláše na Staroměstském náměstí přijat prozatímní řád a tak vznikla první náboženská obec nové církve. Byl to nutný předpoklad pro podání žádosti státního schválení CČS.¹³ Prozatímní řád byl následně

---

vnitřních strastech, jimiž trpí náboženská duše národa, uvědomili jsme si povinnost, kterou přítomné dny osvobození ukládají i stavu duchovnímu...."

¹¹ KAŇÁK, Miloslav. *Z dějin reformního úsilí českého duchovenstva*. Dějinná zkratka let 1800 - 1920. Praha: Blahoslav. 1951, s. 95.

¹² FRÝDL, David. Zrod Církev československé (husitské), in: *90 let Církev československé husitské*, CČSH, Praha 2010, s. 26.

¹³ KADERÁVEK, Václav - TRTÍK, Zdeněk. *Život a dílo ThDr. Karla Farského*. Praha: Blahoslav, 1982, s. 42

schválen církevním výborem dne 29. ledna 1920.

*"Podle úvodního článku je ideovým základem církve československé evangelium Kristovo. Dalšími důležitými atributy jsou svoboda svědomí, náboženské přesvědčení každého jednotlivce a zvroucení náboženského života v duchu bratrské lásky."*¹⁴

Po celé léto roku 1920 se konaly četné manifestace na podporu nové církve a 15. září 1920 byl ministrem školství a národní osvěty Gustavem Habrmanem podepsán patřičný výnos o státním uznání CČS.

V průběhu roku 1920 se také začaly profilovat dva zásadně odlišné přístupy ohledně dalšího vývoje CČS. Karel Farský jako zástupce radikálnějšího křídla, usiloval o budování svobodného, nezávislého církevního útvaru, zatímco představitelé konzervativnějšího přístupu, mezi které patřil B. Z. Brodský, viděli budoucnost CČS v přivtělení k srbskému pravoslaví a ortodoxním univerzalismu.¹⁵

1.2.1. Orientace CČS na pravoslaví

V období čerstvě získané státní nezávislosti byli lidé velmi nadšeni z nově získané svobody, kterou vnímali jako možnost ovlivňovat uspořádání společenských poměrů formou demokratického rozhodování. To v nově vzniklé církvi velmi brzo nastolilo problém, jak dosáhnout rovnováhy mezi svobodou přesvědčení a mezi udržení jednoty věrouky a kontinuity církevně právních norem. Řešení pochopitelně vyžadovala i problematika svěcení biskupů nově vzniklé církve, které jak se v průběhu jednání ukázalo, bylo ze strany římskokatolické církve zcela vyloučeno.

Hlavním propagátorem myšlenky vytvoření aliance s pravoslavnou církvi byl již v polovině roku 1920 Bohumil Zahradník - Brodský. Z toho, co spojení s pravoslavím nabízí CČS uvádí možnost užití českého jazyka jako jazyka bohoslužebného, ponechání vlastního bohoslužebného obřadu, možnost výchovy bohoslovců na fakultě v Bělehradě na náklady srbské pravoslavné církve, uznání sňatků kněží, volbu kněží a biskupů a zejména posvěcení biskupů, které si CČS sama zvolí za podmínky zachování teologie.¹⁶ Tento přístup si v CČS zpočátku získal nezanedbatelnou podporu a tak v září 1920 vzniklo

---

¹⁴ Tamtéž, s. 53

¹⁵ HRDLIČKA, Jaroslav. Církev československá a její orientace na pravoslaví. FARRUGIA, Edward G. *Encyklopedický slovník křesťanského východu*. Olomouc: Refugium, 2010, s. 204.

¹⁶ MAREK, Pavel. *České schizma: příspěvek k dějinám reformního hnutí katolického duchovenstva v letech 1917 - 1924*, Rosice u Brna: Gloria, 2000, s. 144 a s. 145.; Fond korespondence Dr. Farského, sign. AII - 36, sv. č. 1435, ÚAM CČSH, Praha. Oběžník Bohumila Zahradníka-Brodského duchovním CČS ze srpna 1920.

Memorandum Srbské pravoslavné církvi do kterého ovšem byla doplněna Matějem Pavlíkem, tehdy ještě názorově spřízněnému s pojetím K. Farského, klauzule o svobodě svědomí a právu samostatného náboženského vývoje.

Výzvou pro CČS bylo v roce 1921 kromě hledání vlastní identity především řešení úkolů organizačního rázu. I. a II. valný sjezd delegátů náboženských obcí probíhající v lednu a srpnu propracovával prozatimní řády a ideové směrnice. II. sjezd také dodatečně potvrdil *Memorandum Srbské pravoslavné církvi*. V dubnu 1921 potvrdil ústřední církevní výbor zachování episkopálního systému a v květnu svojí rezolucí přijal všech sedm ekumenických koncilů a Nicejsko-konstantinopolské krédo. Na to reagovala Srbská církev v červnu 1921 rozhodnutím jejího synodu o převzetí patronátu CČS.¹⁷

III. valný sjezd roku 1921 pak schválil prozatimní Ústavu CČSH a jako kandidáty na svěcení biskupů Srbskou pravoslavnou církví navrhnul Rudolfa Paříka, Karla Farského a Matěje Pavlíka. Celé úsilí však mělo charakter provizoria, z důvodů administrativních překážek provázející složitý proces schvalování náboženských obcí a diecezí nemohlo být zvoleno reprezentativní vedení církve, ani definitivní řády. Názorový rozkol mezi zastánci pravoslaví a křídlem kolem K. Farského byl s postupujícím časem stále zřetelnější a gradoval zvláště po vysvěcení Matěje Pavlíka na pravoslavného biskupa. Svěcení proběhlo v Bělehradě dne 25. září 1921 a Pavlík přijal jméno Gorazd. Po svém návratu ze Srbska začal Pavlík (Gorazd) na Moravě propagovat vyhraněnou orientaci CČS na pravoslaví. Chtíc do svého vlivu dostat také Ostravsko, přetvořil místní zemskou radu starších na svůj generální vikariát. V reakci na tuto situaci pak věřící z Ostravska, nezastávající pravoslavnou orientaci, vytvořili na doporučení pražského ústředí církve svou vlastní diecézi v jejímž čele stanul Ferdinand Stibor.

V roce 1922, byl vydán Československý katechismus Karla Farského a Františka Kalouse. Po prudkém odmítnutí těchto textů srbskou stranou, byl na schůzi diecézní rady CČS dne 7. října navržen rozchod se srbským pravoslavím.

Kromě slezské diecéze v jejímž čele stál Ferdinand Stibor, byly nově ustanoveny rovněž dvě české diecéze. Teprve nyní byly splněny právní předpoklady pro ustanovení pražské Ústřední rady církve. Biskup západočeské, tedy pražské diecéze byl zároveň patriarchou. Tím se ještě před zasedáním I. sněmu v roce 1924 po volbě konající se ve všech diecézích stal ThDr. Karel Farský.

Toto období nazývané obdobím "pravoslavné krize" se uzavřelo rezignací Matěje

---

¹⁷ KAŇÁK, Bohdan a ČERVENÝ, Vladimír. *Zápas o ideovou orientaci*. In: 90 let Církve československé husitské. Blahoslav. CČSH Praha. 2010, s. 35

Pavlika - Gorazda na biskupský úřad CČS a jeho odchodem z církve v srpnu 1924. Spolu s ním odešlo z CČS také několik jeho nejbližších spolupracovníků a řada věřících, kteří začali budovat samostatnou pravoslavnou církevní organizaci. To bylo korektním řešením jak pro CČS, tak pro Církev pravoslavnou.

Věřícími a duchovními CČS byl následně na 1.zasedání 1.církevního sněmu CČS mimo jiné přijat 28. srpna 1924 i řád zřizování biskupů a 6. ledna 1925 v chrámu sv. Mikuláše na Staroměstském náměstí v Praze proběhlo slavnostní zřizování biskupů.¹⁸ 6. července 1925 byla poprvé jako státní svátek slavena vzpomínka na Mistra Jana Husa. To i vzhledem k účasti prezidenta T.G.Masaryka na státních oslavách vyvolalo silnou negativní reakci katolické církve. Papežský nuncius Francesco Marmaggi opustil Prahu a Vatikán na dva roky přerušil s ČSR diplomatické styky. II. zasedání 1. řádného sněmu CČS konaného dne 28. až 30. března 1931 schválilo věroučný dokument *Učení náboženství křesťanského pro věřící Církev československé*. Dokument byl dílem teologů ThDr. Aloise Spisara a z části také Františka Kalouse. Mezi další důležité dokumenty schválené na tomto sněmu patří rovněž *Ústava Církev československé, Hospodářský a finanční a Kárný řád*.¹⁹

1.2.2. Stručná historie CČS v letech 1939 - 1989

Vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava v roce 1939 znamenalo pro CČS také změnu názvu na Církev českomoravskou, registrovanou 22. dubna 1940. Doba okupace byla dobou nelehkou a bohužel i v CČM se objevili jedinci, jako byla Rudolf Ceh, kteří se intenzivně snažili o sblížení s říšskou církví Deutsche kristen. Těmto snahám se podařilo naštěstí zabránit. CČM v těchto letech čelila různým intervencím protektorátní správy do své autonomie i různým administrativním a restriktivním opatřením. Když pak 9. února 1942 zemřel patriarcha ThDr. Gustav Adolf Procházka, nesměla být tato uprázdněná pozice až do konce války znovu obsazena a správou církve byl pověřen Ferdinand Stibor. Církev se tak od roku 1939 až do roku 1945 soustředila na celou škálu různých sociálních aktivit, jimiž reagovala na aktuální potřeby společnosti.

Po osvobození republiky v roce 1945 se církev vrátila ke svému původnímu názvu a na druhém sněmu CČS konaném v letech 1946 - 1947 sněm přijal *Základy řádu duchovenské péče CČS*, oddělil funkci biskupa patriarchy od funkce biskupa pražské

---

¹⁸ KAŇÁK, Bohdan. *Budování církve (1924-1939)*. In: 90 let Církev československé husitské, CČSH, Praha 2010, s. 45.

¹⁹ KAŇÁK, Bohdan. *Budování církve (1924-1939)*. In: 90 let Církev československé husitské, CČSH, Praha: ÚR CČSH, 2010, s. 51.

diecéze a zrušil přímou volbu patriarchy náboženskými obcemi. Nového patriarchu prof. Františka Kováře zvolili delegáti obcí na zvláštním zasedání sněmu. Biskupové a patriarcha byli nově voleni na funkční období a ne doživotně. Únorový převrat roku 1948 následně přinesl novou dobu nesvobody trvající prakticky až do roku 1989. Změny v politickém přístupu státu se projevily přijatými církevními zákony v roce 1949. Byl to především zákon o hospodářském zabezpečení církví a náboženských společností č. 218/1949 Sb. a zákon 217/1949 Sb., kterým byl zřízen Státní úřad pro věci církevní (SÚC), který do života církve výrazně zasahoval a zásadně omezoval její působení v sociální oblasti.²⁰ Ze strany církve byla patrná snaha se státní mocí vycházet, což lze doložit takovými akty, jako je třeba aktivní účast na *Manifestaci církví za mír ve světě* pořádané v roce 1948 na Slovanském ostrově v Praze, nebo *Mírové prohlášení CČS* přijaté na 3. sněmu v červenci 1950.

Po krátkém oživení v letech 1968 - 1969 došlo opět ke zvýšenému dohledu a represím ze strany režimu, kdy jakákoli činnost v církvi vyvolala zvýšený zájem Státní bezpečnosti.²¹ Aby Církev československá obstála v těžkých podmínkách, vyvinula na poli své teologické práce pozoruhodné intelektuální úsilí. Východisko bylo nalezeno v prohlubování duchovního rozměru života církve.²² Toto směřování bylo zároveň spjata s rozvíjením biblické teologie, která hledala svou inspiraci v biblismu české reformace. Dokladem toho může být 6. sněm CČS který na svém prvním zasedání v roce 1971 přijal *Základy víry CČSH* jako hlavní věroučnou normu a také schválil doplnění názvu církve o slovo *husitská*,²³ odkazující právě na odkaz české reformace.

1.2.3. Zakladatelé CČS - Dr. Karel Farský

ThDr. Karel Farský patřil k českým, římskokatolickým reformistickým kněžím a spolu s Bohumilem Zahradníkem Brodským, Ferdinandem Stiborem a Gustavem Adolfem

---

²⁰ HRDLIČKA, Jaroslav a LÁŠEK, Jan Blahoslav. *CČSH mezi lety 1948 - 1989*. In: 90 let Církve československé husitské. Praha: ÚR CČSH, 2010, s. 119.

²¹ BOHATOVÁ, Milena a Věra ILKOVÁ. *Život křesťanů husitského vyznání v Pražské diecézi Církve československé husitské*. Praha: Pražská diecéze Církve československé husitské, 2013. ISBN 978-80-7000-074-8., s. 58; také ŽÁČEK, Pavel. *Iluze a realita: Poslední pokus o reformu Státní bezpečnosti, 1987 - 1989*. In: *Securitas Imperii*, Praha 1966, s. 7.

²² JINDRA, Martin. *Z milosti trpět pro Krista. Životní příběh faráře Církve československé (husitské) Václava Mikuleckého*. Praha: Blahoslav ve spolupráci s NO CČSH Praha 1 - Staré Město, 2011. 379 s.

²³ NOVÁK, Miroslav. *Úvodní slovo*. In: Blahoslav 1971, s. 32.

Procházkou podepsal prohlášení o vzniku nové církve. Dalšími výraznými osobnostmi této nové církve byl zejména Matěj Pavlík a Emil Dlouhý Pokorný.

ThDr. Karel Farský

ThDr. Karel Farský byl spoluzakladatel, vůdčí ideová osobnost, teolog, duchovní, biskup a první patriarcha CČS.

Narodil se 26. července roku 1880 v podkrkonošském Škodějově, dnes část obce Příkrý, nedaleko Vysokého nad Jizerou v okrese Semily jako syn Františka Farského a jeho manželky Johanny, rozené Bochové. Otec František Farský se živil jako truhlář, matka Johanna, rozená Bochová pocházela ze zámožné rodiny. Strýc Karla Farského, Josef Farský byl kanovníkem vyšehradské kapituly (1902 - 1910) a svému synovi se stal velkou oporou při studiu bohosloví.²⁴ Po ukončení docházky v obecné škole v Roprachticích absolvoval pražské Akademické gymnázium (1892–1900), následně pak v letech 1900 - 1904 vystudoval teologickou fakultu univerzity Karlo - Ferdinandovy v Praze.²⁵ Kněžské svěcení přijal 29. 6. 1904 na Vyšehradě v kapitulním chrámu sv. Petra a Pavla. Následně jako kaplan dva roky (1904–1906) působil v Ostrově nad Ohří a Perninku, dnes Karlovarský kraj. Pak ale Farského jeho vytrvalost a cílevědomá snaha věnovat se badatelské práci přivedla zpátky do Prahy. Na své alma mater získal místo adjunkta 1906–1909 a 4. 12. 1909 získal doktorát z teologie úspěšnou obhajobou své disertační práce *De Divinatione et magia in Sancta Scriptura* (O božském zjevení a zázracích v Písmu svatém)²⁶ Poté působil jako středoškolský profesor náboženství, vyučoval na I. a II. reálném gymnáziu v Praze (1910 - 1914), následně pak na II. reálném gymnáziu v Plzni (1914 - 1919). Z této doby také pocházejí Farského rukopisy určené k výuce náboženství na středních školách (Mravouka a Věrouka). Farský kromě liberalismu věnuje ve svých učebnicích pozornost rovněž období husitství a jeho osobnostem, především Mistru Janu

---

²⁴ KADEŘÁVEK, Václav - Trtík, Zdeněk. *Život a dílo ThDr. Karla Farského*, Praha: Blahoslav, 1982, s. 9 - 11

²⁵ HRDLIČKA, Jaroslav. Dr. Karel Farský a jeho teologie českých dějin. *Historica Olomucensia*. 2016, (50), 181. Zde v letech 1884 - 1907 vyučoval spisovatel a historik Zikmund Winter, který probudil Farského zájem o historii a historická témata. Winterův Mistr Kampanus, který vyšel až v roce 1909, tedy v době kdy Farský ukončil středoškolská studia, oslovil teologa a motivy z tohoto literárního díla využíval i ve své kazatelské práci.

²⁶ KADEŘÁVEK, Václav - Trtík, Zdeněk. *Život a dílo ThDr. Karla Farského*, Praha: Blahoslav, 1982, s. 10

Husovi a Petru Chelčickému. Texty obsahují řadu příkladů z dějin, literatury, přírodních věd i politického života.²⁷ To nemohlo uniknout pozornosti pražského arcibiskupství a schvalovací komise neuznala tyto texty za vhodné k výuce náboženství katolických studentů.²⁸

Byl dlouhodobým stoupencem idejí modernismu, proto se po obnovení činnosti Jednoty katolického duchovenstva 7. 11. 1918 stal jejím členem a aktivně se zapojil i do činnosti *Ohniska*, volného sdružení v rámci JKD, které podle svých stanov „... usilovalo o realizaci církevních reforem až k jejich úplnému provedení“. Farský rovněž na jaře 1918 spontánně vstoupil, stejně jako řada dalších duchovních do politické strany Československé národní demokracie²⁹ a vyjádřil tak své přesvědčení, že náboženský problém je věcí veřejnou. Své názory pak promítnul i ve dvou spisech z let 1919 - 1920 *Český problém církevní*³⁰, *Papežství a národ český*.³¹

Ohnisko bylo na základě rozhodnutí členské schůze rozpuštěno dne 15.9.1919 a byl založen *Klub reformních kněží*, jehož byl Karel Farský zvolen předsedou. Vzhledem k náročnosti výkonu této funkce, vyžadující jeho přítomnost v centru hnutí, opustil Plzeň a nastoupil místo tajemníka v církevním oddělení Ministerstva školství a národní osvěty, kde působil do podzimu roku 1920. Pod jeho vedením proběhly všechny významné vnitrocírkevní události v letech 1920 - 1927. Předsedal také schůzi Klubu reformních kněží 8. ledna 1920 v Národním domě na Smíchově, kde byl vyhlášen vznik CČS, státního uznání se jí dostalo 15. 9. 1920. Byl členem jejího prvního řídicího grémia *Církevního výboru*, po jeho přejmenování v srpnu 1920 na *Ústřední církevní výbor* pak předsedou. Biskupem západočeským se sídlem v Praze byl zvolen v roce 1923, prvním patriarchou CČS v průběhu I. řádného sněmu 29.–30. 8. 1924. Ve velmi složitých vnějších podmínkách společenských, politických, právních a hospodářských i při vnitřních

---

²⁷ HRDLIČKA, Jaroslav. Dr. Karel Farský a jeho teologie. In: *Historica Olomucensia*. 50 - 2016, s. 179 - 192

²⁸ KADERÁVEK, Václav - Trtík, Zdeněk. *Život a dílo ThDr. Karla Farského*, Praha: Blahoslav, 1982, s. 13

²⁹ Československá národní demokracie vznikla na jaře 1918 sloučením Národní strany svobodomyšlné (mladočeské), Strany státoprávně pokrokové (Antonín Hajn), Moravské lidově-pokrokové strany (Adolf Stránský), části Pokrokové strany - realistů a Staročechů.

³⁰ FARSKÝ, Karel, *Český problém církevní*, Praha: A. Hajn, 1919, s. 12. V němž objasňuje i svou volbu věnovat se politické činnosti v rámci Československé demokracie.

³¹ HRDLIČKA, Jaroslav. ThDr. Karel Farský a Československá národní demokracie. *Theologická revue*, roč. 86, 2015, č. 1

ideových sporech, dokázal i díky nadšené a obětavé podpory z řad laiků, se svými spolupracovníky položit pevné základy svébytné nové církve v rovině věroučné, obřadní, organizační, vzdělávací, osvětové i vydavatelské a navázat první mezinárodní ekumenické kontakty.

O tom dnes vypovídá především jeho literární dílo.³² Důkazem správnosti nastoupené cesty byla postupná konsolidace CČS, vzrůstající počet věřících, náboženských obcí i vlastních univerzitně vzdělávaných duchovních, spontánní výstavba nových sborových budov a vybudování vlastní bohoslovecké koleje v Praze-Dejvicích.

Jeho dílo určilo základnu bohoslužebnosti a spirituality CČSH a odráží se zřetelně v její věrouce, sociální orientaci i církevních řádech, od založení po celou dobu její existence.

Těžce nemocný ThDr. Karel Farský vykonal poslední bohoslužby spojené s jáhenským svěcením 21. prosince 1926 v Husově sboru v Nuslích. Vyčerpan a vážně nemocen, zemřel ve svém bytě v Dejvické bohoslovecké koleji dne 12. 6. 1927 ve věku nedožitých 47 let. Poslední rozloučení pak proběhlo za velkého zájmu veřejnosti dne 16. 6. 1927 v chrámu sv. Mikuláše na Starém městě v Praze.

1.2.4. Boj o kostely

Boj o kostely nastal v podstatě ihned po vzniku nové církve. Do nově vzniklé CČS totiž na mnoha místech vstupovala spolu s knězem i většina jeho farníků. Ti tak považovali za přirozené, že mohou i nadále využívat nejen bohoslužebný prostor, ale že zrovna tak může kněz i nadále užívat byt duchovního. Tento přístup vycházel z přesvědčení, že na vzniku všech těchto církevních objektů se podílel celý národ a proto by katolické kostely a fary měly sloužit všem lidem. K dalším argumentů patřil i z pohledu lidu problematický původ některých sakrálních objektů. Řada z nich byla vybudována reformačními církvemi a majetkem katolíků se staly až po Bílé hoře. Církev československá si tak činila morální právo sloužit i nadále v těchto prostorách mše. Rovněž část politické reprezentace vnímala

---

³² Mezi Farského díla patří mimo jiné: Český problém církevní (1919), Československý katechismus (společné dílo Farského a Fr. Kalouse, 1922), Přelom, Z pode jha, Zápas o svobodu ducha, Liturgie Dr. Karla Farského pro církev československou (1923, od r. 1924 jako hlavní bohoslužebný projev CČSH), Stát a církev (1924), Náboženství v národě česko-slovenském (1924), Stručné informace o náboženských názorech, úkolech a organizaci církve československé (1925), Naše postila (1925), Biblická čítanka (1925 - nebyla dokončena), I. Starý zákon, I. Nový zákon. K. Farský připravil první sešity Českého misálu, kdy přeložil ve velmi krátké době latinskou mši do českého jazyka, dále připravil s dalšími spolupracovníky Zpěvník duchovních písní (1921) s využitím písní doby husitské, kdy se české duchovní písně velmi rozvinuly a jen v jistebnickém kancionálu jich bylo 77.

článek ústavy o rovnosti všech vyznání jako podklad pro majetkové vyrovnání mezi církvemi. Představitelé CČS iniciovali sestavení zákona, podle něhož by státní orgány na základě aktuální náboženské situace přidělovaly katolické objekty různým konfesím. Vývoj na politické scéně však vedl k jinému řešení problému, než si představovali stoupenci CČS.³³

Římskokatolická církev byla tímto vývojem ze začátku zaskočena a první zásadní reakcí bylo *"Memorandum českomoravských biskupů"* proti obsazování římskokatolických kostelů příslušníky CČS, zaslané pražským arcibiskupem Františkem Kordačem dne 28. března 1920 k rukám prezidenta republiky.³⁴ V červenci 1920 předložil vyslanec Kamil Krofta československé vládě protestní nótu, ve které Svátá stolice tlumočila svoji nelibost k toleranci svévolného počínání příslušníků CČS ze strany státních orgánů a jejich mlčení při zabírání kostelů.³⁵ Výsledkem jednání mezi Kroftou a státním sekretářem P. Gasparrim bylo ujištění katolické strany, že sakrální stavby jako majetek římskokatolické církve není možné přenechat jiné církvi ani za předpokladu, že by se k této církvi přihlásila celá farnost.³⁶ Vzhledem k napjatým vztahům následně padla rovněž myšlenka spolužívání kostelů.

Vláda ČR se následně rozhodla nové církvi poskytnout na výstavbu jejich sakrálních staveb dotace, ale jak se nakonec ukázalo, reálná podpora byla výrazně nižší, než stát původně avizoval, či zamýšlel.³⁷

1.2.5. Bohoslovecké vzdělávání v CČSH

Možností zřízení instituce za účelem vzdělávání duchovních CČS se ÚR CČS zaobírala již počátkem roku 1923. Tento záměr byl pojat jako interní a členem zřizovací komise byl mimo patriarchy G. A. Procházky také biskup R. J. Stejskal, místopředseda ÚR F. Prášek a tajemník ÚR V. Koubek. Úkolem komise bylo zejména připravení akademického statutu a

---

³³ Fencel, Zdeněk a Oldřich Horek. *Historie církve československé husitské v Rakovníku*. NO Rakovník: Tuček tiskárna Rakovník, 2002., s. 34-41.

³⁴ FOUSEK, František. *Dokumenty o počátcích církve československé a o sporech o kostely*. ÚAM CČSH, Praha, sign.K 40/2054, s. 12-13; MAREK, Pavel. *K problematice tzv. boje o kostely na počátku první Československé republiky*. In: *Acta Universitatis Palackianae Olomucensis*, 2008, s. 68.

³⁵ MAREK, Pavel. *K problematice tzv. boje o kostely na počátku první Československé republiky*. In: *Acta Universitatis Palackianae Olomucensis*, 2008, s. 69.

³⁶ Tamtéž, s.69.

³⁷ KAŇÁK, Miloslav. *Církev československá v historickém přehledu*. Praha: Blahoslav, 1946, s. 7.

vyřešení financování záměru.³⁸

Vysoká škola bohoslovecká byla zřízena již v roce 1933 na základě usnesení schůze ÚR CČS z 21. září 1932.³⁹ Slavnostní projev u příležitosti jejího otevření pronesl dne 26. října 1932 její děkan prof. Alois Spisar, profesor systematické teologie. Stále však scházel státní souhlas⁴⁰ a tak škola byla otevřena jako soukromý ústav CČS s právními nedostatky v základní organizaci.⁴¹ Proto po krátkém čase škola ukončila svoji činnost a studenti se vrátili na Husovu československou evangelickou fakultu bohosloveckou (HČEFB), kde vznikla roku 1935 samostatná sekce CČS.

Od roku 1939 byly veškeré české vysoké školy včetně bohosloveckých uzavřeny a jejich činnost se mohla obnovit až po ukončení okupace.

Po únoru 1948 další směr vývoje pod vedením komunistické strany předznamenal nově přijaté zákony v roce 1949 o hospodářském zabezpečení církví a náboženských společností a vznik Státního úřadu pro věci církevní. Vládní nařízení č. 112/1950 Sb. ze 14. července 1950 pak upravovalo poměry teologického školství. HČEFB byla rozdělena dle § 33. zákona č. 58/1950 Sb. o vysokých školách na dvě fakulty.⁴² Dne 6. října 1950 tak po ustavující schůzi fakultní rady zahájila svoji činnost Husova československá bohoslovecká fakulta (HČBF), jejímž prvním děkanem se stal prof. František M. Hník, který zároveň vedl katedru sociální teologie. Vzdělávání v CČS si kladlo za cíl vychovávat své budoucí duchovní v Duchu Kristově, ale při tom moderně, se zapojením nových vědeckých poznatků do výuky.⁴³

Převratný počátek 90. let minulého století, následující po „sametové revoluci“ z

---

³⁸ *Zápis ze schůze ÚR CČS z 2. března 1932.* Kniha zápisů ÚR CČS, ÚAM CČS, s. 259.; KOVÁŘ, František. *Deník z 15. prosince 1932*, RAFK. Fr. Kovář se problematikou zřízení vlastního ústavu zabýval podrobně ve svých denících.

³⁹ HRDLIČKA, Jaroslav. *Život a dílo Prof. Františka Kováře: příběh patriarchy a učence*. Brno: L. Marek, 2007, s. 162.

⁴⁰ KOVÁŘ, František. *Deník z 15. prosince 1932*, RAFK. Situaci se státním uznáním na MŠANO viděl Kovář, jako vyšší úředník ministerstva velice z blízka a kladné vyřízení neshledával možným, jelikož nebylo zřejmé o jakou školu vlastně církev usiluje, zda o soukromou, či státní.

⁴¹ HRDLIČKA, Jaroslav. *Život a dílo Prof. Františka Kováře: příběh patriarchy a učence*, Brno: L. Marek 2007, s. 164.

⁴² HRDLIČKA, Jaroslav. *Život a dílo Prof. Františka Kováře: příběh patriarchy a učence*, Brno: L. Marek 2007, s. 359.

⁴³ HRDLIČKA, Jaroslav. *Život a dílo Prof. Františka Kováře: příběh patriarchy a učence*, Brno: L. Marek 2007, s. 362. SALAJKA, Milan. *Husitské bohoslvi: [ročenka 1995]: zpráva o fakultních činnostech* Praha: HTF UK, 1995.

roku 1989, otevřel církvi mnohé, dosud netušené možnosti. Poslední velká organizační změna nastala v roce 1990, kdy byla Husova československá bohoslovecká fakulta inkorporována do svazku fakult Karlovy univerzity v Praze jako Husitská teologická fakulta.

Dnes je Husitská teologická fakulta otevřenou vzdělávací institucí s multidisciplinárním zaměřením, která své absolventy připravuje nejen k duchovenskému poslání, ale třeba i k práci v oblasti sociálních služeb, nebo státní správy. I přesto že je pevně spjata s Církví československou husitskou, zůstává otevřená všem bez rozdílu konfese, pohlaví, rasy a světového názoru.

2. Stručná historie Rakovníka

2.1. Okolí města Rakovníka

Nejstarší archeologicky doložené památky na Rakovnicku pochází z období středního paleolitu - starší doby kamenné - (250 000 - 40 000 př. n. l.), kdy se lidé sídlící v lehkých příbytcích nad údolními potoky živilí hlavně sběrem plodů a sledovali tahy velké zvěře. Ve starší době bronzové (2 300 - 1300 př. n. l.) začala pomalu růst intenzita osídlení a v regionu docházelo k významnému hospodářskému i společenskému rozvoji. Na počátku starší doby železné (700 - 500 př. n. l.) byla Rakovnická kotlina v souvislosti se zhoršením klimatu téměř vylidněna, postupně se však od severozápadu začala opět zaplňovat. Zemědělské obyvatelstvo pohřbívalo své mrtvé na jednoduchých žárových pohřebištích, čehož dokladem jsou i archeologické nálezy v bezprostředním okolí dnešního Rakovníka. Působení cizích, hlavně antických vlivů přineslo nový výtvarný styl laténské kultury (500 př. n. l.) jejímiž nositeli byli Keltové. V období 1. - 4. st. n. l. vpadli do této oblasti příslušníci germánských kmenů a Keltové buď asimilovali a nebo byli vytlačeni do oblastí pod vlivem římského impéria. Z období Sámovy říše (1. polovina 7. st.) známé jako první předstátní útvar na českém území doklady na území Rakovníka téměř neexistují. Do období osamostatnění a sjednocování českého státu v průběhu 10. století spadá již souvislejší osídlení, kdy obyvatelstvo v rámci vnitřní kolonizace proniká do celé oblasti Rakovnické kotliny. Přesto si oblast po celý raný středověk až do konce 11. - 12. století udržela lesnatý, spíše řídko osídlený charakter knížecího, později královského hvozdu. Zásadní změnu v obrazu osídlení přinesl vedle vnější kolonizace vznik sítě královských hradů ve 30. - 70. letech 13. století v době vlády Václava I. a Přemysla Otakara II. V přemyslovském loveckém hvozdu vznikla na relativně nevelké ploše největší koncentrace gotických královských hradů v Čechách. (podle data vzniku: Hlavačov, Týřov, Křivoklát, Džbán, Angerbach, Jivno, Jenčov, Nižbor) Nejvýznamnější hrad s funkcí přesahující rámec oblasti představoval zpočátku za Václava I. Týřov, ale již Přemysl Otakar II. přenesl tuto funkci na Křivoklát. Do počátku 13. století se klade také vznik a vývoj města Rakovníka. Nejstarší písemná zmínka z roku 1252 zde uvádí místo jakéhosi krajského soudu.⁴⁴

---

⁴⁴ BLAŽKOVÁ, Kateřina a Jana VOTRUBOVÁ. *Historie a současnost podnikání na Rakovnicku, Kralovicku a Manětínsku*. Žehušice: Městské knihy, 2005. *Historie a současnost podnikání v regionech ČR*. ISBN 80-86699-33-1., s. 10 - 17

2.1.1. Historie obce Rakovník

Mezi Rakovníkem a obcí Senomaty stojí o samotě prastarý hřbitovní kostelík sv. Jiljí. O jeho účelu v době jeho vzniku není mnoho dokladů. Předpokládá se, že v okolí kostelíku stála vesnice Rakovník, jejíž jméno je jménem místním. V okolí vesnice se nalézal luh mezi vodami, zarostlý vrbinami, rakovicí a samozřejmý byl i výskyt raků. Odtud zřejmě vznikl název osady. Široký pruh území od pohoří Džbánů k Plasům, odtud k hradu Krašov a podél Skryj k stradonickému hradišti byl již v XIII. století hustě osídlen. Brzy po roce 1230 bylo z důvodu potřeby vzniku správního místa této oblasti podléhající králi iniciováno založení Rakovníka na místě, kde se nachází po dnes. Dnešní poloha Rakovníka je vzdálena asi čtvrt hodiny cesty od původní vsi Rakovník u kostela sv. Jiljí. Původní místo bylo opuštěno z důvodu častých záplav, nicméně kostel sv. Jiljí a okolní hřbitov zde stojí dodnes a v současnosti jsou již pomalu pohlcovány současným, rozrůstajícím se městem.⁴⁵

Rakovník roku 1319 získal majestát od Jana Lucemburského, ve kterém je označován jako "civitas" (tedy město) a kterým král potvrdil práva udělená Václavem II. v roce 1286. Nejvýznamnějším stavebním podnikem Karla IV. se stala výstavba zřejmě již opevněného síňového trojlodí děkanského kostela sv. Bartoloměje v Rakovníku, jehož původní podobu před požárem roku 1349, kdy o něm máme první písemnou zmínku, neznáme.

V atmosféře období husitského hnutí se na katolickém Rakovnicku rozvinulo hned několik tzv. sezónních lesních řemesel, zajišťujících obyvatelstvu díky značné spotřebě jejich produktů pro středověkého člověka jistý výdělek a sice uhlířství a dehtářství. Následky dramatických událostí první poloviny 15. století poznamenaly obraz osídlení Rakovnicka na značně dlouhou dobu. Hrad Křivoklát byl pouze nouzově udržován s episodickou novou výstavbou za vlády Jiřího z Poděbrad. Ostatní hrady se dostaly do zástavního šlechtického držení. Rozvoj centra oblasti přinesla až doba vlády Vladislava Jagellonského.

Vzestup Rakovníka, který byl v kritických dobách vždy více méně loajální k panovníkovi, se projevil po podnikatelské stránce přestavbou opevněného kostela sv.

---

⁴⁵ KOČKA, Václav. *Dějiny Rakovnicka*. 2. vyd. Rakovník: Agrosience ve spolupráci s Musejním spolkem královského města Rakovníka a okresu rakovnického a Muzeem T.G.M. Rakovník, 2009. ISBN 978-80-85081-28-2., s. 642 - 645

Bartoloměje, započatou již Alešem Holickým ze Štenberka, do jehož rukou se město po husitských válkách na několik desetiletí dostalo. Přestože pivovarnictví proslavilo Rakovník již dávno, bylo městu Ladislavem Pohrobkem uděleno milové právo na vaření piva až roku 1454. Privilegiem z roku 1482 mu Vladislav Jagellonský udělil erb a potvrdil již Jiřím z Poděbrad slíbené královské povolení k výstavbě kamenných městských hradeb se čtyřmi branami (Vysoká, Pražská, Plzeňská či Lubenská, Karlovarská či Svatojilská), jež měly nahradit dřevěné opevnění. Se stavbou se však začalo až roku 1515 (stavbou Pražské brány) a z finančních důvodů se protáhla na několik desítek let, přičemž opevnění nebylo nikdy v úplnosti dokončeno. Stejně jako v jiných středověkých městech, rozvíjela se také v Rakovníku řemeslná výroba, dařilo se soukenictví, tkalcovství, zastoupena byla ale i řemesla jako je pekař, řezník, zedník, kolář, kovář, sklenář, zvonař, platněř, barvíř, uzdař a mnohé další. Významné bylo ovšem i zemědělství, které mimo jiné zajišťovalo i dostatek suroviny pro místní výrobu piva.

Počátek 19. století zastihuje Rakovník jako město, jehož základ hospodaření tvořilo zemědělství. Ještě v roce 1875 byl Rakovník městečkem se 4.500 obyvateli. Ve městě bylo 226 obytných domů, 220 na předměstí a 7 židovských. V průběhu 19. století vznikala v Rakovníku a jeho okolí řada drobných podniků, skelná huť, papírna, Maxova huť, parní pila, nebo knihtiskárna. Důležitou podnikatelskou aktivitou této doby a zdrojem obživy pro zdejší obyvatelstvo bylo také otevírání uhelných dolů. Po roce 1900 těžba uhlí a lupků na Rakovnicku pokračovala, ale již se nejednalo o malé soukromé dolování. Těžby se nyní ujímaly hlavně velké závody jako byly Rakovnické a poštorské keramické závody, a.s.; Lubná - rakovnické kamenouhelné doly, spol. s r.o.; Kamenouhelné doly Rosenbaum a Wegner; Mutějovická uhlotěžební společnost a společnost Union. Celkem v té době bylo na Rakovnicku funkčních 30 dolů. Mezi významné průmyslové podniky v Rakovníku patřila "Šamotka", později Rakovnické keramické závody. Založena byla v roce 1882 a po roce 1900 již dávala práci asi 400 dělníkům. Dalším keramickým závodem byl "Keram" založený v roce 1920. V souvislosti s rychlým rozvojem průmyslu byl v roce 1909 založen podnik "TOS" - továrna obráběcích strojů. Vznik jednoho z nejvýznamějších rakovnických podniků, dnes s názvem BRANO - ATESO, ve vyprávění pamětníků nazývaného vždy STADIONKA, je spojen s rozvojem automobilového průmyslu ve 20. letech minulého století. Místní rodák pan Pánek, zástupce mladoboleslavské automobilky Laurin a Klement, tady začal konstruovat vlastní lehký automobil. V roce 1922 odkoupila od B.Pánka společnost Stadion s cílem zahájit zde výrobu jízdních kol. V roce 1938 pak společnost přešla pod Československou zbrojovku Brno a po skončení druhé světové války

se sem znovu vrátila výroba jízdních kol. Na začátku 20. století také přichází do Rakovníka pan František Otta, nejprve si pronajímá malou dílnu, kde vyrábí mýdla a následně se v roce 1905 rozhoduje postavit zcela novou dílnu a v roce 1914 jeho podnik RAKONA zaměstnává 40 pracovníků. František Otta zemřel v roce 1939 a v té době jeho podnik zaměstnával již více než 500 osob. Mezi další významné podniky této doby patřila ještě Rakovnická továrna na stroje a slévárna Jana Linharta, Továrna na ovocné konzervy, ocet a likéry a samozřejmě pivovar.⁴⁶

V současnosti patří mezi významné rakovnické podniky zejména Procter & Gamble Czech Republic s.r.o. - bývalá Rakona; Pivovar Bakalář; RAKO - bývalá Šamotka a dále společnosti realizující v oblasti automotive jako je například společnost Eberspächer spol. s r.o., Valeo Autoklimatizace s.r.o., BRANO a.s. a mnoho dalších větších i menších firem z oblasti stavebnictví, zemědělství a služeb.

2.1.2. Spolková činnost v Rakovníku

V Rakovníku v rámci tereziánských reforem ve školství byla zřízena vedle stávající dvoutřídní obecné školy (nevalné úrovně) také čtyřtřídní škola latinská. Jejím účelem bylo *"městskou mládež latinskému jazyku přiučiti, k pobožnosti a dobrému mravnému chování naváděti"*. Rakovničtí měšťané prý latinské škole příliš nepřáli pro její poněmčování a škole zanikla roku 1777. Po roce 1820 se v Rakovníku uvažuje o založení reálky. Protože pro její zřízení je nutné vytvořit ve městě přípravku, je 9. listopadu 1829 slavnostně otevřena "německá čtyřtřídní škola". 14. května 1848 je potom na pokyn krajského úřadu zřízena znovu "česká škola triviální". Do obou škol posílali rodiče chlapce i děvčata. V roce 1890 byla zřízena "dívčí měšťanská škola" navazující na dívčí "obecnou školu" a v roce 1895 byla otevřena "měšťanská škola chlapecká". Výuka na reálce byla zahájena v roce 1833 v soukromých prostorách a navštěvuje ji celkem 15 žáků. Ve vlastních prostorách začíná působit v roce 1838. Učební osnovy byly sestaveny podle F.J. Gerstnera a byl kladen velký důraz na praktickou stránku výuky. Vyučovaly se následující předměty - němčina, vedení písemností, počty, účetnictví, geometrie, stereometrie, kupecké počty, zbožiznalství, strojnictví, stavitelství, zeměpis, prakticky pojatý dějepis, fyzika, chemie,

---

⁴⁶ BLAŽKOVÁ, Kateřina a Jana VOTRUBOVÁ. *Historie a současnost podnikání na Rakovnicku, Kralovicku a Manětínsku*. Žehušice: Městské knihy, 2005. *Historie a současnost podnikání v regionech ČR*. ISBN 80-86699-33-1., s. 21 - 81

přírodopis, kreslení, rýsování, náboženství, francouzština, italština a čeština. V letech 1874 - 1884 vyučoval na rakovnické reálce dr. Zikmund Winter, paleontolog a geolog Jan Kušta, filolog a literární historik Josef Šmaha, překladatel a autor psychologických a filosofických statí František Fahoun, nebo matematik Antonín Sýkora. V roce 1908/9 začínají na reálce poprvé studovat i dívky. Do poměrně klidného života reálky zasáhla 1. světová válka, která znamenala postupný odchod profesorů a žáků na frontu. Události v polovině října 1918 zasáhly i život reálky - od 14.10. byla zastavena výuka a obnovena 5.11., slavnostně se přivítal 28. říjen - konec nadvlády habsburské monarchie.

Bohatý vnitřní život reálky probíhal i v poválečných letech - připomínala se výročí slavných osobností z našich dějin, ve své činnosti aktivně pokračuje Spolek pro podporování chudých studujících, studenti reálky se aktivně účastní nebo organizují řadu kulturních akcí - koncerty sboru a orchestru, divadelní představení a podobně. Do vývoje školy pak vstoupil rok 1938 a druhá světová válka. Na školu přicházejí studenti ze zabraných území, násilně se zasahovalo do obsahové náplně vyučování. Od počátku roku 1944 se ostatní rakovnické školy změnily v lazarety wehrmachtu a počátkem roku 1945 se do budovy reálky nastěhovalo německé vojsko a část školy se stala internačním střediskem sovětských válečných zajatců. Na přelomu května a června se začíná znovu vyučovat a škola s devítiletou povinnou školní docházkou byla rozdělena na 3 stupně. Vývoj následně směřoval ke vzniku čtyřletého gymnázia, které bylo v Rakovníku zavedeno ve školním roce 1968/69.

Vedle výše uvedené reálky působila v Rakovníku i řada dalších škol. Od roku 1859 při reálce působila "Řemeslnická pokračovací škola". Měla umožnit začínajícím živnostníkům seznámit se s tehdejšími základními technickými poznatky a vědomostmi potřebnými v praxi. Prvním rokem měla 68 posluchačů, nicméně v roce 1872 byla pro nezájem zrušena. Absence takové školy se ale brzy ukáže v plné nahotě a tak je v roce 1884 je ale opětovně zřízena " Pokračovací škola řemeslnicko-průmyslová" (od roku 1890 škola průmyslová a obchodní) a v roce 1904 "Pokračovací škola obchodní". Po roce 1945 ministerstvo školství zařadilo tuto školu do správy samostatné Učňovské školy v Rakovníku. 1.10.1919 byla slavnostně otevřena "Veřejná dvouletá obchodní škola" a od roku 1937 potom působí jako "Obchodní akademie". Od roku 1964/65 bylo zavedeno

dvouleté vyučování hospodářství, od 1958 nově transformované do Střední zemědělské školy technické v Rakovníku.⁴⁷

Přehled škol ekonomického zaměření v letech 1919 - 1987

Kupecká škola pokračovací	1919 - 1945
Veřejná obchodní škola	1919 - 1946
Obchodní - družstevní - hospodářská škola	1946 - 1949
Družstevní škola	1949 - 1953
Hospodářská škola - dvouleté studium	1953 - 1961
Ekonomická škola	1961 - 1978
Obchodní akademie	1937 - 1946
Obchodní akademie - vyšší hosp. škola, 4leté studium	1946 - 1949
Vyšší hospodářská škola	1949 - 1953
Hospodářská škola - 4leté studium	1953 - 1961
Střední ekonomická škola	1961 - 1987
Večerní studium	1959 - 1984

⁴⁷ BLAŽKOVÁ, Kateřina a Jana VOTRUBOVÁ. *Historie a současnost podnikání na Rakovnícku, Kralovicku a Manětínsku*. Žehušice: Městské knihy, 2005. *Historie a současnost podnikání v regionech ČR*. ISBN 80-86699-33-1., s. 46 - 60

3. Vznik CČSH v obci Rakovník a okolí

Bouřlivý vývoj společenských změn a nálad po rozpadu habsburské monarchie a vzniku Československa intenzivně vnímalo také duchovenstvo na Rakovnicku. I zde, stejně jako jinde v republice prolínal jejich myslí pocit nejistoty z postupujícího sekularismu společnosti spolu s nadějí na realizaci změn v církvi. S očekáváním se jednotliví duchovní sešli dne 3. prosince 1918 na ustavující schůzi vikariátní skupiny Jednoty katolického duchovenstva. Jednání ignorovali pouze duchovní z německých obcí Děkov a Oráčov.⁴⁸

Akci inicioval lišanský kněz Josef Hlaváček, který měl značnou zásluhu na tom, že do Jednoty katolického duchovenstva vstoupila většina kněží Rakovnicka. Vedle celospolečenských nálad hrála významnou roli i Hlaváčková autorita a oblíbenost u ostatních kněží. Hlaváček tak byl jednohlasně zvolen předsedou místní organizace a to i přesto, že se schůze účastnil také vikář František Smrž, u něhož by se předsednictví asi spíše očekávalo. Petrovický farář František Šírek byl zvolen jednatelem Jednoty. Svoji úlohu při propagaci Jednoty jistě sehráli také katecheta rakovnické reálky Rudolf Procházka a učitel náboženství hospodářské školy v Rakovníku František Bíca, oba jsou zmiňováni jako zakládající členové Jednoty. Na své první schůzi Jednota přijala rovněž prohlášení, ve kterém požadovala svobodné volby arcibiskupa duchovenstvem a laiky, spravedlivé obsazování far, právo kněží nosit občanský oděv, odůvodnění církve od státu bez konfiskace jejího majetku a zrušení celibátu. Překvapivě konzervativní stanovisko zaujala jednota k používání mateřského jazyka v liturgii, neboť jeho zavedení do mše svaté prozatím nedoporučila.⁴⁹

Následně 18. prosince 1918 vznikla novostrašecká a 27. prosince 1918 pak křivoklátská pobočka Jednoty.⁵⁰ Rakovnická Jednota rozvíjela svoji činnost na dalších

---

⁴⁸ Ze schůze se omluvili kněží z Čisté, Chříče, Kožlan a Mutějovic (*SOkA Rakovník, f. Římskokatolický farní úřad Lužná, neuspořádáno, Protokoly schůzí vikariátní skupiny rakovnického katolického duchovenstva 1918 – 1919, zápis z ustavující schůze z 3. prosince 1918.*) Do rakovnického vikariátu patřily fary v Čisté, Děkově, Hředlích, Chříči, Kounově, Kněževsi, Kolečovicích, Kožlanech, Lišanech, Lužné, Mutějovicích, Olešné, Oráčově, Petrovicích, Senomatech a Vysoké Libyni. Funkci vikáře zastával kněževský farář František Smrž.

⁴⁹ Nelze říci, zda tento zdrženlivý postoj k uplatnění českého jazyka v rámci liturgie byl ve shodě s přístupem ostatních poboček Jednoty katolického duchovenstva. (*SOkA Rakovník, f. Římskokatolický úřad Lužná, neuspořádáno, Protokoly schůzí vikariátní skupiny rakovnického katolického duchovenstva 1918 – 1919.*)

⁵⁰ Údaj o vzniku křivoklátské pobočky je znám pouze z informativního přehledu místních Jednot (*Seznam skupin katolického duchovenstva československého. Jednota, 1, 1.července 1919. č.14, s 133.*).

schůzích 20. ledna a 16. února 1919.⁵¹ Shromáždění se zabývalo problematikou zajištění finančního chodu Jednoty, organizačními záležitostmi, ale i otázkou narůstajícího antagonismu společnosti k církvi. Únorová schůze je zároveň poslední schůzí, ze které se dochoval původní zápis. Následný vývoj rakovnické Jednoty je nám tak znám pouze z dochované korespondence. Pražské vedení Jednoty obdrželo 20. března 1919 dopis, ve kterém se rakovnická sekce jednomyslně staví za J.Š.Baara, jako za kandidáta na arcibiskupa.⁵² Vatikán však, jak je obecně známo, tyto návrhy nebral v potaz a v září jmenoval arcibiskupem Františka Kordače. Rostoucí tlak na reformisty spojený s osobou nového arcibiskupa má dopad i na rakovnickou skupinu, kdy řada kněží mění své postoje. Situaci popisuje Hlaváček ve svém listu jednomu z předních radikálních reformistů Antonínu Procházce. Mimo některých místních duchovních kritizuje také pražské vedení Jednoty a jejího nového předsedu Františka Kroihera. Hlavním obsahem listu však byla odpověď na dotazník, který měl zmapovat vztah kněží k celibátu. Hlaváček přes své pohoršení nad takovým dotazníkem jej přesto vyplnil a odeslal.⁵³ U většiny duchovních se nedokázal vyjádřit jednoznačně, konkrétnější zprávu uvedl v případě Hředlí, Lišan, Lužné a Rakovníka. Za svoji osobu se přiznal ke vztahu se svoji hospodyní a k úmyslu se s ní oženit. Obdobně situaci popsal u rakovnického kaplana Františka Polana a katechety Václava Lišky.⁵⁴

Následující vývoj pak skutečně ukazuje, že snaha uzavřít manželství zásadně ovlivnila postoje Hlaváčka, Polana i Lišky. Kromě těchto jmenovaných do nově ustanoveného Klubu reformních kněží vstoupil luženský farář Bohumil Jakeš, kněz z Chřívce Jan Pitlík a rakovnický děkan Josef Smola. Někteří jiní zakládající členové Jednoty jako například František Bíca a Rudolf Procházka zaujímalí stále více konzervativní postoj. Polan, který se sice s katolickou církví vnitřně rozešel, své názory veřejně neprezentoval.⁵⁵ Hlavního úkolu v propagaci cílů klubu reformních kněží se tedy

---

⁵¹ *SOkA Rakovník, f. Římskokatolický farní úřad Lužná, neuspořádané, Protokoly schůzí vikariátní skupiny rakovnického katolického duchovenstva 1918 – 1919.*

⁵² *Archiv Národního muzea, f. Jednota československého duchovenstva, kart. 2, dopis rakovnické skupiny Jednoty z 20. března 1919.*

⁵³ V dopisu Hlaváček hodnotí pozitivně osobnost Karla Farského (*ÚAM CČSH Praha, f. Ohnisko a Klub reformních kněží, sig. AII – 49, č.i. 1/a – 14, dopis Hlaváčka z 25. září 1919.*).

⁵⁴ Vlastní dotazníkové tiskopisy jsou uloženy zvlášť od průvodního dopisu (*Tamtéž, sig. AII – 50, č.i. 3/a - 1f.*).

⁵⁵ Svůj opatrný postoj se snaží Polan zdůvodnit v dopise z 12. prosince 1919. V závěru píše: „Již dávno necítím se římským knězem a zůstanu na místě jen pro naši věc. Jiný kaplan mohl by zpracovat děkana opět

ujal Hlaváček a Liška. Tito duchovní si velice dobře uvědomovali, že v jejich zápase o reformy je třeba oslovit místní veřejnost. Místní organizátoři Klubu reformních kněží se proto rozhodli uspořádat v Rakovníku agitační přednášku, které se na jejich žádost účastnil také Bohumil Zahradník – Brodský. Celá akce byla pečlivě připravena včetně výlepu velkého množství plakátů a tak v den konání akce 18. prosince 1919 se celá rakovnická sokolovna, kde se akce konala zcela zaplnila. Řečníci seznámili veřejnost s programem reformního hnutí a s nutností jeho naplnění, přičemž argumenty hledali rovněž v základních meznících historického vývoje českého národa, včetně odkazu na myšlenky Mistra Jana Husa.⁵⁶ Přednáška tak splnila svůj účel a postup Hlaváčka a ostatních reformistů začalo pozitivně hodnotit stále více obyvatel.⁵⁷

Kaplan Polan požádal 12. prosince 1919 vedení Klubu reformních kněží o zaslání českého překladu liturgie.⁵⁸ Odpověď se nedochovala, ale je jisté, že během několika dnů Český misál obdržel a tak mohl děkan Smola při nedělní mši 21. prosince oznámit, že od Vánoc se budou veškeré bohoslužby v Rakovníku konat v národním jazyce.⁵⁹ Z celého rakovnického vikariátu pak vykonali bohoslužby v češtině ještě lišanský farář Josef Hlaváček⁶⁰, luženský kněz Bohumil Jakeš⁶¹ a chříčský duchovní Jan Pitlík⁶².

---

pro Řím a v městě mnoho pokazit. Čekám, že jednou budu jako český kněz ve svém povolání zcela šťasten“ (ÚAM Praha, f. *Ohnisko a Klub reformních kněží*, sig. AII – 49, č.i. 1/a – 18, dopis Polana z 12. prosince 1919.).

⁵⁶ *SOkA Rakovník, Pamětní kniha královského města Rakovníka 1836 – 1962 I, s. 320.*

⁵⁷ *SOkA Rakovník, f. Městský osvětový sbor Rakovník, neuspořádáno, rukop. Bradáč, J.: Náboženskocírkevní poměry v Rakovníku. Rakovník 1933, s. 11 – 12. Církev Československá v Rakovníku. Rakovnické noviny, 4, 17. listopad 1933, č. 46, s. 1. Veselý, K.: O patronátních záležitostech církevních v Rakovníku. Rakovnické noviny, 6, 21. červen 1935, č. 25, s. 1-2.*

⁵⁸ Polan list adresoval konkrétnímu vedoucímu činiteli. Jméno příjemce se bohužel nedochovalo. Je předpoklad, že dopis byl adresován předsedovi Klubu reformních kněží a autorovi českého misálu Karlu Farskému (ÚAM CCŠH Praha, f. *Ohnisko a Klub reformních kněží*, sig. AII – 49, č.i. 1/a – 18, dopis Polana z 12. prosince 1919.).

⁵⁹ Informace o vykonání české mše polanem a Smolou dokumentuje pouze kaplanův dopis Emilu Dlouhému – Pokornému (ÚAM CCŠH, f. *Emil Dlouhý – Pokorný*, sig. AIV – 5, č.i. 266, dopis Polana z 30. prosince 1919.).

⁶⁰ *SOkA Rakovník, f. Římskokatolický farní úřad Lišany, neuspořádáno, Kniha pořádku služeb Božích (Ordo Divinorum) 1911 – 1943.*

⁶¹ *SOkA Rakovník, f. Římskokatolický farní úřad Lužná, neuspořádáno, Kniha pořádku služeb Božích (Ordo Divinorum) 1913 – 1924.*

⁶² S odezvou české mše ve Chříči seznámil Pitlík vedení Klubu dopisem z 29. prosince 1919 (ÚAM CCŠH, f. *Emil Dlouhý – Pokorný*, sig. AIV – 5, č.i. 265, dopis Pitlíka z 29. prosince 1919.).

Liturgie v českém jazyce se u římskokatolické církve nemohla potkat s pochopením a celý sled událostí spíše urychlila. Na schůzi Klubu reformních kněží 8. ledna 1920 se za vznik nové církve kromě Hlaváčka, Polana a Lišky přihlásil údajně také Jakeš se Smolou.⁶³ Hlasování ale probíhalo tajně a tak nelze Hlaváčkovu tvrzení ověřit. Pokud Jakeš se Smolou skutečně na shromáždění podpořili založení CČS, museli následně své rozhodnutí ve velmi krátké době revidovat. Oba kněží totiž později již k CČS své případné sympatie veřejně nikdy neprojeví.⁶⁴ Hlaváček však pro svou orientaci na novou církev ztrácel zájem o dění v Jednotě a proto musel Šírek z funkce jednatele převzít většinu organizačních záležitostí na sebe. Zřejmě z jeho iniciativy se 26. února 1920 uskutečnila schůze rakovnické Jednoty. Celková atmosféra však způsobila, že se na shromáždění dostavila sotva polovina členů sekce. Mimo radikálních reformistů, kteří již byli mentálně v CČS, schůzi ignorovali také duchovní, kteří se podřídili novému kurzu církevního vývoje.⁶⁵ Nekompromisní postup arcibiskupství brzy zchladil nadšení některých kněží, jiní radikálnější přešli do CČS. Březnové zasedání Jednoty je pak její poslední známé a další vývoj znamenal prakticky konec její činnosti.

U Hlaváčka, Polana a Lišky hrál důležitou roli v jejich rozhodování o rozchodu s římskokatolickou církví ještě jeden důležitý moment. A sice jejich chuť oženit se. Liška měl známost v Kladně, tak nebyl v Rakovníku tolik na očích, ale Hlaváčková partnerka žila přímo v Lišanech a Polanovo přímo v Rakovníku. Přípravy těchto duchovních k sňatku se tak brzy staly veřejně známé.⁶⁶ Pro děkana Smolu to byl samozřejmě velký problém, velice dobře si uvědomoval, jaké reakce by se celé děkanství i on sám dočkal od arcibiskupství v případě uskutečněného sňatku rakovnického kaplana Polana. O celé věci přicházely průběžně protichůdné zprávy a tak bezradný Smola ani nevěděl, zda již Polan manželství neuzavřel. Žádá tedy vikáře, aby oficiálně vyzval Polana ke sdělení skutečného stavu a dále vikář Smrže informuje, že v případě Polanova sňatku, bude nutno takto zkompromitovaného kaplana vyměnit. Jako jeho nástupce doporučuje paradoxně katechetu

---

⁶³ *ACČSH Lužná – Lišany, Pamětní kniha náboženské obce církve československé v Lišanech.*

⁶⁴ Pevnější vztah Jakeše k reformnímu hnutí dokládá fakt, že mše v českém jazyce konal minimálně do dubna 1920. (*SOKA Rakovník, f. Římskokatolický farní úřad Lužná, neuspořádáno, Kniha pořádku služeb Božích (Ordo Divinorum) 1913 – 1924.*)

⁶⁵ Stručná zpráva o konání a výsledcích schůze vyšla v časopise reformistů (*Jednota, 2, 13. duben 1920, č. 9-10, s. 112.*)

⁶⁶ *SOKA Rakovník, f. Okresní úřad Rakovník, kart. 379, civilní sňatky.*

Václava Lišku o jehož úmyslech oženit se dosud nebyl informován.⁶⁷ Vikář přání děkana vyhověl, ale od Polana se mu dostalo jen vyhýbavé odpovědi, což ho utvrdilo v přesvědčení, že Polan již sňatek uzavřel. Rozhněvaný vikář hned druhý den napsal dopis, ve kterém o celé věci informuje arcibiskupství. Ve svém dopisu na jednu stranu argumentuje možnou bouří nevole u věřících, kterou může Polanovo jednání vyvolat, zároveň ale připouští možnost kaplanovi podpory ze strany městské samosprávy ovládané sociálními demokraty.⁶⁸

Tušení vikáře Smrže se ukázalo jako opodstatněné, Polan se nechal civilně oddat 22. ledna 1920 a krátce po té dne 31. ledna 1920 se nechal civilně oddat také Liška i Hlaváček. Vikář Smrž chtěl od politické správy oficiální potvrzení civilních kněžských sňatků a tak se na ni dne 18. února 1920 obrátil písemnou žádostí.⁶⁹ Ta však nesměla poskytovat žádné informace o uzavřených sňatcích a tak Smržův dotaz zůstal bez odpovědi. Skutečný stav věci se tak dozvěděl až po své osobní návštěvě okresní správy dne 29. března. Následující den tak vikář mohl oznámit, že Polan, Hlaváček a Liška již nadále nebudou katolickými knězi. Zároveň však žádal o citlivý přístup při řešení problému a to zejména s ohledem na napjatou společenskou atmosféru. Uvědomoval si, že okamžité změny by mohly v Rakovníku a také v Lišanech vyvolat bouří nevole a ve svém důsledku vést také k redukci počtu římských katolíků. V této souvislosti uvádí: „...zvláště v lišanech bude nebezpečno pana faráře Hlaváčka odstraniti. Jest velice oblíben a lid půjde za ním, odtrhne-li se od církve, tam svým hlasem a zpěvem jako řečník a zpěvák odtrhne sebou celé okolí.“⁷⁰ Sám vikář měl k Hlaváčkovu velice kladný vztah, podstatně kritičtěji pak vnímal Polana s Liškou, u kterých postrádal pravou víru v Boha.⁷¹ Osobně si však Smrž nepřál odchod ani jednoho z těch tří a jeho prosbu o citlivý přístup k řešení problému arcibiskupství zřejmě vyslyšelo a poskytlo tím všem třem kněžím prostor pro případnou změnu přístupu. Ti ho však nevyužili a tak arcibiskupství zmíněné duchovní ke konci

---

⁶⁷ Děkan v listu zároveň prezentuje Polana jako dobrého kněze, který se stal obětí reformního hnutí (*SOKA Rakovník, f. Děkaný úřad Rakovník, neuspořádáno, opis dopisu Smoly vikáři Smržovi bez data.*).

⁶⁸ *SOKA Rakovník, f. Děkaný úřad Rakovník, neuspořádáno, opis dopisu Smrže arcibiskupství ze dne 31. ledna 1920.*

⁶⁹ *SOKA Rakovník, f. Okresní úřad Rakovník, kart. 379, civilní sňatky.* Zde se nachází i dopis Smrže okresní správě z 18. února 1920.

⁷⁰ *SOKA Rakovník, f. Děkaný úřad Rakovník, neuspořádáno, opis dopisu Smrže arcibiskupství z 30. března 1920.*

⁷¹ *SOKA Rakovník, f. Děkaný úřad Rakovník, neuspořádáno, opis dopisu Smrže arcibiskupství z 13. května 1920.*

dubna obeslalo.⁷²

Nejaktivnější byl v emancipačním procesu Hlaváček, který již od konce března aktivně připravoval velkou kampaň ve prospěch CČS. V rámci této propagační kampaně počítal i s cyklem přednášek a v otázce výběru vhodných přednášejících se obrátil přímo na Karla Farského.⁷³ Farský souhlasil a po domluvě přijel v neděli 11. dubna na Rakovnicko, kde se jeho přítomnost jako duchovního vůdce CČS těšila značné pozornosti občanů. První zastávkou Farského byly Lišany, kde na schůzi příznivců CČS pronesl dvouhodinovou řeč o novém rozměru náboženské výchovy člověka v moderní době.⁷⁴ V odpoledních hodinách se pak Farský odebral na shromáždění do Rakovníka, kde v přeplněném sále hotelu Jerie hovořil o vlivu světové války na kulturní a náboženský vývoj společnosti. V průběhu svého výkladu zdůraznil selhání římskokatolické církve v době militaristické a protislovanské politiky habsburské monarchie. V závěru pak ve svém projevu odmítnul právo kohokoli hlásit se k odkazu Mistra Jana Husa, aniž by přestoupil z římskokatolické církve do CČS. V následující diskusi se většina přítomných postavila za názory Farského a po skončení schůze si rozebrala přestupní blankety,⁷⁵ nicméně k masivnímu vstupu do CČS nedošlo.⁷⁶

Jak je již výše poznamenáno, Hlaváček, Liška a Polan obdrželi koncem dubna od arcibiskupství dopis, kterým byli vyzváni ke zrušení manželství. Duchovní odpověděli zamítavě a dopis arcidiecéze zveřejnili. Převážná část obyvatel se postavila na stranu duchovních, neboť požadavek arcidiecéze vnímala jako útok na svobodu svědomí a ostře takový požadavek arcidiecéze odmítala. Vyhrocená situace nenechala v klidu ani představitele místní sociální demokracie, socialistů a národní demokracie, kteří se rozhodnou aktivně vstoupit do děje a po konzultaci s Polanem zaručují ochranu Polana a Lišky před arcibiskupovými sankcemi. Zastánci pomoci Liškovi a Polanovi se rozhodli dát podpoře oficiální rámec a tak přednesli tuto záležitost 28. dubna 1920 na zasedání městské

---

⁷² Arcibiskupské dopisy se nedochovaly, jejich existence však nepřímo vyplývá ze zprávy Polana farskému (ÚAM CČSH Praha, f. Karel Farský, sig. AII – 14, č.i. 168, dopis Polana z 30. dubna 1920.).

⁷³ ÚAM CČSH Praha, f. Karel Farský, sig. AII – 14, č.i. 156, dopis Hlaváčka z 29. března 1920.

⁷⁴ Nejvíce informací obsahuje *Z Lišan. Český zápas*, 3, 16. duben 1920, č. 13, s. 6.

⁷⁵ Čerpat lze z bezprostředních ohlasů tisku *Z Rakovníka. Český zápas*, 3, 16. duben 1920, č. 13, s. 6. *Církev československá. Nové proudy*, 3, 17. duben 1920, č. 16, s. 5.

⁷⁶ *SOKA Rakovník, f. okresní úřad Rakovník, kn. 48, Rejstřík změn náboženského vyznání. Také SOKA Rakovník, f. děkanský úřad Rakovník neuspořádáno, kniha změn náboženství 1920 – 1935.*

rady. Po bouřlivém jednáních a průběžných konzultacích nakonec byla rezoluce přijata.⁷⁷ Bohužel autentický text schválený zastupitelstvem se nedochoval, k dispozici je pouze opis rezoluce vyhotovený vikářem Smržem⁷⁸, který se ale ne zcela shoduje se zápisem některých úryvků rezoluce, jak ji zachycuje rakovnická městská kronika.⁷⁹ Z uvedených pramenů se dá dovodit, že text rezoluce zněl pravděpodobně takto: „*My zástupci občanstva, voleni na základě všeobecného demokratického práva, pokládáme za svoji povinnost vyzvat všechny vrstvy našeho československého lidu v Rakovnici, které tuto reprezentujeme, aby duševní proces, který dávno uzrál v jejich srdcích a duších, manifestovali veřejně jednomyslným vystoupením z církve římskokatolické. Obyvatelstvo ve svých náboženských citech nechť jde cestou pokrokových, demokratických, veskrze národních církví dosavadních i nově se tvořících. Městské zastupitelstvo tento přestup slibně doporučuje a spolurozhodlo se sympaticky podporovati snahy bezvěrecké, jakož i kterýkoliv duševní směr, jenž k blahu našeho lidu se vyvine v jeho zápasu s Římem. Městské zastupitelstvo bude podporovati snahu po vydání zákona o odluce církve od státu, jakož i snahu mužů, kteří neohroženě zahájili boj s Římem, s tím Římem, který od nepamětných dob byl škůdcem demokratického národa českého a zničil jeho samostatnost.*“⁸⁰ Rezoluce tedy nebyla zaměřena výhradně na podporu a propagaci ČČS, ale podporovala celé spektrum neřímskokatolických proudů. Pro Lišku a Polana ale rezoluce pozitivní význam určitě měla, byť je konkrétně nejmenovala, rakovnická

---

⁷⁷ *SOkA Rakovník, f. Archiv města Rakovník, neuspořádáno, Zápisy ze schůzí obecního zastupitelstva 26.3.1918 – 1.10. 1921, zápis ze schůze 28. dubna 1920.*

⁷⁸ *SOkA Rakovník, f. Děkanský úřad Rakovník, neuspořádáno, opis rezoluce městského zastupitelstva z 29. dubna 1920.*

⁷⁹ *SOkA Rakovník, Pamětní kniha královského města Rakovníka 1836 – 1962 I, s. 320 – 321.*

⁸⁰ V opise Smrže chybí "našeho československého" a "které tuto reprezentujeme". Přes menší spolehlivost zápisu v rakovnické kronice lze zde spíše předpokládat nepřesný zápis vikáře. Smrž mohl tato slova s největší pravděpodobností vypustit, neboť jim nepřikládal v celkovém kontextu zásadní význam. (*SOkA Rakovník, f. Děkanský úřad Rakovník, neuspořádáno, opis rezoluce městského zastupitelstva z 29. dubna 1920. Srovnej, SOkA Rakovník, Pamětní kniha královského města rakovníka 1836 - 1962 I, s. 320 - 321.*). V rakovnické kronice pak text pokračuje: "... a po případě pomohli utvoření pokrokové, demokratické, veskrze moderní církve československé založené na tradici husitismu a českobratrství" (*SOkA Rakovník, Pamětní kniha královského města Rakovníka 1836 - 1962 I, s. 320 - 321.*). Autor tohoto zápisu se hlásil k ČČS a chtěl patrně úpravou textu zdůraznit kladný vztah rakovnické samosprávy k ČČS. Z průběhu jednání městského zastupitelstva byla totiž cítit snaha podpořit přestupové hnutí všeobecně (*Srovnej, SOkA Rakovník, f. Archiv města Rakovník, neuspořádáno, Zápisy ze schůzí obecního zastupitelstva 26.3. 1918 - 1.10. 1921, zápis ze schůze 29. dubna 1920.*). Zbytek textu začínající slovy: "Obyvatelstvo ve svých..." pak obsahuje pouze opis vikáře (*SOkA Rakovník, f. Děkanský úřad Rakovník, neuspořádáno, opis rezoluce městského zastupitelstva z 29. dubna 1920.*).

veřejnost díky veřejně známým událostem posledních dnů musela vědět, o které muže neohroženě bojující s Římem se jedná.

Přijetí rezoluce přirozeně nepotěšilo místní představitele římskokatolické církve. Zvláště, když děkan Smola ve snaze zvrátit přijetí rezoluce o jejíž přípravě věděl několik dní předem u představitelů města Rakovníka intervenoval a dostalo se mu odpovědi, která ho doslova šokovala. Představitelé Rakovníka jeho požadavek o nevydání rezoluce zamítli s tím, že již při 500. výročí úmrtí Jana Husa chtěli organizovat kampaň proti Římu, ale politická situace roku 1915 tomuto záměru dostatečně nepřála. Dnes však nevidí důvod od vydání rezoluce upustit.⁸¹

Zatím co Smola se utápěl v obavách z dalšího vývoje, Liška s Polanem vnímali bezprostřední sled událostí o poznání radostněji, zvláště když bylo zřejmé, že většina místního zastupitelstva považovala přijetí rezoluce za začátek tzv. akce " pryč od Říma". Někteří zastupitelé chtěli dokonce konzultovat společný postup při protikatolické kampani s Farským a tak se obrátili na Polana, aby příjezd Farského, co by duchovního vůdce CČS zajistil.⁸² Zřejmě pod tlakem stranických špiček z Prahy zastupitelé během několika dní svůj radikální postoj změnili a radnice se vrátila k myšlence ze 7. května 1920 uspořádat cyklus přednášek o různých neřímskokatolických směrech.⁸³ Zřejmě na naléhání ateistických poslanců se radnice při výběru přednášejících neobrátila na konkrétní církve, ale oslovila s žádostí o doporučení vhodných řečníků Volnou myšlenku. Volná myšlenka však paradoxně jako nejvhodnějšího řečníka doporučila právě Farského a tak po předchozí masivní propagaci akce ze strany města vystoupil dne 17. června Farský za mohutného zájmu obyvatel města se svojí přednáškou na téma "Základy a cíle církve československé" - představení CČS jako nového křesťanského společenství s vlastním ideovým rozměrem.⁸⁴ Městská rada dala prostor také jiným neřímskokatolickým směrům. 23. června 1920 zorganizovala přednášku Františka Žilky na téma Základy a cíle českého bratrství a 26. června zakončila cyklus přednáška Františka Náprstka o zásadách sociálně

---

⁸¹ Intervenci Smoly a následnou odpověď zdejších radních zachycuje pouze dopis vikáře Smrže arcibiskupství (*SOka Rakovník, f. Děkanství úřad Rakovník, neuspořádáno, opis dopisu Smrže arcibiskupství z 13. května 1920.*).

⁸² *ÚAM CČSH Praha, f. Karel Farský, sig. AII - 14, č. i. 168, dopis Polana z 30. dubna 1920.*

⁸³ *SOka Rakovník, f. Archiv města Rakovník, neuspořádáno, Zápisy ze schůzí obecní rady 20.2. 1920 - 14. 4. 1922, zápis ze schůze 7. května 1920.*

⁸⁴ Průběh a výsledek jednání s Volnou myšlenkou popisuje městská rada ve své žádosti o přednášku Farskému (*ÚAM CČSH Praha, f. Karel Farský, sig. AII - 15, č.i. 207, dopis městské rady ze 7. června 1920. dopis městské rady ze 14. června 1920. oznámení městské rady o konání přednášek 17. - 26. června 1920. ACČSH Rakovník, sbírka plakátů, oznámení městské rady o konání přednášek 17. - 26. června 1920.*

demokratických bezvěrců.⁸⁵ Proces "odřímštění" pak měla doplnit další rezoluce, kterou samospráva města schválila 18.června 1920. Obsah rezoluce zmiňoval především požadavek úplné odluky církve od státu a ve svém závěru požadoval zavedení státního svátku Jana Husa.⁸⁶

3.1. Aktivizace zakladatelů CČSH v obci Rakovník a okolí

Po přijetí červnové deklarace měl Liška s Polanem pocit, že se vývoj neubírá přesně tím směrem který očekávali. Oba kněží však v danou dobu i přes podporu městského zastupitelstva příliš aktivní nebyli a tak jejich nevýrazná aktivita mnoho lidí do nové církve nepřivedla. Z obavy před negativní reakcí arcibiskupství Polan dokonce požádal Farského, aby o něm v tisku CČS nebylo zmiňováno.⁸⁷

Zatímco mohl mít vikář Smrž z opatrného a ustrašeného postoje Lišky a Polana radost, starosti mu dělal Polanovo tchán Jindřich Iglauer, který se stal nadšeným propagátorem CČS.⁸⁸ Velmi výraznou postavou se stal také zaměstnanec státních drah Josef Kopecký. Svůj vztah k CČS si utvářel postupně pravidelnou četbou Českého zápasu, tiskoviny CČS. Kopeckého zaujal zvláště vztah k husitství a netradiční přístup CČS k otázce dogmat. Nakonec se pro myšlenku CČS nadchnul natolik, že začal novou církev propagovat nejen mezi svými blízkými, ale rovněž v řadách široké veřejnosti. Dopisem ze 17. července 1920 se rozhodl obrátit přímo na vedení pražské církve s myšlenkou uspořádání velké manifestace. Nepřímo také kritizoval Polana s Liškou, když vyslovil politování nad tím, že CČS neuspořádala 6.července v Rakovníku žádnou akci k uctění památky Jana Husa.⁸⁹ Dopis Kopeckého vyvolal ve vedení CČS radost a v odpovědi Kopeckému byla doporučena spolupráce s lišanským duchovním Hlaváčkem, neboť v

---

⁸⁵ ÚAM CČSH Praha, f. Karel Farský, sig. AII - 15, č. i. 207, oznámení městské rady o konání přednášek 17. - 26. června 1920. ACČSH Rakovník, sbírka plakátů, oznámení městské rady o konání přednášek 17. - 26. června 1920. SOKA Rakovník, Pamětní kniha královského města Rakovníka 1836 - 1962 I, s. 322. SOKA Rakovník, f. Městský osvětový sbor Rakovník, neuspořádáno, rukop. Bradáč, J." Náboženskocírkevní poměry v Rakovníku. rakovník 1933, s. 12.

⁸⁶ SOKA Rakovník, f. Archiv města Rakovník, neuspořádáno, zápisy ze schůzí obecní rady 20.2. 1920 - 14.4. 1922, zápis ze schůze 18. června 1920. Text rezoluce je znám pouze z článku v Rakovníckém obzoru (*Boj s Římem. Rakovnícký obzor, 12, 26. červen 1920, č. 26. s. 2.*).

⁸⁷ ÚAM CČSH Praha, f. Karel Farský, sig. AII - 14, č. i. 187, dopis Polana z 6. května 1920.

⁸⁸ SOKA Rakovník, f. Děkaný úřad Rakovník, neuspořádáno, opis dopisu Smrže arcibiskupství z 19. července 1920.

⁸⁹ ÚAM CČSH Praha, f. Ústřední rada, sig. AI - 1, č. i. 1/1 a 23, dopis Kopeckého ze 17. července 1920.

Lišanech se díky Hlaváčkovu aktivnímu přístupu skutečně dařilo myšlenky CČS rozvíjet. Prostřednictvím dopisu Kopeckému dokonce Farský vyzývá rakovnické přívržence CČS, aby sami přinutili Polana s Liškou k jednoznačné podpoře nové církve a především na nich požadovali veškeré církevní úkony v češtině.⁹⁰

Kopecký povzbuzený podporou od Farského se ihned pustil do práce a začal připravovat podmínky pro vznik náboženské obce. Samozřejmě, že se snažil do spolupráce zapojit také místní duchovní. Polan sice spolupracoval, ale nechtěl se příliš ukazovat na veřejnosti, Kopecký se tak kromě Hlaváčka musel obracet spíše na Lišku, který byl sice aktivnější než Polan, ale horlivosti Hlaváčka zdaleka nedosahoval.⁹¹ Díky ustrašenému přístupu Polana a Lišky tak skutečná iniciativa přešla na laické stoupence CČS.

Zlom nastal pro Polana a Lišku v koncem srpna. Arcibiskupství oznámilo, že od 1.září jsou oba kněží zbaveni své funkce a pokud nezruší svá manželství do konce září, bude se církevní soud zabývat možností jejich exkomunikace.⁹²

Polan věděl, že pokud nezmění své stanovisko, přijde o své kaplanské místo a čeká ho nejistá budoucnost v nové církvi. Pokud změní své stanovisko, zpronevěří se svému přesvědčení a zostudí svoji manželku. Sňatek šlo také zrušit pouze formálně a je pravděpodobné, že by takové řešení arcibiskupství akceptovalo, ale to bylo pro Polana řešení v příkrém rozporu s křesťanskou a společenskou morálkou. Nakonec dal Polan přednost svědomí a nejisté budoucnosti, stejně tak se zachoval i Liška. Oba se přihlásili otevřeně k CČS s vědomím, že hlásit se k CČS znamená za ni také bojovat.⁹³ V úzké spolupráci společně s Kopeckým se podařilo oběma duchovním získat několik přívrženců CČS pro práci v prozatímním výboru, orgánu vytvořeném za účelem příprav vedoucích k založení vlastní náboženské obce CČS a její samosprávy. Přesný seznam členů prozatímního výboru neznáme, ale dílčí informace si lze odvodit z dopisu stoupenců CČS adresovaného městské radě, pod který se podepsali knihtiskař Karel Hybský, hoteliér Josef

---

⁹⁰ *ACČSH Rakovník, f. Rada starších, sig. IC - 2, č. i. 2/IIA - rukopisy 1920 - 1929, dopis Farského Kopeckému z 29. července 1920.*

⁹¹ *Tamtéž, opisy dopisů Kopeckého Farskému z 27. srpna 1920 a Liškovi z 28. srpna 1920.*

⁹² *SOKA Rakovník, f. Děkaný úřad Rakovník, neuspořádáno, Jednací protokol 1909 - 1922, dopisy arcibiskupství Liškovi a Polanovi přijaté 30.srpna 1920 č.j. 519, dopis arcibiskupství vikáři Smržovi z 20. srpna 1920. S rozhodnutím arcibiskupství seznámily některé regionální noviny i širokou rakovnickou veřejnost (Arcibiskup Kordač. Naše snahy, 2, 3.září 1920, č. šž. Ovečky utíkají. Nové proudy, 3, 11.září 1920, č. 37, s.2.).*

⁹³ *ÚAM CČSH Praha, f. Karel Farský, sig. AII - 14, č. i. 168, dopis Polana z 27.srpna 1920.*

Schneider, architekt Otakar Vašírovský a lékárník Bohuslav Vlček.⁹⁴

Vliv Kopeckého v prozatímním výboru se projevil hned z počátku jeho činnosti myšlenkou na uspořádání velkého tábora lidu. Atmosféra ve městě úspěchu podobné akce přála a ze strany římskokatolické církve nebylo ani šťastným řešením jmenování značně neoblíbeného Bíci jako Polanova nástupce.⁹⁵ Bíci sám situaci ještě více vyhrocoval svými ostrými útoky proti Polanovi a Liškovi.⁹⁶ Rakovnická veřejnost se začala odklánět od římskokatolické církve tak masivně, že na okresní správě úředníci nestačili ani vést na jednotlivé dny přesnou evidenci žádostí občanů o registraci k CČS.⁹⁷

Prozatímní výbor se rozhodl využít vhodného okamžiku a začal připravovat na 12.září velký tábor lidu. Nechtěl ponechat nic náhodě a v komunikaci s pražským vedením CČS se mu podařilo dosáhnout příslibu účasti Karla Farského, který měl vést liturgii a Emila Dlouhého - Pokorného, který měl přednést proslov. Za ústřední téma si organizátoři zvolili vztah Čechů k náboženské otázce.⁹⁸ Následně rakovničtí zástupci CČS seznámili se svými úmysly městskou radu a požádali ji o zapůjčení oltáře, který dosud využívala výhradně římskokatolická církev při slavnostech Božího těla a městská rada souhlasila.⁹⁹ O propagaci se pak postaral místní sympatizant CČS a člen prozatímního výboru knihtiskař Karel Hybský. Množství plakátů pak doslova zaplavilo Rakovník.¹⁰⁰

Děkan Smola byl o celé té pro něj neradostné a citlivé záležitosti samozřejmě informován, ale ve snaze dále nejitřit již tak napjatou atmosféru se rozhodl na nějakou dobu okolo plánovaného termínu manifestace opustit město a odjel na léčebný pobyt do

---

⁹⁴ *SOKA Rakovník, f. Archiv města Rakovník, neuspořádáno, dopis státních občanů z 7. září 1920. Srovnej, ÚAM CČSH Praha, f. Ústřední rada, sig. AI - 1, č.i. 1/I a 23, dopis Kopeckého z 21. září 1920 o ustanovení rady starších. ACČSH Rakovník, f. Rada starších, sig. IB - 6, č.i. 6/IIC - rezoluce rady starších, dopis Kopeckého z 21. září 1920.*

⁹⁵ *SOKA Rakovník, f. děkanský úřad Rakovník, neuspořádáno, dopis arcibiskupství z 20. srpna 1920 o pověření pro Františka Bíci na kaplana.*

⁹⁶ K poměru děkana a Bíci se vyjadřuje Jan Renner v městské kronice (*SOKA Rakovník, Pamětní kniha královského města Rakovníka 1836 - 1962 I, s. 225.*). Bíci zde Renner charakterizuje jako všeobecně nenáviděného člověka.

⁹⁷ *SOKA Rakovník, f. OkÚ Rakovník, kn. 48, rejstřík změn náboženského vyznání.*

⁹⁸ *ÚAM CČSH Praha, f. Emil Dlouhý - Pokorný, sig. AIV - 5, č.i. 266, dopis Polana z 9.září.*

⁹⁹ *SOKA Rakovník, f. Archiv města Rakovník, neuspořádáno, dopis státních občanů z 7.září 1920. dopis městské rady z 11. září 1920.*

¹⁰⁰ *ÚAM CČSH Praha, f. Emil Dlouhý - Pokorný, sig. AIV - 5, č.i. 266, dopis Polana z 9.září 1920.*

poděbradských lázní.¹⁰¹ Po dobu děkanovo nepřítomnosti převzali jeho povinnosti Bíca s Procházkou, kteří na rozdíl od děkana Smoly zahájili nekompromisní agitaci proti CČS.¹⁰² Svým razantním postupem však spíše nahrávali druhé straně, která tak mohla velmi jednoduše poukazovat na nesnášenlivost římskokatolické církve. Procházka dokonce vyvolal konflikt v místě svého bydliště. Jeho pan domácí vyvěsil na počest chystaného tábora lidu CČS státní vlajku, což podrážděný Procházka považoval za útok na svoji osobu a dožadoval se okamžitého odstranění státní vlajky pod pohrůzkou věčného zatracení pana domácího. Se svým požadavkem Procházka přirozeně neuspěl, ale za to se stal vhodným námětem pro tisk CČS. Nakonec Procházkův domácí byl jen jedním z mnoha obyvatel Rakovníka, kteří se spontánně rozhodli přispět k důstojnému průběhu shromáždění vyvěšením státní vlajky.¹⁰³ Jedinou komplikací se tak nakonec stalo odřeknutí účasti Karla Farského, které se organizátoři dozvěděli den před akcí, tedy 11. září 1920. Na naléhavou žádost Hlaváčka a Vašírovského, se nakonec lišanský duchovní Hlaváček rozhodl, že na táboru lidu Farského zastoupí. Hlaváček neměl na přípravu mnoho času a tak se rozhodl využít pro svoji promluvu předlohy profesora rakovnické reálky Ladislava Demkova.¹⁰⁴

Nicméně tábor lidu dopadl nad očekávání dobře. Dle odhadu CČS akce účastnilo několik tisíc lidí a dorazil i katecheta Procházka s dalšími stoupenci římskokatolické církve, kteří však z celkového počtu přítomných tvořili jen nepatrné procento. Manifestaci zahájil úvodním projevem Dlouhý - Pokorný a následně začal Hlaváček za asistence Polana vysluhovat mši. Česká liturgie na přítomné zapůsobila výjimečným dojmem a vše pak gradovalo při Hlaváčkově kázání, ve kterém lišanský farář hovořil o negativním dopadu pobělohorské rekatolizace na české země a zdůraznil vnitřní touhu mnoha nekatolíků, dočkat se ve věcech náboženských stejné svobody, jakou prožívají po vzniku Československé republiky. V závěru bohoslužby pak ještě Hlaváček vykonal křest novorozence Jaroslava Klatovského. Následoval s napětím očekávaný projev hlavního řečníka Dlouhého - Pokorného. Ten ve svém dvouhodinovém projevu hovořil o mocenské politice Vatikánu a potřebě vytvoření podmínek pro svobodné šíření křesťanství bez katolických zásahů. Projev provázel bouřlivý potlesk a nadšení přítomných. V závěru

---

¹⁰¹ *ÚAM CČSH Praha, f. Emil Dlouhý - Pokorný, sig. AIV - 5, č.i. 266, dopis Polana z 9.září 1920.*

¹⁰² *SOKA Rakovník, f. Děkaný úřad Rakovník, neuspořádáno, Mešní prohlášení kniha 1920 - 1928, oznámení z 8. září 1920.*

¹⁰³ *Vzkříšení Rakovníka. Český zápas, 3, 17.září 1920, č. 35, s. 4 - 5.*

¹⁰⁴ *Své zaangażování prozatímním výborem do příprav a účasti na táboru lidu popisuje Hlaváček v kronice lišanské náboženské obce (ACČSH Lužná - Lišany, Pamětní kniha náboženské obce CČS v Lišanech.).*

manifestace pak byla téměř jednohlasně schválena rezoluce ve které stálo, že "občanstvo z Rakovníka a okolí shromážděné na táboru lidu 12. září 1920 v Rakovníku uznává za nutno pozvednouti svého hlasu k mohutnému protestu proti těm činitelům, kteří brzdí uvolněný a svobodný projev náboženského přesvědčení tím, že i v republice jako za starého Rakouska nadržují církvi jedné, lidu nepřátelské, národu cizí a učení Kristovu nejdále stojící, církvi římskokatolické. Shromáždění po vývodech všech řečníků dále žádá zástupce lidu, aby co nejdříve prosadili zákon o zabavení ohromného jmění církve římskokatolické, kteréžto jmění patří v první řadě národu a jeho lidu. Shromáždění bere s povděkem na vědomí, že zde, v místě blíže posledního útulku Mistra Jana Husi - hradu Krakovce, zapustila své kořeny církev československá, která vědoma jsouc si své velké zodpovědnosti před Bohem, lidmi i dějinami národa našeho, vésti chce lid náš a hlavně naše dítky v pravdě Husově a zásadách Komenského, velikého učitele národů. Shromáždění rádo bere na vědomí, že církev československá zůstává plně nepolitickou, nepouštějíc při tom snahy malého utlačovaného lidu a všech vrstev národa ze zřetele. Z těchto všech znaků a projevů vycházejíc, žádá shromáždění politickou správu Republiky československé v Rakovníku, aby o tomto elementárním lidovém usnesení a projevu zpravila nadřízené úřady. Rezoluce tato přijata jednohlasně za obrovské účasti lidu a poslána s touto všem poslaneckým klubům."¹⁰⁵ Tábor lidu a související události s ním spojené tak zásadním způsobem ovlivnili postavení CČS v Rakovníku. Konfese s poměrně nízkým počtem členů se během několika málo týdnů stala nejsilnějším názorovým proudem města Rakovníka. To, že v tomto vývoji sehrál rozhodující úlohu i onen tábor lidu vyplývá mimo jiné i z hodnocení děkana Smoly, který o něm hovořil jako o náboženském převratu.¹⁰⁶

3.2. Vznik NO CČSH Rakovník

Po úspěchu tábora lidu z 12. září 1920 vytvořil v Rakovníku značný nárůst stoupenců CČS reálnou šanci pro přeměnu prozatimního výboru na oficiální radu starších. Prozatimní výbor tedy svolal hned na 17. září 1920 valnou hromadu všech zdejších příslušníků CČS. Úvodem valné hromady vystoupili laičtí zástupci CČS spolu s Polanem a Liškou, a

---

¹⁰⁵ O přesném znění rezoluce není v zásadě pochyb, neboť se zachovalo v řadě exemplářů. (*ACČSH Rakovník, f. Rada starších, sig. IB - 1. č.i. 1/IIC - spisy z roku 1920, rezoluce tábora lidu 12. září 1920. Tamtéž, sig. IB - 2. č.i. 2/IIC - spisy, rezoluce tábora lidu 12. září 1920. Tamtéž, sig. IB - 6, č.i. 6/IIC - rezoluce rady starších, rezoluce tábora lidu 12. září 1920. Tamtéž, sig. ID₁ - 2, č.i. 2/II - 0, rezoluce tábora lidu 12. září 1920. Tamtéž, sbírka plakátů, rezoluce tábora lidu 12. září 1920. SOkA Rakovník, Fond Archiv města Rakovník, neuspořádáno, rezoluce tábora lidu 12. září 1920.*

¹⁰⁶ *Římskokatolický děkanský úřad Rakovník, Kronika děkanství Rakovník 1797 - 1996, fol. 39a.*

seznámili přítomné s postupem a úkoly při budování místní náboženské obce CČS a její organizační struktury. Následně byla představena kandidátka do rady starších, kterou valná hromada schválila. Prvním předsedou rady starších v dějinách NO CČS v Rakovníku se tak stal dle očekávání Josef Kopecký, místopředsedou Josef Schneider, jednatelem Otakar Vašírovský, zapisovatelem Vilém Truxa a pokladníkem Karel Hybský. Do rady starších byli dále zvoleni ještě Julius Ballek, Josef Kovařík a Jaroslav Mayer, jako náhradníci Josef Musil, Antonín Popelka, Bohumil Reitler a František Šíma. Práce v radě starších nebyla nijak honorována, ale jistě přinášela jmenovaným určitý kredit mezi místními obyvateli.

Vedle rady starších volila valná hromada 17. září také duchovního správce. Pro přítomné to nebyla jednoduchá volba, neboť oba duchovní se v posledním půlroce ve prospěch CČS poměrně aktivně angažovali a tak při rozhodování zřejmě převážil pocit, že Polan jako bývalý kaplan v chrámu sv. Bartoloměje v Rakovníku bude mít lepší schopnosti a snad i možnosti vykonávat zde bohoslužby CČS. Duchovním správcem byl tedy zvolen Polan a Liška se tak stal jen pomocným knězem.¹⁰⁷

Volby tak položily základ rodící se náboženské obce, která nyní mohla usilovat o schválení církevními a státními orgány a postupně tvořit místní organizační struktury, což zahrnovalo například vymezení pravomoci rady starších, plné zajištění pastorační činnosti, výuky náboženství, ale i finanční zabezpečení místních duchovních.

O následném vývoji CČS v Rakovníku máme pouze útržkovité poznatky, neboť z této doby se bohužel nedochovaly zápisy ze schůzí rady starších. Nejstarší dochované zápisy ze zasedání rady starších pocházejí až z roku 1944 a tak tehdejší situaci můžeme rekonstruovat zejména na základě dobových zpráv z regionálního tisku. Na základě těchto informačních zdrojů můžeme konstatovat, že rada starších krátce po svém vzniku začala po celém Rakovnicku organizovat rozsáhlou propagační činnost. Mezi první takové aktivity patřila účast předsedy rady starších Kopeckého na protiřímskokatolickém táboru lidu 3.října 1920 v Čisté, který svolali společně zástupci CČS, Církve česko-bratrské evangelické a Volné Myšlenky.¹⁰⁸ O sedm dní později zorganizovala rada starších s místními stoupenci CČS manifestaci v Chřívči a zprávy z konce roku 1920 jsou rovněž o

---

¹⁰⁷ Samotný zápis ze schůze 17. září 1920 se nedochoval. Průběh zasedání tak známe pouze ze správy Kopeckého ústředí církve (*ÚAM CČSH Praha, f. Ústřední rada, sig. AI - 1, č.i. 1/I a 23, dopis Kopeckého z 21.září 1920. ACČSH Rakovník, f. Rada starších, sig. IB - 6, č.i. 6/IIC - rezoluce rady starších, dopis Kopeckého z 21.září 1920.*).

¹⁰⁸ Z Čisté. *Rakovnický obzor*, 12, 16.října 1920, č. 42, s. 5. Na Kralovicku svítá. *Husova stráž pod Krakovcem*, 1, 9. října 1920, č.1, s. 10.

shromážděních v Rousínově a v Petrovicích. Zdá se, že akci se za rakovnickou CČS účastnil vždy Kopecký a Hybský z duchovních pak především Hlaváček a také Liška. Pro Hlaváčka to bylo velmi náročné, neboť kromě svých Lišan se nyní musel věnovat téměř celému Rakovnicku. O své misijní činnosti později napsal: "... *A nastala práce a apoštolské cesty po kraji. Ani se mne [členové rady starších] neptali a dali na plakáty s kategorickým: "Tam a tam musíš jít!" Prvně jsme se vypravili na Chříč na Kralovicku, kde jsem přednášel 10.října 1920 o úkolech nové církve, právě před výročním dnem odchodu Husova do Kostnice z blízkého Krakovce. A již se začaly hlásiti obce, tak že jsme ani nestačovali. Nebylo neděle, abychom někam jeli....Často několik dní jsme byli na cestách. A to většinou pěšky a na své útraty. Na svou vlastní osadu jsem neměl ani času, jsa stále v jižních končinách Rakovnicka a severního Kralovicka.*"¹⁰⁹

Tyto misijní cesty byli poměrně úspěšné a všude budili velmi pozitivní ohlas mezi místním obyvatelstvem. Na výsledcích tohoto úsilí pak stavěli rakovničtí představitelé CČS své propagační aktivity i v letech následujících. Z dochovaných a dohledaných informací plyne, že zcela zásadní úlohu v těchto misijních aktivitách sehrála osoba Kopeckého a Hybského.

Mimo organizování propagačních akcí se rada starších ve druhé polovině roku 1920 zaměřila rovněž na otázku výuky náboženství. Impulsem bylo rozhodnutí zemské školní rady z 20.října 1920, podle kterého se ve třídách s převahou dětí vyznání CČS mělo při sestavování rozvrhu počítat s dvěma vyučovacími hodinami náboženství této konfese. V případě rovného počtu žáků obou církví se pro každou konfesi vyčlenila v rozvrhu jedna hodina. Druhá hodina se pak vyučovala mimo běžný rozvrh. Výnos se oficiálně dostal do rukou rakovnické rady starších až 7.listopadu, neoficiálně o něm ale věděli asi již dříve¹¹⁰, neboť již na konci října si rada starších nechává od jednotlivých rakovnických škol vyhotovit přehledy náboženského vyznání žáků.¹¹¹ Bezprostředně po úředním oznámení

---

¹⁰⁹ *ACČSH Lužná - Lišany, Pamětní kniha náboženské obce CČS v Lišanech.*

¹¹⁰ O usnesení zemské školní rady odeslala okresní školní rada rakovnickým zástupcům CČS zprávu 5.listopadu 1920. Adresát pak sdělení obdržel za dva dny. (*ACČSH RAKOVN9K, Pamětní kniha náboženské obce CČS v Rakovniku, s. 13. Tamtéž, f. Rada starších, sig. IB - 2, č.i. 2/IIC - spisy, dopis okresní školní rady z 5.listopadu 1920. SOkA Rakovník, f. Děkanský úřad Rakovník, neuspořádáno, opis dopisu okresní školní rady z 5.listopadu 1920. Radostná zpráva. Husova stráž pod Krakovcem, 1, nedatováno, 4.3. s.3.*)

¹¹¹ Ze všech seznamů předaných zástupcům CČS máme k dispozici pouze výkazy z obecních a měšťanských škol (*ACČSH Rakovník, f. Rada starších, sig. IB - 2, č.i. 2/IIC - spisy, výkaz o počtu a náboženských vyznání žáků ve školním roce 1920 - 1921 na měšťanské a obecní škole dívčí z 27. října 1920. Tamtéž, výkaz o počtu a náboženském vyznání dívek školou povinných ve školním roce 1920 - 1921 na měšťanské a obecní škole chlapecké bez data.*)

rozhodnutí zemské školní rady se rakovničtí zástupci CČS obrátili na vedení církve s žádostí o vydání osvědčení k vyučování náboženství pro Polana, Lišku a Hlaváčka.¹¹² Pokud jde o materiální zabezpečení Lišky a Polana, lze říci pouze následující. O dosavadní platy římskokatolických duchovních přišli a problém státní podpory v té době nebyl ještě vyřešen a tak byli duchovní CČS odkázáni pouze na omezené finanční možnosti vlastní konfese. CČS navíc v duchu utrakvistické tradice zrušila povinnost platit za náboženské úkony. Věřící mohli pouze věnovat dobrovolný příspěvek k rukám rady starších. Hlavním zdrojem nové konfese tak byly členské příspěvky, tzv. církevní daň. Jelikož však římskokatoličtí věřící žádné členské příspěvky neodváděli, dostalo se CČS pod palbu kritických hlasů hovořících o tom, že CČS je ve své honbě za hmotnými statky horší než Vatikán. Rada starších reaguje vysvětlující informační kampaní ve které poukazuje na relativně nízkou církevní daň ve výši 5 Kč na rok za celou rodinu s tím, že sociálně slabí neplatí nic.¹¹³ Vysvětlovací kampaň měla velký vliv na ochotu věřících přispívat na svoji konfesi a tím ji udržet aktivní. Díky ochotě věřících platit církevní daň mohla rada starších platit Polana za pastorační činnost částkou 1.250,-Kč měsíčně. V případě Lišky ale byla situace jiná, Liška se patrně vzhledem ke svému většímu úvazku ve školství musel spokojit pouze se svým učitelským platem, což pro něho muselo být velmi složité i vzhledem k tomu, že jeho manželka vyučovala na Kladně.¹¹⁴ Svoji situaci se Liška rozhodl řešit změnou bydliště. Od 1.ledna 1921 působí Liška jako učitel na obecné škole ve Vrapicích na Kladensku.¹¹⁵ Pro Polana pak tato personální změna znamenala, že na další léta musel převzít veškerou výuku náboženství.¹¹⁶

Pokud jde o věroučnou profilaci, dá se vzhledem k výše popsanému jednotnému vystupování předpokládat u Hlaváčka, Lišky a Polana úzká názorová shoda. Z laiků se pak výrazně projevovali zejména Kopecký s Hybským. Na valné hromadě ze 17. září 1920 kde se řešila otázka probíhajícího jednání mezi pražským vedením CČS a pravoslavnou církví se účastníci vyslovili proti tomuto spojení. Důvodem pro účastníky valné hromady bylo

---

¹¹² *ACČSH Rakovník, f. Rada starších, sig. IB - 6, č.i. 6/IIC - rezoluce rady starších, dopis ústřednímu výboru CČS bez data.*

¹¹³ *ACČSH Rakovník, f. Rada starších, sig. IB - 1, č.i. 1/IIC - spisy z roku 1920, svolání rady starších z 2. listopadu 1920.*

¹¹⁴ *ACČSH Rakovník, f. Rada starších, K - 1a/3, č.i. 70, Účetní kniha 1920 - 1921.*

¹¹⁵ *SOKA Kladno, f. Okresní školní výbor, kart. 63, osobní spisy Václava Lišky.*

¹¹⁶ *Výroční zpráva Státní vyšší reálné školy v Rakovnici za školní rok 1920 - 1921, s 1 - 3.*

zejména odmítnutí pravoslavné ortodoxní dogmatiky.¹¹⁷ Rada starších CČS v Rakovníku naproti tomu svůj odmítavý postoj zdůvodňovala odlišným kulturně společenským vývojem obou národů. Byla sice pro jednotný postup své a pravoslavné církve, ale pouze za předpokladu vzájemné nezávislosti. Užší spolupráci viděla spíše s Církví českobratrskou evangelickou, kde dokonce viděla možnost spojení do jedné církve, která by se mohla jmenovat Československá jednota bratrská. Tento postoj rakovnických představitelů se promítal i do liturgických témat, navrhovala zjednodušení bohoslužby, při kladení hlavního důrazu na četbu Písma svatého, přijímání pod obojím způsobem a sborový zpěv. Za bohoslužebné roucho pak navrhovala černý talár s červeným kalichem na prsou.¹¹⁸ Své návrhy k budoucí podobě církve odeslala rada starších pražskému vedení. Bezprostřední reakci ústředí CČS neznáme, ale vzhledem ke skutečnosti, že při samotném průběhu sjezdu 8. a 9. ledna 1921 se o žádném ze zaslaných návrhů nejednalo, předpokládám ze strany ústředí CČS zamítavé stanovisko.¹¹⁹

Závěry sjezdu pak nemohly být pro představitele rakovnické CČS nijak radostné, neboť se s jejich představami alespoň pro tuto chvíli v mnohém rozcházel.

Rok 1921 byl také rokem, ve kterém se konala dne 6. července první pouť CČS na Krakovci na které se svým projevem vystoupil také ThDr. Karel Farský. Z Rakovníka byl na Krakovec dokonce vypraven zvláštní vlak. Na druhé pouti na Krakovec pořádané CČS v roce 1922 pak vystoupil Emil Dlouhý – Pokorný.

3.3. Stručná historie NO CČS v letech 1939 - 1989

3.3.1. Období protektorátu

V období protektorátu byl duchovním br. Karel Daniel (od 1.8.1931 – do 10.11.1946) a předsedou rady starších br. Vladimír Beránek (od 30.10.1932 – do 24.8.1945) Tato nelehká doba přinesla mnohá omezení v činnosti církve a to jak v oblasti praktické, tak i administrativní. Například změna názvu církve na Církev českomoravskou vyvolala samozřejmě i nutnost přeregistrace na protektorátních úřadech. O tom svědčí usnesení z 4.9.1940, kdy berní správa v Rakovníku svým usnesením souhlasí s tím, aby na dům čp.

---

¹¹⁷ *Husova stráž pod Krakovcem, 1, 16. října 1920, č. 2, s. 7.*

¹¹⁸ *ACČSH Rakovník, sig. IB – 1, č.i. 1/IIC – spisy z roku 1920, návrhy na sjezd sestavené 19. prosince 1920.*

¹¹⁹ *ÚAM CČSH Praha, f. Ústřední rada, sig. AI – 5, č.i. 10/III a 14, dopis rady starších z 18. března 1921. ACČSH Rakovník, f. Rada starších, sig. IB – 2, č.i. 2/IIC – spisy, dopis rady starších z 18. března 1921. V listě se rada starších odvolává na dříve zaslané materiály pro jednání sjezdu.*

747/II s pozemky byl proveden tento zápis: *"...Podle potvrzení okresního úřadu v Rakovníku ze dne 31. srpna 1940...poznamenává se při právu vlastnickém, že náboženská obec církve československé jmenuje se nyní Náboženská obec církve českomoravské. Vlastnictví jest: Náboženská obec církve českomoravské v Rakovníku..."*¹²⁰

NO CČS v Rakovníku se soustředila zejména na oblast sociálních aktivit a své vlastní organizační záležitosti. Aktivní byl zejména odbor stavební. Ale ani v letech protektorátu nerezignovala NO CČS v Rakovníku v úzké spolupráci s okolními NO CČS na organizaci různých vzpomínkových akcí. Nejvýznamnější připomínkou je vzpomínková akce na památku odkazu Mistra Jana Husa pořádaná vždy 6. července, kterou za protektorátu bylo zakázáno konat přímo na Krakovci. Tehdejší farář v Panoším Újezdě a od roku 1967 do roku 1994 též farář NO CČS v Rakovníku br. Karel Šašek ve svém listu z 13. prosince 1945 adresovaném NO CČS v Rakovníku mimo jiné píše: „...*Vím dobře, že Krakovec má pro nás Čechoslováky nesmírnou cenu, ani za války 6. července jsem na Krakovec nikdy nezapomínal, jednou jsem konal bohoslužby ve škole, podruhé ano v hostinci, když okresní úřad přísně zakázal konat slavnost ve hradu, vzpomínám, že i tehdy jsme si všichni umiňovali, že až bude po válce, že důstojně oslavíme M.J.Husa...*“¹²¹ První národní pouť se pak po období okupace konala opět na Krakovci dne 6. července 1945.

3.3.2. Období komunismu

V období existence lidově demokratického a socialistického státu byl farářem v NO CČS v Rakovníku nejprve Karel Daniel (1.8.1931 - 10.11. 1946) a dále následovali Antonín Javorský (1.11. 1946 - 1968), Jaroslava Dušková (1.10. 1956 - 31.8.1958 po dobu nemoci Javorského), Karel Šašek (1.2. 1967 - 31.11. 1994), jako výpomocný farář tu v této době působil Jan Mráz, František Štěrba, Globočnik, Václav Černohorský, Karel Štochl, Jiří Linhart, dále jako kazatel Danuše Kočová, Jindra Volínová, Zdeňka Sklenářová a jako katecheta Ludvík Fuček. Jako předseda rady starších NO CČS v Rakovníku v té době působil Vladimír Beránek (30.10 1032 - 1945), Jan Ryska (25.8.1945 - 1953), František Kučera (4.2. 1953 - 1975), Růžena Ludvíková (3.4. 1975 - 23.1. 1980), Karel Fiedler (13.4.1980 - 3/1989) a nakonec Pravoslav Kleiner (1989 - 9.4. 1995).

V popředí prosazování církevní politiky státu stály tzv. okresní akční výbory (OAV). S vydáním církevních zákonů v roce 1949 se tento aparát dále rozšířil a ve svých

---

¹²⁰ SOKA Rakovník, f. Archiv města Rakovník, neuspořádáno, dopis berní správy čj. 1950/40 ze dne 4.9.1940.

¹²¹ SOKA Rakovník, f. Archiv města Rakovník, neuspořádáno, dopis faráře Šaška radě starších NO CČS v Rakovníku ze dne 13.12.1945.

aktivitách nabral na intenzitě. 1. listopad 1949 byl například pro CČS v Rakovníku posledním dnem, kdy se konaly povolené bohoslužby CČS v urnovém háji. Stát se snažil získat o duchovních veškeré možné informace, kromě běžných dat jako je jméno, narození bydliště ho zajímalo s kým žijí v domácnosti, jaké jsou povahy, jaký mají poměr k lidem. zřízení a na jaká témata jsou zaměřena jejich kázání, s kým se stýkají a podobně. Ve sběru informací byl stát prostřednictvím OAV velmi důsledný a neváhal za účelem sběru dat vypracovat rozsáhlý a detailní dotazník.¹²² Dále na pokyn Státního úřadu pro věci církevní (SÚC) všichni okresní církevní tajemníci (OCT) vypracovávali celkové situační zprávy.¹²³ Jedním ze zásadních úkolů církevního tajemníka bylo zařadit jednotlivé duchovní do kategorií I. – IV. Rozlišení kategorií bylo následující: I. – pokrokoví; II. – apolitičtí (mírně nespolehliví); III. – mírně reakční; IV - zásadní odpůrci.¹²⁴ Jednotlivé kategorie pak vypovídají o vztahu duchovního k lidově demokratickému zřízení. Zařazení do jednotlivých kategorií nespočívalo pouze v subjektivním hodnocení OCT, ale řídilo se přesnými instrukcemi a posun hodnocení směrem od záporného ke kladnému průřezově u všech duchovních v rámci svěřeného okrsku, pak vypovídal o „kvalitě“ práce OCT.

O duchovník informovala OCT také tzv. síť důvěrníků. V zásadě se jednalo o osoby, které byli s duchovním v pravidelném kontaktu například prostřednictvím bohoslužeb a donášeli informace ohledně obsahu kázání, postojů a aktivit duchovního přímo OCT. Duchovní samozřejmě nemusel mít vůbec tušení, kdo v jeho bezprostředním okolí takovým důvěrníkem je.¹²⁵

Dalším momentem jak se režim snažil působit na duchovního, byla zákonem stanovená povinnost duchovního, složit slib věrnosti státu a jeho zřízení.¹²⁶ První sliby duchovních pak probíhaly hned od ledna 1950. Církevní referenti již 12. ledna 1950 na konferenci v Praze obdrželi následující pokyny: „*Do konce měsíce ledna složí každý duchovní slib podle textu zákona, bez jakýchkoli doložek. Slib s doložkou rovná se*

---

¹²² SOKA Rakovník, f. ONV, neusp., *Záležitosti církevní, dopis KAV NF v Kladně OAV NF v Rakovníku z 30.9.1948.*

¹²³ SOKA Rakovník, f. ONV, neuspořádáno, *Záležitosti církevní, Směrnice pro situační zprávy OCT.*

¹²⁴ SOKA Rakovník, f. ONV, neuspořádáno, *Záležitosti církevní, Věci duchovních a zaměstnanců církvi, diferenciacie duchovních k 1.6.1949 v okrese rakovníckém.*

¹²⁵ První hlášení důvěrníků v Rakovníku, kteří byli pověřeni dohledem nad duchovními je z 26.8.1949, kde jsou u jednotlivých duchovních uvedena jména konkrétních důvěrníků. SOKA Rakovník, f. ONV, neuspořádáno, *Záležitosti církevní, Věci duchovních a zaměstnanců církvi, seznam důvěrníků od CR ONV Rakovník.*

¹²⁶ *Zákon č. 218/1949 Sb. § 7 – Působení a ustanovení duchovních.*

odmítnutí. Slibem je duchovní morálně i jinak zavázán a je tím tak nalomen vliv biskupů a vysoké církevní hierarchie. Kdo složí slib, může dostat souhlas k ustanovení do další duchovní činnosti. Je v zájmu státu, aby co možno největší počet kněží slib složilo. Do rukou předsedy ONV budou u nás skládati slib vikáři, faráři a kaplani. Sliby budou skládat jednotlivě, každý zvlášť u ONV ve vyzdobené místnosti (státní vlajky, busta presidenta republiky) důstojným způsobem. Nedoporučuje se dávat do místnosti kříž. Předseda učiní nejdříve projev a potom na jeho výzvu složí kněz slib. Slib je ústní a podáním ruky předsedovi, končí podepsáním...když podepsal, možno přátelsky podebatovat. Možno též fotografovati a snímky zaslat na SÚC Praha XII, Máchova 7.“ Při odepření se má duchovnímu důrazně opakovat, že je to proti zákonu a dá se mu doba na rozmyšlenou 3 až 5 dní. Nedostavení se je pod pohružkou pokuty 100 tis. Kč. Když ani pak slib nesloží, ponese za odepření veškeré následky. Mimo to se z průběhu aktu pořídí záznam, kde budou zadokumentovány výroky kněze při aktu a po něm, případně obecně jeho chování.¹²⁷ Výkon duchovenské služby nebyl oficiálně možný bez udělení státního souhlasu. Rok 1950 byl také rokem, ve kterém vešel v platnost zákon o matrikách, který tuto agendu odejmul farním úřadům a předal je do správy národním výborům.

Oblast kde se od duchovních očekával kladný projev k lidově demokratickému zřízení, byla také jejich aktivní angažovanost v boji za mír. Vedle výzev k bezplatně odvedeným brigádnickým hodinám při práci v zemědělství, byli také úkolováni v pořádání mírových besed na různá aktuální témata. Odpracované brigádnické hodiny v zemědělství se samozřejmě evidovaly a tak se můžeme například v zápisu z výročního shromáždění náboženské obce ze 4. února 1953 dočíst, že duchovní, členové rady starších a OSP odpracovali v roce 1952 na polních pracích celkem 1.845 hodin.¹²⁸ O dobrém zapojení duchovních měla svědčit také jejich aktivní práce v hnutích „obránců míru“. Také v Rakovníku se vytvořila skupina „obránců míru“ a byl rovněž ustanoven její okresní výbor. Podle navrženého klíče měla každá církev v okresním výboru jednoho delegáta.¹²⁹ Ve čtvrtek 1.února 1951 se pak pořádala první akce „veřejný projev o míru“, kde byli duchovní vyzváni k pronesení projevu před širokou veřejností. Projev na následující akci

---

¹²⁷ SOkA Rakovník, f. ONV, neuspořádáno, Záležitosti církevní, Zpráva z konference církevních referentů KNV v Praze ze dne 12.1.1950.

¹²⁸ SOkA Rakovník, f., neuspořádáno, zpráva o výročním shromáždění náboženské obce ze dne 4.února 1953.

¹²⁹SOkA Rakovník, f. ONV, neuspořádáno, Záležitosti církevní, Zpráva o CPS z 31.1.1951. Tamtéž, zpráva o CPS z 26.3.1952.

dne 5.2.1951 pronesl mimo jiné také farář CČS Javorský.¹³⁰ Z tohoto období existuje rovněž mnoho zápisů z okrskových mírových besed CČS, kde se různí duchovní střídali se svými přednáškami na témata jako je například: „Imperialismus v Asii a Africe“, „Rasismus a neofašismus v NSR“ a podobně.¹³¹ K oné době rovněž neodmyslitelně patřilo psaní různých posudků. Není překvapující, že se tohoto úkolu musel jako předseda okrskové rady náboženských obcí CČS v Rakovníku ujmout právě farář Javorský. Čtení v posudcích je výmluvným svědectvím o této době. U duchovního Karla Šaška, který později sloužil také v Rakovníku můžeme číst následující hodnocení: *"...pracuje v ryze venkovské nábož.obci. V životě této obce se odráží přerod, který venkov prožívá na cestě k socialismu. Je tam dost příslušníků, kteří nejsou spokojeni s jasným stanoviskem církve a stojí dnes stranou života církve. Br. Šášek se snaží přesvědčit tyto členy církve a vyvést je ze zmatku. Pracuje horlivě v JZD ve Svinařově, jehož je členem".* U faráře Františka Klabana zase čteme: *"...měl před časem určité potíže s představiteli lidové správy, kteří mu vytykali poněkud neurčitý postoj. Myslím však, že tato nedůvěra již zmizela, neboť br.Klaban se teď skutečně snaží. Celé prázdniny věnoval práci v JZD a má nejvíce brigádnických hodin. Bojí se však vykonávat na př. duchovní péči o mládež, aby nenarazil u ČSM a pod..."*¹³²

Mezi posudky, který mne svým obsahem dále zaujal posudek pocházející rovněž z pera faráře Javorského ze srpna 1962, adresován je diecézní radě CČS a týká se výhradně žen. *"Ze všech žen duchovních, které působily a působí v našem okrsku se nejlépe osvědčila a osvědčuje sestra kazatelka U. (s.Urbanová - Nové Strašecí) Je jí 50 let a je svobodná. Všechn svůj čas věnuje práci v náboženské obci, slouží horlivě nejen Slovem Božím na kazatelně, ale i příkladným životem a službou svým věřícím. Ráda a ochotně poslouží i manuální práci při různých brigádách ve městě i na poli. nejsem zastáncem celibátu u žen - duchovních, ale právě u této sestry vidím, že dobré výsledky její práce jsou podmíněny nejen její opravdovou zbožností a svědomitostí, ale také tím, že jsou zbavena starostí o vlastní rodinu, může všechn svůj čas věnovati beze zbytku širší rodině církevní.*

To už nemohu říci o duchovních ženách vdaných a hlavně těch, které jsou matkami. Mám-li konfrontovati jejich práci s prací výše zmíněné sestry, pak musím popravdě přiznat, že starost o rodinu, hlavně děti pohltí takové duchovní příliš mnoho času, který by

---

¹³⁰ SOkA Rakovník, f. ONV, neuspořádáno, Záležitosti církevní, zpráva CR ONV v Rakovníku z 13.2.1951. Tamtéž, Hlášení o mírových projevech z 6.2.1951.

¹³¹ SOkA Rakovník, f., neuspořádáno, zápis z okrskové mírové besedy duchovních CČS v Rakovníku ze dne 28.února 1964 a 18.června 1965.

¹³² SOkA Rakovník, f., neuspořádáno, posudek duchovních a kazatelů okrsku rakovnického, nedatováno.

jinak mohla a měla věnovat své náboženské obci. Měl jsem u sebe sestru duchovní D. (s. Dušková - po dobu nemoci Javorského), která byla velmi schopná a svědomitá, pokud neměla rodinu. Jakmile se však stala matkou, viděl jsem na ní, jak často s přemáháním koná svou práci v náboženské obci, jak myslí stále na své dítě, které bylo často nemocné, jak často odjížděla domů, i když bylo její práce v náboženské obci zapotřebí. Při druhém dítěti sama uznala, že její práce v náboženské obci by za mnoho nestála doma - i když má rodiče - důchodce s nimiž společně bydlí.

Lépe už je na tom sestra farářka S. (Slavíková - Kněževse), manželka faráře a matka jednoho dítěte. Bydlí totiž se svým manželem, který dojíždí do sousední náboženské obce, ve své náboženské obci v církevním domě, ve kterém je kancelář i modlitebna a nemusí dojíždět jako sestra o níž jsem dříve mluvil. Její manžel ji všestranně pomáhá a dělí se (zde byl zajímavý překlep, místo "se", zde stálo "sex")s ní poctivě o výchovu dítěte. Je to veliké plus, když oba manželé mají stejné zájmy a slouží stejné věci. Opírají se jeden o druhého. Závada je zde v tom, že tato sestra se nemůže zúčastňovat okrskových besed, neboť nemá komu dítě svěřit. V místě nejsou jesle. Je-li volána k povinnosti z domu, musí zůstat doma manžel, i když by měl být ve své náboženské obci, což se stává dosti často, takže tím trpí zase jen náboženská obec. Jejich manželství je spořádané a vzorné. Vztahy mezi těmito sestrami a ostatními duchovními jsou korektní a přátelské".¹³³ Bohužel se zatím nepodařilo dohledat souvislosti a tak přesnou motivaci a účel sepsání takového hodnocení není zatím možné s určitostí pojmenovat.

Výuka náboženství byla nedílnou součástí výuky na školách již od období Rakousko – Uherska a nedílnou součástí výuky byla také v nově vzniklém Československu. Teprve po únoru 1948 nastoupila na plno církevní politika státu se svoji snahou dostat děti ze „škodlivého vlivu náboženství“. První kroky byly o slučování žáků náboženství, které vedly mimo jiné i k tomu, že v některých obcích se výuka náboženství nekonala a žáci stojící o tuto výuku, pak následně museli na tyto hodiny docházet například z Přílepu do Kněževse, což je přibližně 3km. Dalším krokem pak byla úprava rozvrhu, kdy se výuka náboženství posunula na nejméně vhodný čas. Svoji roli samozřejmě sehrával i tlak na učitele a ředitele škol, kterým bylo dáno zřetelně najevo, „co se od nich očekává“. V roce 1952/1953 pak bylo zavedeno kontrolované přihlašování na výuku náboženství. Vyzvednutí a podání přihlášek bylo časově pevně definováno a po tomto datu již nebylo možné se do hodin náboženství přihlásit. Rovněž platilo, že na výuku

---

¹³³ SOkA Rakovník, f., neuspořádáno, dopis č.j. 50/62 K č.j. 2895/62 ze dne 4.srpna 1962, adresováno diecézní radě CČS v Praze.

náboženství bylo nutné se hlásit každý školní rok, ale případná odhláška, která mohla být podána kdykoli v průběhu školního roku, pak platila pro celou dobu školní docházky žáka. Školy také měly na vyžádání OV KSČ povinnost zpracovávat každoročně jmenný seznam dětí, které se přihlásily na náboženskou výuku.¹³⁴ To vše mělo samozřejmě dopad na snižující se počet žáků navštěvujících náboženskou výuku. Názorně je to vidět v níže uvedeném přehledu sumarizujícím stav na školách v Rakovníku (národní, osmiletka, jedenáctiletka).¹³⁵

školní rok	1952/1953	1955/1956	rozdíl
celkem žáků	4774	4827	+43
přihlášeno k výuce			
římskokatolické	1431	461	-970
československé	912	225	-687
pravoslavné	31	5	-26
evang.čbr.	49	5	-45
jednota čbr.	13	15	+2

Pokud jsme výše hovořili čistě o náboženské výuce na školách, je třeba také říci, že děti a mládež ČČS měla do té doby také celkem dobré ukotvení v církevním společenství prostřednictvím nedělních škol a činnosti Jednoty mládeže. Tato činnost na sebe upoutala pozornost státního aparátu zejména svojí poměrně vysokou návštěvností, ale také šířkou svého zaměření, přesahující čistě náboženská témata. Když 23.-24.4.1949 proběhlo sloučení prokomunistických mládežnických organizací do jedné organizace Československého svazu mládeže (ČSM) a zároveň došlo k vytvoření Pionýrské organizace pro mládež do 15-ti let, bylo zřejmé, že se do blízkého budoucna měly stát jedinými organizacemi, které budou garanty výchovy mládeže v duchu komunistické

¹³⁴ SOkA Rakovník, f. ONV, neuspořádáno, Záležitosti církevní, seznamy žáků vyučovaných náboženství, ONV Rakovník, církevní odd. pro KNV Praha cirk.odd. z 28.12.1952.

¹³⁵ SOkA Rakovník, f. ONV, neuspořádáno, Záležitosti církevní, dopis školského odboru rady KNV z 22.9.1954. Tamtéž, zpráva o výuce náboženství z 10.10.1955. Tamtéž, Výuka náboženství na školách 1952 – 1958, 1961. Tamtéž, Výkazy škol o náboženské výuce 1952 – 1953.

ideologie.¹³⁶ O tom, jak taková snaha státu o převzetí výchovy mládeže v duchu komunistické ideologie mohla vypadat, vypovídá asi nejlépe níže uvedené hlášení OCT v Rakovníku, ve kterém uvádí, že je rád že ve většině obcí okresu je účast dětí na církevních akcích slabá a že mládež se soustřeďuje spíše v Pionýru a ČSM. Konkrétně tu pak píše: *"...k tomu podotýkám, že byly již zavedeny přípravné práce s vedením Pionýra a ČSM, aby dětem byla dána možnost zabavení v té době, kdy se konají besídky církevní, aby mládež byla vybavována od církevního vlivu...ve spolupráci s tělovýchovným inspektorem soudruhem Širmerem zařízeno a je v chodu pořádání sportovních cvičení a vystoupení vždy v neděli dopoledne, aby byla odčerpávána účast dětí na návštěvě bohoslužeb..."*¹³⁷

3.4. Boj o kostel v Rakovníku

Vznik ČČS přinesl mezi jinými také problém disponování s římskokatolickým majetkem. Do nové církve totiž většinou spolu s knězem vstupovala i většina jeho farníků, kteří v takové situaci považovali za přirozené, že budou i nadále mít možnost využívat stávající bohoslužebný prostor včetně bytu duchovního. Z pohledu členů nově vzniklé církve ČČS měl na vzniku těchto sakrálních staveb podíl celý národ a proto by mělo být přirozené, že také budou národu sloužit a mohou být užívány veškerým lidem a být k dispozici všem církvím. Svůj názor lid dával najevo veřejně na manifestacích, případně různými rezolucemi. Jedna taková byla sepsána také v Rakovníku dne 27. listopadu 1921.

Vzniklý spor se snažila místní samospráva v Rakovníku vyřešit tím, že z pozice patrona umožnila ČČS přístup do římskokatolického kostela svatého Bartoloměje na rakovnickém náměstí. Zdálo se, že legalizaci takového přístupu svědčily z počátku i celkové společenské poměry a nálady. Část politické reprezentace dokonce vnímala článek ústavy o rovnosti všech vyznání jako základ majetkového vyrovnání mezi jednotlivými církvemi.¹³⁸

V Rakovníku využívala ČČS římskokatolický kostel svatého Bartoloměje prakticky

---

¹³⁶ ČAPKA, František. *Dějiny země Koruny české v datech*. Praha: Libri, 2006. Dějiny států v datech. ISBN 80-7277-301-1, s. 688 - 689.

¹³⁷ *SOkA Rakovník, f. ONV, neuspořádáno, Zásadnosti církevní, Zpráva o CPS z 28.6.1952, Tamtéž, zpráva o církevně propagační činnosti na okrese rakovnickém z 14.1. 1953.*

¹³⁸ Průběh pokusů ČČS o využívání některých římskokatolických kostelů a far není dosud detailně zpracován. Určité informace přináší z pohledu členů ČČSH práce Václava Kadeřávka a Zdenka Trtíka (*Kadeřávek, V.-Trtík, Z.: Život a víra ThDr. Karla Farského. Praha*) a dále také práce Jana Krška (*Jan Krško: Historie Církve československé v Rakovníku I. Rakovnické a české schizma 1918 - 1920.*: Pro Státní okresní archiv Rakovník vydala jako svoji 167. publikaci Rabasova galerie Rakovník roku 2001

od svého vzniku. Kaplan Polan, který se orientoval na CČS sloužil v uvedeném kostele mše a byt v děkanství obýval právě z titulu kaplana. Proto nemohli odpůrci CČS poukazovat na neoprávněný vstup stoupenců CČS na římskokatolický majetek, ale mohli pouze poukazovat na skutečnost, že pozici kaplana zastává nespolehlivý kněz. Situace se samozřejmě okamžitě změnila po suspenzi Polana, neboť z této nové situace vyplývala i povinnost opustit římskokatolické prostory, včetně obývaného bytu. Polan si toho byl dobře vědom a proto se ještě před ukončením svého působení v pozici kaplana se Polan obrátil na zástupce města s žádostí, zda by mohl i nadále pobývat v bytě na děkanství a konat bohoslužby v chrámu sv. Bartoloměje. Zároveň oslovil rakovnické představitele s prosbou, zda by mu nemohli obstarat vedlejší, civilní zaměstnání. Velmi dobře si uvědomoval, že odchodem z římskokatolické církve přichází o svůj plat a od nové CČS nemůže v této době žádný plat očekávat.¹³⁹

Rakovnický starosta Antonín Urban (soc. dem.) předložil Polanovu žádost 27. srpna 1920 na zasedání městské rady a bylo rozhodnuto zajistit suspendovanému kaplanovi zaměstnání v oblasti školství, nebo na městském úřadě.¹⁴⁰ Druhý den se v této věci sešla rovněž patronátní komise. O průběhu a závěrech jednání se bohužel žádné materiály nedochovaly, ale vzhledem k následujícímu vývoji je zřejmé, že členové patronátní komise schválili přístup CČS do chrámu sv. Bartoloměje a současně doporučili svým kolegům z bytové komise, aby ze sociálních důvodů zabrali pro Polana na děkanství ty prostory, které Polan dosud obýval. Na zasedání 3. září 1920 je pak otázka spoluužívání kostela a děkanství považována za vyřízenou. Jediným nedořešeným momentem zůstalo zajištění vhodné práce pro Polana. Starosta Urban požadoval bez ohledu na okolnosti přijmout Polana do služeb městského úřadu, neboť podle jeho názoru nese rakovnická samospráva jako organizátorka "odklonu od Říma" odpovědnost za "oběti" postupu římskokatolické církve. Narazil však na názor poslance Františka Čermáka (soc. dem.), který v rámci uvažované odluky církve od státu byl zásadně proti tomu, aby obec zabezpečovala duchovní různých konfesí. Kompromis se nalézt nepodařilo a tak představitelé Rakovníka na svém zasedání 13. září 1920 Polanovu žádost o zaměstnání zamítli.¹⁴¹ Rozhodnutí městské rady však Polanovu situaci již nijak neovlivnilo, neboť 17.

---

¹³⁹ *SOKA Rakovník, f. Archiv města Rakovník, neuspořádáno, dopis Polana z 27. srpna 1920.*

¹⁴⁰ *Tamtéž, Zápisy ze schůze obecní rady 20.2.1920 - 14.4.1922, zápis ze schůze 27. srpna 1920.*

¹⁴¹ *Tamtéž, Zápisy ze schůze obecní rady 20.2.1920 - 14.4.1922, zápis ze schůze 3. září 1920, zápis ze schůze 13. září 1920*

září 1920 se uskutečnila valná hromada rakovnických členů CČS, kdy byl rozpuštěn přípravný výbor, navolena první rada starších a Polan ustanoven do role duchovního správce nově vznikající CČS.¹⁴²

Polan ihned po té informoval děkana Smolu o rozhodnutí rakovnické samosprávy ve věci přístupu do budovy děkanství a kostela. Smola se jistě cítil takovou zprávou dotčen a zaskočen, neboť jej nikdo z rakovnické samosprávy o přijatém rozhodnutí neinformoval. V zájmu zachování náboženského smíru a zřejmě i s ohledem na své morální zásady se nakonec rozhodnutí rakovnické samosprávy podvolil a ke spoluužívání obou objektů svolil. Nejbližší neděli 5. září pak při ranní bohoslužbě oznámil děkan rozhodnutí města svým farníkům a vyzval je ke snášenlivosti. Míru své tolerance si mohli farníci ihned ověřit v praxi, neboť bezprostředně po skončení katolické bohoslužby se chrám svatého Bartoloměje začal plnit věřícími CČS a Polan oficiálně zahájil první bohoslužbu nově vzniklé konfese.¹⁴³

Bezproblémové soužití obou církví však nenastalo. Děkan Smola hned, ještě 5. září pocítil potřebu oznámit městskému úřadu některé z jeho pohledu závažné skutečnosti. Kritika mířila zejména na nepřátelské zabarvení Polanova kázání a dále na neoprávněné zadržování kostelních klíčů. Polan měl jako kaplan u sebe také klíče od kostela sv. Bartoloměje, které měl po svém odvolání předat novému kaplanovi Bícovi. To ale Polan odmítnul s tím, že by se CČS do kostela již nemusela nikdy dostat a své stanovisko nezměnil ani po ujištění Bíců o respektování nařízení městského úřadu. Děkanství však náhradní klíče od kostela nevlastnilo a tak se Smola obrátil na místní samosprávu s žádostí, aby Polana donutilo klíče vrátit, nebo aby zajistilo vyhotovení duplikátu.¹⁴⁴ Zdá se, že Polan měl důvod Bícovi nedůvěřovat, neboť ten navzdory slibům ohledně spoluužívání kostela zaslal 13. září 1920 zástupcům Rakovníka protestní list. V něm požadoval jasné

---

¹⁴² ÚAM CČSH Praha, f. Ústřední rada, sig. AI - 1, č.i. 1/I a 23, dopis Kopeckého z 21. září 1920 o ustanovení rady starších. ACČSH Rakovník, f. Rada starších, sig. IB - 6, č.i. 6/IIC - rezoluce rady starších.

¹⁴³ SOKA Rakovník, f. Děkanství úřad Rakovník, neuspořádáno, Mešní prohlášení kniha 1920 - 1928, oznámení z 5. září 1920.

Nezájem města sdělit své rozhodnutí děkanství úřadu a způsob, jak se Smola o celé záležitosti dozvěděl je zachycen v listu kaplana Bíců (*Tamtéž, dopis Bíců ze 13. září 1920.*). Souhlas Smoly s možností užívání kostela a děkanství ze strany CČS vyplývá z jeho dopisu městskému úřadu (*Tamtéž, dopis Smoly z 5. září 1920.*).

Označení Polanovy bohoslužby 5. září 1920 jako první liturgie CČS v chrámu sv. Bartoloměje vyplývá z ohlášení knihy této konfese. Seznam jednotlivých mší začíná právě tímto datem (*ACČSH Rakovník, f. Duchovní správa, K - 1 a /22, č.i. 89, Ohlášení kniha služeb Božích CČS v Rakovníku 1920 - 1929 I.*).

¹⁴⁴ SOKA Rakovník, f. Archiv města Rakovník, neuspořádáno, dopis Smoly z 5. září 1920.

sdělení, na základě kterého konkrétního právního opatření došlo k omezení pravomoci děkanského úřadu na kostel sv. Bartoloměje. Odpověď hodlal použít v další komunikaci směrem k vyšším státním a církevním orgánům a dokázat tak protiprávnost rozhodnutí samosprávy.¹⁴⁵ Nepřátelsky vůči CČS vystupoval Bíca také z kazatelny, kdy na svátek knížete Václava prohlásil, že nová konfese není žádná církev, ale pouze obyčejný spolek.¹⁴⁶ Městská rada se v projednávání Smolovi stížnosti sepsané 5.zářím rozhodla této vyhovět a nařídila Polanovi vydat klíče od kostela sv. Bartoloměje. Zároveň ale upozornila římskokatolickou duchovní správu, že musí CČS tolerovat v prostorách kostela i děkanství.¹⁴⁷ Smola pochopitelně rozhodnutí města přivítal a snažil se ukázat vstřícný přístup při spoluužívání kostela. To se ale změnilo hned po 20. září 1920, kdy děkan obdržel aktuální číslo Ordinariátního listu ve kterém se farním úřadům zakazovaly jakékoli dohody ohledně přístupu CČS do římskokatolických kostelů.¹⁴⁸ Smola tedy hned následující den zaslal radě starších CČS výpis z Ordinariátního listu s tím, zda je ochotna rozhodnutí arcibiskupství respektovat. Představitelé CČS však považovali za rozhodující postoj města a nařízení arcidiecéze odmítli respektovat.¹⁴⁹ Situace byla velmi napjatá a dále v ději ji posunulo ne příliš taktické jednání CČS. Kněz Polan sdělil při nedělních bohoslužbách 24. října 1920 věřícím CČS, že na státní svátek vzniku Československa proběhne liturgie také ve večerních hodinách. Mše v tuto hodinu však byla v rozporu s pravidly spoluužívání kostela CČS. Smola proto ještě před 28. říjnem vytkl radě starších porušení dohody, a odvolal svůj souhlas s konáním bohoslužeb CČS v kostele sv. Bartoloměje i v jiných termínech.¹⁵⁰ Následovala intenzivní a velmi emotivní jednání mezi

---

¹⁴⁵ *Tamtéž, dopis Bícy ze 13. září 1920.*

¹⁴⁶ Bícovu kritiku CČS při kázání 28. září 1920 zaznamenal pouze místní tisk této konfese (*Nezná vlastní katechismus. Husova stráž pod Krakovcem, 1, 9.října 1920, č. 1., s. 10.*).

¹⁴⁷ Ve vlastním zápisu ze schůze městské rady z 13.zářím není jednání o Smolově stížnosti zaznamenáno (*SOkA Rakovník, f. Archiv města Rakovník, neuspořádáno, Zápis ze schůze obecní rady 20.2. 1920 - 14. 4. 1922, zápis ze schůze 27. srpna 1920.*). Na uvedené datum zasedání se však odkazují dopisy Polanovi (*Tamtéž, dopis Polanovi z 15. září 1920.*) a děkanskému úřadu (*Tamtéž, dopis děkanskému úřadu z 15. září 1920. SOkA Rakovník, f. Děkanský úřad Rakovník, neuspořádáno, dopis městskému úřadu z 15. září 1920.*).

¹⁴⁸ *Ordinariátní list pražské arcidiecéze, 1920, č. 9, s. 73.*

¹⁴⁹ *ACČSH Rakovník, f. Rada starších, sig. IB - 1, č.i. 1/IIC - spisy z roku 1920, dopis Smoly z 21. září 1920.*

¹⁵⁰ *Tamtéž, f. Duchovní správa, K - 1a/22,č. i. 89, Ohlášni kniha služeb Božích CČS v Rakovníku 1920 - 1929 I. Text zachycující podmínky spoluužívání nemáme k dispozici. Obě strany zřejmě s velkou mírou pravděpodobnosti dohodli pouze ústně. Termíny bohoslužeb však vyplývají z návrhu děkana (*SOkA Rakovník, f. Archiv města Rakovník, neuspořádáno, dopis Smoly z 18. září 1920.*) a CČS (*Tamtéž, dopis Polana z 27. srpna 1920. Tamtéž, dopis rady starších z 18. září 1920. ACČSH Rakovník, f. Rada starších, sig.**

Smolou a předsedou rady starších CČS Josefem Kopeckým, jejichž výsledkem bylo nakonec povolení pro CČS večerní bohoslužbu uspořádat. Smolův souhlas s bohoslužbou se však nevztahoval na užití zvonů. Danou skutečnost však rada starších nezaregistrovala a jako vždy, nechala před liturgií několik minut vyzvánět. Smola to považoval za nečestné jednání ze strany CČS a celou věc oznámil okresnímu soudu, kde za hlavního iniciátora označil jednoho z místních představitelů CČS, Karla Hybského.¹⁵¹ Orgány justice následně předvolaly dotyčného k výslechu a tím se otevřel dlouholetý spor o možnost disponovat se zvony.¹⁵² Město totiž celou kauzu vnímalo jako útok na své pravomoci a v reakci na celou událost a nekončící spory vyzvalo arcibiskupství a vyšší správní orgány, aby se jednoznačně vyjádřily nejen k otázce zvonů, ale zejména i k vlastnímu přístupu CČS do římskokatolických objektů.¹⁵³ Obě instituce se ke spoluzívání postavily negativně s odvoláním na usnesení zemské správy z 23. listopadu 1920 a ministerstva školství z 8. ledna 1921, která vyloučila právo patronátních úřadů disponovat s římskokatolickým majetkem.¹⁵⁴ Rozhodnutí zemské správy a ministerstva však neřešilo konkrétní případy a zástupci Rakovníka proto i nadále brali výnosy pouze jako obecné informativní zprávy. I přes tento jednostranný přístup zástupců města byl další vývoj tímto předurčen. Zástupci CČS si uvědomovali nelehkou situaci, ale i tak se rozhodli v následujících letech pro tvrdý zápas o možnost používání děkanství a chrámu sv. Bartoloměje. Vlastní právní spor o disponování s římskokatolickým majetkem v Rakovníku zahájil Smola svým oznámením okresní správě politické 21. ledna 1921.¹⁵⁵ Tento spor CČS v Rakovníku prohrála a poslední bohoslužby CČS v kostele sv. Bartoloměje se konaly 27. ledna 1924. Od 2. února 1924 se pak věřící CČS setkávali při bohoslužbách a ostatních shromážděních v biografu

---

IB - 2, č.i. 2/IIC - spisy, dopis rady starších z 18. září 1920. Tamtéž, f. Rada starších, sig. IB - 1, č.i. 1/IIC - spisy z roku 1920, dopis Smoly z 27. října 1920.

¹⁵¹ Jednání Kopeckého se Smolou máme zachyceno pouze s pohledu CČS (*Rakovník. Husova stráž pod Krakovcem, 1, nedatováno, č. 3, s. 3.*) a dále *ACČSH Rakovník, f. Rada starších, sig. IB - 1, č.i. 1/II - spisy z roku 1920, dopis Smoly z 10. listopadu 1920. Tamtéž, f. Rada starších, sig. IB - 2, č.i. 2/IIC - spisy, dopis Smoly z 10. listopadu 1920.*

¹⁵² *Tamtéž, předvolání Hybského k okresnímu soudu z 8. prosince 1920 a 11. ledna 1921.*

¹⁵³ *SOkA Rakovník, f. Archiv města Rakovník, neuspořádáno, dopis arcibiskupské konzistoři z 30. listopadu 1920. Tamtéž, dopis ministerstvu školství a národní osvěty z 30. listopadu 1920.*

¹⁵⁴ *SOkA Rakovník, f. Archiv města Rakovník, neuspořádáno, dopis arcibiskupské konzistoři z 30. listopadu 1920. Tamtéž, dopis okresní správy politické z 24. ledna 1921.*

¹⁵⁵ *Tamtéž, dopis děkanského úřadu okresní správě politické z 21. ledna 1921.*

svého člena Josefa Suchánka v Nádražní ulici.¹⁵⁶ Ten byl postupně uzpůsoben pro potřeby náboženské obce a poslední větší úpravy zde proběhly v roce 1947, kdy byla zbourána bariéra kolem propadliště pro hudebníky, na propadliště byla dána nová podlaha a plátno bylo zakryto oponou zdobenou symbolem církve.¹⁵⁷

3.5. Hřbitov

Dne 17. října se konala hřbitovní slavnost za účelem převzetí hřbitova poblíž obce Janov do správy CČS. Součástí slavnosti byly rovněž bohoslužby CČS.

3.6. Budování vlastního sboru

Pro zajištění dostatečných finančních zdrojů na vybudování nového sboru se konaly různé aktivity. Jednou z nich byla i myšlenka z roku 1946 na objednání reliéfu M.J.Husa u akademického sochaře Znoje a ten následně nechat v místní továrně Šamotka zhotovit v celkovém počtu 1.000ks v ceně 25,-Kč za 1kus. Na schůzy rady starších ze dne 31. května 1946 se konstatuje, že akademický sochař Znoj již zaslal original reliéfu M.J.Husa a NO CČS v Rakovníku mu poukázala 4.000,- Kč za zhotovení a reprodukční práva.¹⁵⁸ Reliéf měl být nakonec zhotoven a dodán do 5. července 1946 v počtu 500ks z hlíny červené a 500ks z hlíny bílé. Počítalo se s postupným rozprodejem s tím, že výnos skončí v pokladně stavebního odboru a bude určen na výstavbu sboru. Myšlenky na výstavbu nového sboru se však vyskytly mnohem dříve, vlastně hned po té, co náboženská obec 27.ledna 1924 konala své poslední bohoslužby v chrámu sv.Bartoloměje. To dokládá mimo jiné i Sběrací listina čís. 331 z 23. září 1924, kterou rada starších CČS v Rakovníku ukládá všem členům náboženské obce složit ve prospěch účtu stavebního odboru nejméně 10,- Kč.¹⁵⁹ V roce 1928 pak předseda rady starších referuje o své návštěvě u diecézní rady v Praze, kde byl projednáván již konkrétní návrh studie nově uvažovaného sboru a případné možnosti financování jeho výstavby, která byla odhadnuta na částku 1.200.000,- Kč. Jednání se účastnil také br. Urlych, Volráb a Jedlička. Jediným výsledkem jednání ale bylo pouze konstatování, že subvence jsou od roku 1927 zastaveny a že je třeba se v této

---

¹⁵⁶ Fencel, Zdeněk a Oldřich Horek. *Historie církve československé husitské v Rakovníku*. NO Rakovník: Tuček tiskárna Rakovník, 2002., s. 12

¹⁵⁷ *Pamětní kniha náboženské obce...*, s.96.

¹⁵⁸ *SOKA Rakovník, f., neuspořádáno, zpráva jednatele ze schůze rady starších ze dne 31.května 1946.*

¹⁵⁹ *SOKA Rakovník, f., neuspořádáno, sběrací listina č.331 z 23. září 1924.*

věci obrátit na poslance a senátory všech pokrokových a politických stran.¹⁶⁰ Jak byly podobné snahy a sbírky úspěšné, je zřejmé z dalšího vývoje. Výstavba sboru se stále oddalovala a myšlenka sbírky ve prospěch nového sboru a aktivní práce stavebního odboru se naplno vrátila až v roce 1941.

3.6.1. Budovy sboru

Modlitebna – Husův sbor, Havlíčkova 79, Rakovník

Objekt byl zakoupen radou starších CČS v Rakovníku na základě usnesení shromáždění náboženské obce z 28. dubna 1948 a smlouva byla vyhotovena u notáře v Rakovníku dne 13. srpna 1948. Nemovitost byla zakoupena od manželů Huškových.

Přestavba objektu započala 31. října 1949 a dokončena byla 23. září 1950. Přestavbu realizoval místní stavitel Václav Vorláb podle projektu Emila Rabenštejna z pražské diecézní rady. Většinu vyklizovacích prací provedli členové místní náboženské obce, kteří na přestavbě odpracovali celkem 1850 hodin.¹⁶¹

Duchovním byl v té době br. Antonín Javorský, předsedou rady starších br. Jan Ryska a předsedou stavebního odboru br. Ing. František Fencel. Sbor byl slavnostně otevřen 24. září 1950 biskupem pražské diecéze br.ThDr.Miroslavem Novákem za účasti cca 1000 osob. Slavnostnímu otevření předcházela 24. září 1950 výstava „30 let CČS“ v městském muzeu v Rakovníku a slavnostní koncert v Tylově domě. Na koncertě vystupoval mimo jiné také pan Miloš Zelenka, člen státní opery v Brně a mnoho dalších, převážně místních umělců.¹⁶² Sbor slouží svému poslání dosud, aktuálně se připravuje jeho stavební rekonstrukce. Odkoupení objektu předchází nákup pozemku za účelem výstavby budoucího sboru. Jedná se o zahradu přiléhající k výše uvedenému objektu a prodávajícím jsou taktéž manželé Václav Hušek, plukovník v.v. a jeho manželka Anežka Hušková. Nákup byl odsouhlasen na mimořádném shromáždění NO CČS v Rakovníku dne 25. dubna 1948.¹⁶³

---

¹⁶⁰ *Pamětní kniha náboženské obce...*, s.58

¹⁶¹ *Pamětní kniha náboženské obce...*, s.144.

¹⁶² *Pamětní kniha náboženské obce...*, s.146.

¹⁶³ *SOkA Rakovník, f., neuspořádáno,zápis z mimořádného shromáždění náboženské obce ze dne 25.dubna 1948.*

Farní budova – Wintrova 747, Rakovník

Budova byla vystavěná v roce 1920 stavitelem Ferdinandem Černohorským na základě zadání paní Gerty Pokorné, manželky místního obchodníka. Jednalo se o budovu velmi reprezentativní s mnohými zdobnými prvky. Návrh na zakoupení vily dává br. Vašířovský 29. března 1933. NO CČS v Rakovníku byla zakoupena na základě rozhodnutí rady starších za působení br. Faráře Karla Daniela na základě kupní smlouvy ze dne 13. května 1933 za 110.000,-Kč od paní Heleny Černé. Hned 17.května 1933 je rozhodnuto o úpravě a vybudování obřadní síně. U sochaře Nonfrieda je také objednána socha Jana Husa v ceně režijních výloh ve výši 600,-Kč.¹⁶⁴ Další rozsáhlejší vnitřní úpravy pak proběhly na podzim roku 1947. V budově byla farní kancelář a modlitebna až do roku 1950.¹⁶⁵

3.6.2. Synagoga v Rakovníku

V roce 1763 byl v Rakovníku vystavěn "das Enochische Haus", jehož východní část byla věnována na židovskou školu. Tu koupil Wolf Heller a 5.2.1794 ji věnoval rakovnické židovské obci. Škola byla zároveň modlitebnou - synagogou. Budova synagogy je jednopatrovou budovou ve stylu prostého baroka o pěti osách, k níž se pojí na východní straně modlitebna. Vnitřní výprava synagogy je tvořena dřevěným oltářem, pozdně barokního slohu; čtyři sloupky nesou prohýbané kladí a vroubeny jsou prořezávanými boltcovými postranicemi. V roce 1865 došlo k úpravě synagogy tak, aby odpovídala požadavkům značně zvětšené židovské obce v Rakovníku a v této podobě existovala až do požáru, který synagogu postihnul v roce 1920. Po požáru byla v rámci oprav nad synagogou vyzdvižena nynější kopule.¹⁶⁶

Dne 5. května 1939 byla NO CČS v Rakovníku potvrzena židovské obci nájemní smlouva na prostor synagogy a oznámeno zahájení bohoslužeb. V roce 1947 NO CČS v Rakovníku, nemaje stále žádný svůj vlastní sbor uvažovala dokonce o nákupu synagogy od místní rakovnické židovské obce. Dne 28. února 1947 jednala o této možnosti rada starších a usnesla se, že je připravena odkoupit v té době značně zanedbanou budovu

---

¹⁶⁴ *Pamětní kniha náboženské obce...*, s.92.

¹⁶⁵ *SOKA Rakovník, f., neuspořádáno, dopis 5815/80 starosty Rakovníka staviteli Černohorskému; Tamtéž. Dopis berní správy v Rakovníku ze dne 1. září 1920 paní Gertě Pokorné.*

¹⁶⁶ RENNER, Jan. *Dějiny židů na Rakovnicku*. Rakovník: Knihtiskárna Václav Tuček v Rakovníku, 1937, s. 98 - 102

synagogy i s přilehlou zahradou za 50.000,-Kč a s touto nabídkou následně oslovila místní židovskou obec.¹⁶⁷ Odkoupení synagogy se ale následně nerealizovalo.

3.6.3. Prapor sboru

Za přítomnosti patriarchy Karla Farského se dne 13. prosince 1924 konala v Rakovníku slavnost rozvinutí "husitského" praporu náboženské obce. Prvním praporečnickem se stal Rudolf Kučera. Z dostupných podkladů lze předpokládat, že prapor věnoval NO CČS v Rakovníku člen náboženské obce, bratr Rudolf Kučera, železniční zřízenec. Rada starších mu následně zaslala 20. listopadu děkovný dopis ve kterém se mimo jiné píše: *...Rada starších církve československé v Rakovníku klade si za povinnost, vzdáti Ti upřímné díky za darovaný krásný prapor s kalichem, který bude vyvěšován při slavnostních příležitostech....*¹⁶⁸

3.6.4. Harmonium

První harmonium bylo zakoupeno v roce 1947 za 350,-Kč od br. Schneidera a umístěno bylo v biografu br. Suchánka v Nádražní ulici, který NO CČS v Rakovníku využívala od roku 1924 pro své bohoslužby.¹⁶⁹ Další harmonium se pořizovalo v souvislosti s budováním nového sboru, kdy rada starších navrhla na mimořádném shromáždění náboženské obce dne 29. dubna 1951 zakoupení harmonia v ceně 35.000,-Kč. Jednalo se o mimořádné jednání, na kterém se řešilo právě vybavení nově vybudovaného sboru. Kromě harmonia se hlasovalo rovněž o zakoupení lavic do sboru, skříní do archivu a výpůjčce u Ústřední rady v celkovém objemu 74.000,-Kč umořovanou v pravidelných splátkách po dobu 10-ti let. Mimořádné shromáždění náboženské obce návrh jednomyslně podpořilo.¹⁷⁰

3.7. Jednotlivé odbory NO CČS v Rakovníku

Rok 1920 byl pro Rakovník rokem přerodu. Zapůsobil zde především laický živel, který svou opravdovostí za sebou strhnul tisíce přívrženců. Horliví členové obětavě propagují myšlenky nové církve i po vzniku samotné náboženské obce v Rakovníku. Duchovní se

---

¹⁶⁷ *Pamětní kniha náboženské obce...*, s.128.

¹⁶⁸ *SOkA Rakovník, f., neuspořádáno, děkovný dopis rady starších z 20.listopadu, rok bohužel nečitelný, podepsán předseda bratr Jedlička, který byl předsedou rady starších v letech 1923 – 1929.*

¹⁶⁹ *Pamětní kniha náboženské obce...*, s.96.

¹⁷⁰ *SOkA Rakovník, f., neuspořádáno, zápis z mimořádného shromáždění náboženské obce ze dne 29.dubna 1951.*

kromě lišanského faráře Josefa Hlaváčka drží v počátcích poněkud stranou. Jejich postoj je s ohledem na materiální nejistotu do které by přestupem do nové církve vstoupili lidsky pochopitelný. Přišli by nejen o svůj jediný příjem, ale velmi pravděpodobně i o střechu nad hlavou. Odvahu jim dodává až jejich suspendace ze strany římskokatolické církve, uznání nové církve CČS ze strany státu a založení náboženské obce v Rakovníku.

Dne 15. září 1920 se CČS stala státem schválenou církví a krátce na to, 17. září 1920 byla založena náboženská obec CČS v Rakovníku.

Pro aktivní život náboženské obce byl důležitý vznik tzv. odborů, které se specializovaly svým zaměřením na konkrétní činnost. Zacílení vyvíjených aktivit daného odboru jedním směrem pak pomohlo dosáhnout v dané oblasti výrazně lepších výsledků. Odbory se sice vytvářely od počátku existence CČS, nicméně jejich právní zakotvení se objevuje až v ústavě CČS v roce 1931. Konkrétně se ústava vyjadřuje v tom smyslu, že *"...pro plnění úkolů přikázaných náboženské obci zřízením církevním po stránce vzdělávací a výchovné, organizační a propagační nebo sociálně pomocné, mohou sestoupiti se členové obce v odbory s vlastním představenstvem, odpovědným radě starších..."*. Podle ústavy odbory podléhaly radě starších jak v otázkách ideové náplně, tak ve finančních záležitostech.¹⁷¹

3.7.1. Práce s mládeží (zapojení duchovních ve školství) – Jednota mládeže CČS v Rakovníku

Dne 5. listopadu 1920 umožnily městské orgány města Rakovníka vyučování náboženství CČS na místních školách. Vyučujícími se stali místní duchovní. Nová církev se snaží aktivně zapojit do společenského života města a kromě biblických hodin, které probíhají pravidelně od dubna 1921 se stává také organizátorkou mnoha významných akcí s celospolečenským dosahem. Mezi takové první významné akce patří "velkolepý ohňostroj na polomíli v pískovně u obrázků" který CČS uspořádala dne 5. července 1921 k uctění památky M. J. Husa a první pouť CČS na Krakovci, která se konala hned následující den, tedy 6. července 1921. Na tomto prvním ročníku dnes již tradiční pouti promluvil jako jeden z významných řečníků i Dr. Karel Farský. Na druhé pouti o rok později byl potom hlavním řečníkem Emil Dlouhý - Pokorný.

Dne 16.12. 1927 pak byla ustanovena Jednota mládeže CČS v Rakovníku. Ještě ve zprávě farního úřadu za rok 1949 se můžeme dočíst, že Jednota mládeže pracovala ve dvou

---

¹⁷¹ *Ústava Církve československé. Praha 1931.*

sekcích a měla celkem 31 členů. Večery mládeže se konaly každou středu, kdy od 18:00 – 19:30 se scházela mladší mládež a od 19:30 do 21:00 pak ta starší. Činnost Jednoty mládeže nebyla pouze o náboženské výchově, ale také o sportu a dalších volnočasových aktivitách. V Rakovníku byl u mládeže oblíbený zejména ping-pong. Další zajímavá čísla ve zprávě farního úřadu z roku 1949 jsou následující:¹⁷²

počet uzavřených sňatků za rok 1949	57
narodilo se / pokřtěno	165 dětí
přistoupilo	47 osob

Některé další významné akce organizované NO CČS v Rakovníku

5.7. 1923	Akce k uctění památky M.J.Husa u Husova pomníku v městském parku.
1.6. 1924	V Hostokryjích byla slavnostně otevřena nová kaple CČS, kaple Jeronýma Pražského.
6.7.1924	Pouť na Krakovec s hlavním řečníkem Dr. Eduardem Neumanem.
5.7.1925	V Rakovníku konána Husova oslava s průvodem.
6.7. 1925	Pouť na Krakovec za hojně účasti lidu.
19.10.1925	V sále na Střelnici konána u příležitosti pětiletého výročí založení náboženské obce AKADEMIE. Významným hostem byl barytonista Hugo Nachtigal.
30.11. a 1.12. 1925	Veřejné promítání filmu "Desatero".
14.11. 1926	Divadelní ochotníci CČS sehráli k oslavě 75. narozenin Aloise Jiráska hru "Otec".

¹⁷² SOKA Rakovník, f., neuspořádáno, zpráva farního úřadu za rok 1949.

3.7.2. Odbor Pěvecký NO CČS v Rakovníku

Pěvecký odbor CČS v Rakovníku, který patřil mezi jeden z neaktivnějších, byl oficiálně ustanoven po několikaměsíčních přípravách na své první schůzi dne 14. února 1924. Významnou roli při jeho vzniku měli zejména Eduard Nachtigal, který byl vzhledem ke svým hudebním schopnostem jmenován sbormistrem, František Beránek, který byl jmenován předsedou pěveckého odboru, Antonín Fišer jako pokladník nově vzniklého odboru a také František Klimeš, jmenovaný archivářem pěveckého odboru.¹⁷³

Kvalitní personální obsazení se hned od počátku odrazilo na práci pěveckého odboru a první pozitivní ohlasy se dostavily již za několik málo týdnů jako reakce na vystoupení na valné hromadě náboženské obce.¹⁷⁴ Následující vystoupení se pak odehrálo 1. června 1924 při slavnostním otevření kaple Jeronýma Pražského v Hostokryjích. Hlavním úkolem pěveckého odboru ale zůstávalo zajištění hudebního doprovodu při různých církevních obřadech a pravidelných bohoslužbách. S tím byla spojena potřeba úpravy vybraných písní z kancionálů pro sborový zpěv v jednotlivých hlasech. Tohoto nelehkého úkolu se nakonec zhostila osobnost, která sice nebyla členem odboru, ale měla potřebné dovednosti a znalosti. Touto osobností byl Čeněk Trögler, který tak od jara 1924 postupně zpracovával některé písně pro čtyři hlasy.¹⁷⁵ Dále stojí za pozornost jeho úprava *Písně Štědrého večera* od Josefa Žemly, která zazněla v roce 1924 o půlnoční bohoslužbě a mezi přítomnými vzbudila doslova vlnu nadšení. Rada starších pak v reakci zaslala Tröglerovi děkovný dopis, ve kterém vyjádřila svoji spokojenost s prací pěveckého odboru.¹⁷⁶ Záslouhou Tröglerovou a také Klimešovou, měl pěvecký odbor dostatek notového materiálu nejen pro samotné akce, ale také k pravidelným zkouškám, ke kterým se scházel dvakrát v týdnu v prostorách obuvnické dílny, kterou vlastnil sbormistr

---

¹⁷³ ACČSH Rakovník, f. Rada starších, sign. K - 1a/15r, č.i. 82, Jednatelská kniha pěveckého odboru, zápis ze schůze 14. února 1924. Zápis o první schůzi pěveckého odboru byl retrospektivně pořízen až v létě 1927, kdy se začaly vést pravidelné protokoly ze zasedání. Autor však zpětně dopsal jen záznam z tohoto shromáždění, takže o schůzích odboru v letech 1924 - 1927 nemáme žádné zprávy.

¹⁷⁴ Pamětní kniha náboženské obce..., s.24; ACČSH Rakovník, f. Rada starších, sign. IB - 8, č. i. 8/IIC - ustavující valná hromada z 6.dubna 1924, zpráva tajemnická.

¹⁷⁵ ACČSH Rakovník, sbírka hudebnin pěveckého odboru, Obět Bohu, úprava z 24. dubna 1924; Tamtéž, Chvalozpěv, úprava z 24. května 1924.

¹⁷⁶ ACČSH Rakovník, f. Rada starších, sign. IB - 10/IIC - spisy z roku 1925, dopis Čeněkovi Tröglerovi z 20.ledna 1925, Tamtéž, sbírka hudebnin pěveckého odboru, Píseň Štědrého večera, úprava z 8. prosince 1924.

Nachtigal.¹⁷⁷ Dobré odborné zázemí odboru dávalo reálnou šanci zorganizovat i náročnější kulturní akci a tou se stala akademie k pátému výročí vzniku rakovnické náboženské obce, kterou se odbor rozhodl uspořádat 19.zářím 1925. Sbormistr pozval k vystoupení svého bratra, pražského barytonistu Hugo Nachtigala a jeho choť Marii a tito umělci se skutečně stali nádherným vyvrcholením celé akce. Na akademii se přišlo podívat několik set příznivců vážné hudby a tak touto akcí pěvecký odbor bezesporu překročil vnitrocírkevní rámec.¹⁷⁸

Pozitivní ohlas na tuto akci přivedl odbor k myšlence uspořádat obdobnou akci i v následujícím roce. Akademie konaná 11.zářím 1926 se však již netěšila takovému zájmu veřejnosti, důvodem mohla být i skutečnost, že tentokrát se akce uskutečnila bez účasti významných hostů, pouze s místními hudebníky.¹⁷⁹ Možná, že i absence očekávaného úspěchu pouze pěvecky strukturované akademie motivovala pěvecký odbor k myšlence, uspořádat kulturní akci zcela jiného charakteru a sice divadelní představení. Jako vhodná hra k nastudování byla vybrána i s ohledem na blížící se jubileum Aloise Jiráska spisovatelovo drama *Otec*. Mezi členy odboru si tato myšlenka získala mnoho příznivců a do nacvičování hry se zapojilo více než dvacet nadšených členů odboru. Po mnoha zkouškách pak byla hra uvedena za značného zájmu veřejnosti, kdy hru sledovalo téměř 200 diváků dne 14. listopadu v rakovnické sokolovně.¹⁸⁰

Poměrně velký nárůst členů pěveckého odboru vyžadoval již určité reorganizační změny. Situaci komplikovalo rovněž zhoršení vztahů mezi odborem a radou starších ohledně zaměření činnosti odboru, kdy rada se snažila o zacílení aktivit sboru více směrem do církve a problémem se ukázalo také přerozdělování hmotných prostředků a výnosů z

---

¹⁷⁷ *Pamětní kniha náboženské obce...*, s. 24. *Srovnej, ACČSH Rakovník, f. Rada starších, sign. ID₂ - 5, č.i. 5/Pěv. odb., výkazy o činnosti pěveckého odboru za květen, červen a prosinec 1930.*

¹⁷⁸ *SOKA Rakovník, f. AMR, neuspořádáno, pozvánka na akademii 19. září 1925; ACČSH Rakovník, f. Rada starších, sign. IB - 10, č. i. 10/IIC - spisy z roku 1925, pozvánka na akademii 19. září 1925; Rakovník. Český zápas, 8, 10. září 1925, č. 37, s. 5; Trögler, Mé paměti, s. 267. Návštěvnost akce můžeme odvodit ze závislosti ceny vstupného na celkovém zisku, který byl určen na případnou stavbu kostela. Bohužel konkrétní údaj se objevuje jen v kronice náboženské obce, a nelze jej ověřit z účetnictví (*Pamětní kniha náboženské obce...*, s. 24, 33)*

¹⁷⁹ *Rakovník. Český zápas, 9,8. září 1926, č. 37, s.5; Pamětní kniha náboženské obce...*, s. 37; *ACČSH Rakovník, f. Rada starších, sign. ID₂ - 5, č. i. 5/Pěv. odb., pozvánka na akademii 11. září 1926.*

¹⁸⁰ *SOKA Rakovník, f. DOJ Tyl Rakovník, programy a pozvánky na představení došlé DOJ Tyl, kart. č. 12, inv. č. 32, plakát divadelníj ochotníků ČČS v Rakovníku ze 14. listopadu 1926; ACČSH Rakovník, f. Rada starších, sign. IB - 11, č. i. 11/IIC - spisy z roku 1926, plakát divadelních ochotníků ČČS v Rakovníku ze 14. listopadu 1926; Pamětní kniha náboženské obce...*, s. 37; *Divadelní ochotníci Církve československé v Rakovníku. Nové proudy, 9, 13. listopadu 1926, č. 46, s. 4.*

kulturních akcí pořádaných pěveckým odborem. Situace vygradovala odstoupením Nachtigala z funkce sbormistra. Totálnímu konci odboru zabránila až iniciativa Františka Klimeše, Antonína Fišera a Františka Beránka, kdy výsledkem jejich snažení bylo ustanovení nového řídicího výboru odboru, který byl rozšířen o dva členy a sice Jiřího Endyše a Rudolfa Vodrážku. Nově ustanovený řídicí výbor, jehož se stal Nachtigal členem, potvrdil Nachtigala ve funkci sbormistra a přiznal mu měsíční odměnu 200,-Kč. Zároveň se ale stal jediným kolektivním řídicím orgánem sboru. To celou situaci na nějaký čas uklidnilo.¹⁸¹

Po své reorganizaci se odbor snažil vedle pořádání společenských večerů navázat i na vcelku úspěšnou tradici akademií. Pořádané akce měly na místní poměry velkou návštěvnost, neboť když se při jedné akademii prodalo 200 lístků, hovořilo se o slabé účasti.¹⁸²

Z hlediska celkového významu měla u pěveckého odboru zvláštní postavení dramatická tvorba. Uvedení konkrétního díla vždy předcházela několika měsíční náročná příprava spočívající nejen ve výběru vhodných herců pro konkrétní role a nastudování díla, ale také v zajištění rekvizit, objednání tisku plakátů a organizačním zajištění akce samotné. Z důvodu časové náročnosti realizace takového díla pěvecký odbor dramatickou tvorbu do svého repertoáru příliš často nezařazoval. Z období mezi světovými válkami tak známe vedle již zmiňovaného představení *Otec* ze 14. listopadu 1926 jen další dvě hry uvedené pěveckým odborem. A sice představení *Babí léto*, uvedené 6. října 1928, a *Slečinka s mikádem*, uvedené 14. září 1929.¹⁸³

Přes omezený počet se dramatická vystoupení odboru těšila velké pozornosti rakovnické veřejnosti, což nakonec přimělo radu starších, aby 13. července 1930 vyzvala

---

¹⁸¹ O krizových jevech v pěveckém odboru a jejich následném řešení nás vedle kroniky náboženské obce informuje především zápis ze schůze 27. července 1927 (*Pamětní kniha náboženské obce...*, s. 45; *ACČSH Rakovník, f. Rada starších, sign. K - 1a/15r, č.i. 82, Jednatelská kniha pěveckého odboru, zápis ze schůze 27. července 1927*).

¹⁸² *ACČSH Rakovník, f. Rada starších, sign. K - 1a/15r, č.i.82, Jednatelská kniha pěveckého odboru, zápis ze schůze 14.května 1928*.

¹⁸³ *ACČSH Rakovník, f. Rada starších, sign. K - 1a/15r, č.i. 82, Jednatelská kniha pěveckého odboru; Tamtéž, sign. ID₂ - 5 č. i. 5/Pév. odb., plakát na divadelní představení Babí léto 6. října 1928; Tamtéž, plakát na divadelní představení Slečinka s mikádem 14. září 1929; Tamtéž, sign. IB - 14, č.i. 14/IIC - spisy z roku 1929, plakát na divadelní představení Slečinka s mikádem 14.září 1929; Pamětní kniha náboženské obce..., s. 59, 67. *SOKA Rakovník, f. DOJ Tyl Rakovník, programy a pozvánky na představení došlé DOJ Tyl, kart. č. 12, inv.č. 32, plakát na divadelní představení Babí léto 6. října 1928*.*

odbor k nastudování další hry.¹⁸⁴

Poměrně korektní vztahy mezi radou a odborem, které se vytvořily po reorganizační schůzi z 27. července 1927 však neměly dlouhého trvání. První náznaky nového napětí se objevují již v květnu 1928. Poukazováno je zejména na malou ochotu rady účastnit se uměleckých vystoupení souboru a naopak kritika rady, která odboru vytýká, že svým světským charakterem akcí narušují křesťanský ráz organizace.¹⁸⁵ Vzhledem ke skutečnosti, že zápisy ze schůzí odboru z tohoto období byly později z knihy protokolů odstraněny, nemáme dnes o průběhu celého sporu příliš mnoho zpráv. Víme jen, že 4. prosince 1929 Nachtigal na několik měsíců na svoji funkci rezignuje a odbor tak téměř přestává pracovat. Teprve k 8. květnu 1930 máme k dispozici další zápis ze zasedání odboru, což dokládá určitou konsolidaci poměrů.¹⁸⁶ Celá řada problémů však i nadále zůstává nevyřešena, mezi takové patří například náhrady mzdy a cestovného zpěvákům při pohřbech, a žádost samotného Nachtigala o zvýšení platu. Rada vyhověla žádosti odboru o refundaci mzdy zpěváků, ale žádosti Nachtigala nevyhověla s doporučením, ať sníží počet zkoušek, neboť zaměření odboru a klesající zájem veřejnosti o vystoupení již takovou četnost zkoušek nevyžaduje.¹⁸⁷ To vedlo Nachtigala k rozhodnutí vzdát se 9. května 1931 funkce sbormistra a následně i opustit řady organizace.¹⁸⁸

Odchod Nachtigala znamenal ukončení jedné významné etapy vývoje odboru. Z dnešního pohledu se spor ohledně odměň pro Nachtigala zdá být velmi nešťastný a zbytečný. S ohledem na tíživé sociální postavení Nachtigala znamenal pro něho příjem z činnosti v odboru výrazné posílení rodinného rozpočtu. Nakonec Nachtigal nebyl jediným placeným pracovníkem v rakovnické náboženské obci. Vedle duchovních dostával svůj honorář rovněž kostelník, varhaník, administrativní síla a uklízečka.¹⁸⁹

---

¹⁸⁴ *ACČSH Rakovník, f. Rada starších, sign. IB - 15, č.i. 15/IIC - spisy z roku 1930, dopis rady starších z 13. července 1930.*

¹⁸⁵ *Pamětní kniha náboženské obce..., s. 57; ACČSH Rakovník, f. Rada starších, sign. ID₂ - 5, č.i. 5/Pěv. odb., dopis pěveckého odboru z 15. května 1928.*

¹⁸⁶ *Pamětní kniha náboženské obce..., s. 67; ACČSH Rakovník, f. Rada starších, sign. IB - 14, č.i. 14/IIC - spisy z roku 1929, dopis Nachtigala ze 4. prosince 1929.*

¹⁸⁷ *ACČSH Rakovník, f. Rada starších, sign. IB - 16, č. i. 16/IIC - spisy z roku 1931, dopis Nachtigala z 30. března 1931; Tamtéž, dopis rady starších bez data.*

¹⁸⁸ *Tamtéž, sign. K - 1a/15r, č.i. 82, Jednatelská kniha pěveckého odboru, zápis ze schůze 15. listopadu 1930; Tamtéž, zápis ze schůze 30. ledna 1931; Tamtéž, sign. IB - 16/IIC - spisy z roku 1931, dopis Nachtigala z 9. května 1931.*

¹⁸⁹ *Tamtéž, sign. IB - 18, č.i. 18/IIC - spisy z roku 1928.*

Demise Nachtigala znamenala patrně úplný rozklad odboru o jehož existenci po celý následující rok není žádných zpráv.¹⁹⁰

Za klíčovou událost v dalším životě pěveckého odboru tak lze považovat nástup nového sbormistra, kterým se stal dlouholetý spolupracovník odboru Čeněk Trögler. Charakter nastávajících vztahů mezi odborem a radou předurčovala skutečnost, že Trögler vzhledem ke svému uspokojivějšímu sociálnímu postavení nepožadoval za svoji práci nikdy žádný honorář a svým zaměřením se soustředil výhradně na vnitrocírkevní práci. Z činnosti souboru fakticky vymizelo pořádání různých společenských akcí, ale to bylo zřejmě dáno i vytižením Tröglera v jiných hudebních souborech.¹⁹¹

V zaměření na církevní hudbu se však mohly plně uplatnit Tröglerovy schopnosti, především jeho četné úpravy hudebních děl, či zcela originální Tröglerovy skladby. Za mnohé Tröglerovy práce můžeme uvést jeho úpravu písně *Nad Betlémem* pro dva ženské hlasy s varhany, klarinetem, violou, fagotem a basou. Dále pak upravené koledy *Na nebesích hvězdička vychází* a *Poslechněte mě málo*, určená pro dva dětské hlasy, klarinet, fagot a violu.¹⁹² Vedle pravidelných bohoslužeb sbor účinkoval i při mimořádných akcích CČS ve městě. Ve třicátých letech to byla především návštěva patriarchy Gustava Adolfa Procházky a tryzna k desátému výročí úmrtí zakladatele církve ThDr. Karla Farského.¹⁹³ Čeněk Trögler pak vedl pěvecký odbor, či v té době spíše již pěvecký sbor až do své smrti v roce 1945. Zanechal mu svá díla vlastní, přepracované sbory a bohatý notový materiál. Od roku 1945 po smrti Tröglera se ujal vedení pěveckého sboru řídící učitel Kadlec. Jeho působení u pěveckého sboru však trvalo velmi krátce, do října 1946, kdy náhle zemřel. Od října 1946 vede pěvecký sbor Václav Dráb, učitel hudební školy v Rakovníku a jak konstatuje zpráva o činnosti CČS v Rakovníku: *"...pomalu vtiskává dobrou pečeť práce hudební školy i našemu pěveckému sboru. Za krátkou dobu dovedl vytvořit z toho mála, které mu dáváme ve svých skromných hlasech*

---

¹⁹⁰ *Tamtéž, sign. IB - 17, č.i. 17/IIC - spisy z roku 1932, přiznání o dani z obratu pro pěvecký odbor z 30. června 1932.*

¹⁹¹ *Trögler, Mé paměti, s. 266; ACČSH Rakovník, f. Rada starších, sign. IB - 37/IIC - spisy z roku 1936, dotazník o stavu církevního zpěvu a hudby z 20. července 1936.*

¹⁹² *Trögler, Mé paměti, s. 266 - 267; Pamětní kniha náboženské obce..., s 97; ACČSH Rakovník, sbírka hudebnin pěveckého odboru, Nad Betlémem, úprava 15. prosince 1931; Tamtéž, Na nebesích hvězdička vychází, úprava z 26. listopadu 1931; Tamtéž, Poslechněte mě málo, úprava ze 4. prosince 1931.*

¹⁹³ Aktivní účast pěveckého odboru při slavnosti návštěvy patriarchy Procházky zachycuje je zpráva z místního tisku (*Správní komise náboženské obce CČS v Rakovníku. Nové Proudy, 15, 29. října 1932, č. 44, s. 5.*).

dobré hodnoty...".¹⁹⁴ Pěvecký sbor se pak ve své další činnosti soustředil téměř výhradně na vnitrocírkevní aktivity. Žádné informace o činnosti pěveckého sboru z dalších let již nejsou dohledatelné, předpokládám tedy, že pěvecký sbor postupně ve své činnosti slábnul, až zcela zaniknul.

3.7.3. Odbor sociální práce NO CČS v Rakovníku

Odbor sociální péče byl založen při CČS v Rakovníku 18. května 1925. Jeho prvním předsedou byl zvolen František Polan, místopředsedy Helena Látalová a Marie Neradová. Těžiště jeho činnosti byla zejména podpora sociálně slabých, ošetrovatelská služba, návštěvy nemocných a podobně. Ke znovu obnovení jeho činnosti po době okupace došlo 25. října 1945. Na ustavující schůzi byla předsedkyní zvolena MUDr. Marie Dýčková, místopředsedou Karel Dusil a jednatelem Miroslava Rysková. Vlastní náplň činnosti odboru spočívala opět zejména v pomoci sociálně slabým a přestárlým členům náboženské obce. Z počátečního stavu 100 členů, vzrostl během jednoho roku počet členů na 226, přičemž převážně se jednalo o ženy. Na prudkém rozvoji činnosti spolku se projevovalo v těchto letech logicky poválečné nadšení a očekávání. Ve zprávě o činnosti NO CČS v Rakovníku za rok 1946, se uvádí: "V posledních dnech získala s. Müllerová nových 50 členů jako příspěví k dvouletce." To samozřejmě nijak nesnižuje kvalitu práce a prospěšnost aktivit daného odboru, pouze to vypovídá o dobových náladách ve společnosti.

Odbor sociální práce podporoval potřebné i finančně. Ze získaných darů podpořil v roce 1945 celkem 33 potřebných osob celkovou částkou 7.800,-Kčs. V roce 1946 potom celkem 57 potřebných osob částkou 11.300,-Kčs.

Také vykonával návštěvní službu v Masarykově všeobecné nemocnici. Této aktivitě se věnovala zejména sestra Čadková a sestra Čechurová, které například za rok 1946 vykonaly takto celkem 25 návštěv.

Odbor sociální práce také hradil náklady na vyškolení sestry M.Černé v ošetrovatelském kurzu pořádaném nemocnicí v Mostě. Cílem bylo, aby sestra Černá po absolvování kurzu mohla vykonávat ošetrovatelskou službu v rodinách.

Mimo výše uvedené aktivity pořádal odbor sociální práce NO CČS v Rakovníku v průběhu roku na zahradě sboru dětské besídky, vánoční besídky s nadílkou, nebo třeba zájezd do ND v Praze.

Odbor sociální péče pracoval v průběhu následujících let vytrvale s menší, či větší

---

¹⁹⁴ Čerpáno z "Jak jsme sloužili národu a církvi v r. 1946", vydáno NO CČS v Rakovníku v Knihárně Václav Tuček, Rakovník

intenzitou. Dne 8. února 1951 se sešel odbor sociální práce naposledy na své mimořádné schůzi jako samostatný, od tohoto okamžiku pracuje již jen v rámci rady starších. Zápis ze shromáždění náboženské obce ze 7. února 1952 k tomu uvádí: "...scházíme se pravidelně jednou za měsíc ve schůzi, kde duchovně nás vede předsedající br. farář Javorský. Svými výklady nám ukazuje novou cestu, kterou musí nastoupit činnost OSP a Sboru služby. Práce sester je rozdělena v úseky, dostaly přiděleno 1 a více ulic, kde mají za povinnost informovat členy naší církve o životě náboženské obce...musí mít v patrnosti sociální případy, všítat si nemocných, opuštěných a starých...".¹⁹⁵ Je zde cítit snaha faráře Javorského, dostat věci pod přímý vliv se snahou zůstat na pozicích církevních, ale zároveň nezavdat příčinu k reakci státní moci. Za rok 1950 se odbor sociální práce může vykázat následující aktivitou, 549 návštěv nemocných v nemocnici, 23 v bytě a 5 v domově důchodců.¹⁹⁶ V roce 1954 pak vykazuje například více než 50 návštěv nemocných, přes 100 pastoračních návštěv a odeslání 144 pastoračních, nebo blahopřejných dopisů.¹⁹⁷ Aktivity odboru sociální práce s nastupujícím upevňováním komunistické moci postupně v průběhu následujících let slábly, až odbor sociální péče postupně zaniknul. Spolu s ním ale určitě nezaknuly konkrétní aktivity, které byly náplní práce sociálního odboru. Návštěvy potřebných, jejich podpora i organizování různých kulturních akcí probíhalo i nadále a probíhá až do současnosti, i když s menší intenzitou definovanou dnešními personálními a materiálními možnostmi sboru NO CČSH v Rakovníku.¹⁹⁸

3.7.4. Odbor stavební NO CČS v Rakovníku

K založení stavebního odboru pro výstavbu Husova sboru pro potřeby náboženské obce CČS v Rakovníku došlo 11. května 1925. Předsedou byl zvolen František Donát a jednatelem Josef Bozděch. Dne 9. října 1927 pak byl náboženskou obcí zakoupen pozemek pro stavbu sboru v lokalitě za Střelnici u sv. Jana. Později bylo také vyhotoveno několik návrhů nového sboru, jejichž předkladateli byl stavitel O. Vašířovský a A. Libra. K zajištění financování výstavby se konaly rovněž různé kulturní akce. Například

---

¹⁹⁵ SOKA Rakovník, f., neuspořádáno, zpráva o výročním shromáždění náboženské obce ze dne 7. února 1952.

¹⁹⁶ Tamtéž.

¹⁹⁷ SOKA Rakovník, f., neuspořádáno, zpráva o výročním shromáždění náboženské obce ze dne 23. ledna 1955.

¹⁹⁸ Čerpáno z "Jak jsme sloužili národu a církvi v r. 1946", vydáno NO CČS v Rakovníku v Knihotiskárna Václav Tuček, Rakovník

12. května 1928 se konala v sále na Střelnici „akademie“, jejíž výtěžek byl věnován ve prospěch stavby nového sboru. Příslib finanční podpory ze strany státu však nedošel očekávaného naplnění a tak se potřebné množství finančních prostředků pro realizaci stavby sboru nikdy nepodařilo dát dohromady.

Nový impuls pro znovuobnovení činnosti stavebního odboru dala v roce 1941 sestra Anna Urbanová uspořádáním sbírky za účelem výstavby sboru. Po okolních vesnicích vybrala od bratrů a sester postupně 4.000,-Kč a zároveň se svěřila se svým plánem bratru Štěrbovi, bratru Bělkovi a bratru Theimrovi. Bělka i Theimr byli v té době náhradníci do rady strašických ustanovené 30. dubna 1941 a měli tak poměrně blízko k vedení náboženské obce. Bělka a Theimr na schůzích rady začali prosazovat myšlenku výstavby vlastního sboru a snažili se prosadit, aby dary věřících uložené do pokladničky v kostele byly určeny výhradně na stavbu vlastního budoucího kostela s tím, že věřící s tímto úmyslem svůj dar věnují. Zároveň začali zpochybňovat transparentnost hospodaření náboženské obce. Poukazovali zejména na to, že pokladnička není vybírána pod dohledem pokladníka a zdůrazňovali, že za 21 let existence náboženské obce v Rakovníku tato hospodaří při cca 6.000 členech s dluhem 45.000 Kč při celkovém majetku cca 80.000,-Kč což vnímali jako velmi špatné hospodaření. Následně tedy požádali bratra vikáře Daniela o klíče od pokladničky a tuto poprvé dne 12. prosince 1943 komisionálně vybrali. Výběru se fyzicky účastnil Bělka, Urbanová a Theimr. S potěšením pak následně konstatovali, že za tři týdny se jim takto podařilo shromáždit 1.603,-Kč, které řádně zaúčtovali. Tento výsledek je přirozeně utvrdil v jejich názoru o nedůsledném hospodaření v minulých letech. Jako svůj vzor vnímali náboženskou obec v Lužné – Lišanech, která již měla svůj kostel a náboženskou obec v Kněževsi, která měla za tímto účelem uloženo již 20.000,-Kč. Tento přístup nutně vedl ke střetu s farářem Danielem, který celou věc mohl jenom těžko vnímat jinak, než osobně. Tento střet se snažil Bělka s Theimrem řešit s předsedou rady starších Beránkem, kdy předsedu rady starších o celé věci detailně informovali a dokonce se jim dostal i příslib založení odboru pro výstavbu sboru. Vzhledem ke skutečnosti, že slibované založení stavebního odboru nepřicházelo a střety s farářem Danielem ohledně výběru darů z pokladničky kostela přetrvávaly, navštívil bratr Bělka při své cestě do Prahy ústředí a snažil se celou věc řešit tam. Zřejmě na základě Bělkovo osobní intervence na ústředí v Praze pak předseda rady starších Beránek skutečně odeslal dopis adresovaný Bělkovi, Theimrovi a Urbanové ve kterém navrhuje „*Osnovu statutu Kuratoria pro zprávu účelového jmění pro stavbu sboru*“ a zároveň žádá o jmenování kandidátů pro valné shromáždění náboženské obce.

Bělka opět kontaktuje ústředí v Praze, přeposílá list předsedy starších Beránka a žádá v této věci ústředí o posouzení a změnu uvažovaného názvu na „*Odbor pro postavení Husova sboru*“. Zároveň, ale také žádá ústředí v Praze, aby nařídilo radě starších v Rakovníku konání řádného valného shromáždění a vyslalo na toto shromáždění svého zástupce s tím, že poslední valné shromáždění se konalo 30. března 1941.

Dne 4. února 1944 se Bělkovi dostalo s ústředí následující odpovědi:

„Vážený bratře,

pozval jsem si br.předsedu rady starších Vl.Beránka a informoval jsem se u něho na stav náboženské obce a br.faráře. Br.předseda je spokojen a prací br.faráře i s jeho osobou a domnívá se, že všechno to, co se proti němu mluví, jsou jen klepy, nebo nejvýš polopravdy. Shromáždění náboženské obce slíbil svolati. Pokud se týče Kuratoria je správné, že lepší název je př. Stavební odbor při radě starších.

S bratrským pozdravem Jan Lomaz – správce diecéze"

Celkové vyznění odpovědi bylo pro Bělku, Theimra a Urbanovou velkým zklamáním, zvláště, když někteří členové sboru na ně pohlíželi jako na „*udavače a denuntianty*“. Valné shromáždění bylo svoláno na 26. března 1944 a dle názoru Bělky, Theimra a Urbanové nebyly při jejího svolání dodrženy řádné oznamovací lhůty. Theimer do valného shromáždění předložil několik návrhů, jež všechny směřovaly k udržení započatého sbírání dobrovolných příspěvků na stavbu sboru. Výsledkem valného shromáždění bylo mimo jiné i jejich nezvolení za členy rady starších. I přes velmi vypjaté emoce, kdy byl Bělka s Theimrem několikrát veřejně osočen farářem Danielem ze svého očernění u diecezní rady, rozhodl se Bělka s Theimrem u započatého díla vytrvat. Jejich vytrvalost a houževnatost snad posílená i křivdou, kterou cítili, je hnala v jejich úsilí stále v před a tak na konci roku 1945 se mohli právem pochlubit částkou 165.000,-Kč na účtu stavebního fondu.

Situace však ani zdaleka klidná nebyla. Dne 11.2.1945 probíhala na faře ve Winterově ulici 6.výborová schůze, které se účastnil také Daniel. Spor se opět vyhrotil u projednávání bodu vzpomínkových sbírek, kdy Daniel hájil stanovisko, že výnos z těchto sbírek náleží do příjmů církevních a nikoli stavebnímu odboru. Prezentoval svůj úmysl tuto věc otevřít v radě starších a pokud nebude vyhnutí navrhnout takové sbírky zrušit. Na Danielovu řeč reagoval předseda odboru bratr Fencl svojí řečí, ve které vyjádřil přesvědčení, že náboženská obec v Rakovníku nestojí na dobrých základech a poukázal na nepochopení práce stavebního odboru ze strany vedení náboženské obce. Při této rozmluvě Daniel jednání opustil.

Stavební odpor disponoval na svém účtu poměrně velkou finanční hotovostí a zároveň byl organizačně podřízen radě starších. Heslem členů stavebního odboru bylo řečeno ústy Theimra „*vymanění se z dosavadního ospalého živoření k novému a silnému životu.*“ Nic nemůže rozdíl pohledu na svět mezi těmito dvěma skupinami oponentů vykreslit názorněji. To vyvolávalo neustále další a další nekončící konfliktní situace. Jednou z nich bylo například také rozhodnutí rady starších o zakoupení inventáře židovské synagogy v celkové ceně 9.807,-Kč. Tuto částku požadovala rada starších uhradit z účtu stavebního odboru. Ten se na své výborové schůzky proti takovému rozhodnutí rázně ohradil a nakonec přijal v této věci rozhodnutí, že peníze na koupi inventáře neuvolní, ale náboženské obci je zapůjčí na běžný 4% úrok. Zároveň v této věci vydal následující usnesení: „*Stavební odbor se usnází, zapůjčiti radě starších z účelového jmění 9.807,-Kč na zakoupení inventáře a poukazuje na § 9 odst. 7 a 8 právě vydaného finančního řádu, podle něhož se hradí výdaje spojené s přípravami ke stavbě do dne zadání stavby z běžného řádného rozpočtu náboženské obce.*“ , kromě toho pověřila br. Fencla obstaráním seznamu zakoupených věcí. Ten slíbil sepsat br. duchovní Černoohorský, ale následně dne 10.3.1945 stavebnímu odboru oznámil, že sepsání inventáře nedovolil farář Daniel.

Blížící se konec války pak přinesl novou naději nejen pro národ jako celek, ale také velká očekávání pozitivních změn v rámci rakovnické náboženské obce. Br.Theimer zaznamenal toto očekávání takto: „*Koncem dubna se politická situace přiostrčila, nastaly ničivé nálety anglických palubních letadel na česká města i na Rakovník, objevení se partyzánů, tlup ruských vojáků generála Vlasova v okolí a nastalo a stupňovalo se drancování vlaků, stojících ve stanicích neukázněnými, bohužel českými lidmi! Jitření mezi českým lidem, podrážděnost, ba i zvířecost Němců se zvyšovala. 5.května 1945 v sobotu vypukla nenávist k Němcům, dopoledne byly v městě Rakovníku odstraněny německé nápisy, vyvěšovány republikánské a české národní prapory, německá posádka odzbrojena a složila zbraně. Nastal na chvíli radostný, bratrský nový život a zdálo se, že to bude skutečně český – radostný život! Radosti a bratrského cítění bylo všude – až radost! Odzbrojení němečtí vojáci byli odváděni k hranicím zabraného území, vlajkaři a záškodníci i někteří šmelináři byli osazováni do vězení. Ve středu 9. května 1945 přijely do Rakovníka ruské tanky, vojsko a ruský generál Babenko. Tanky odjely ještě večer do Prahy, která usilovně volala o pomoc, aby byla od Němců osvobozena...16. května 1945 ve středu k večeru přijel do Prahy president Dr.*

Edvard Beneš. Od té doby prožíváme různé dojmy, vzpomínky, záchvěvy radosti i starosti o příští blaho národa. ¹⁹⁹

Následující schůze stavebního odboru se konala v Tylově domě 13.7.1945. Spory pokračovaly i nadále, soupis inventáře zajištěn nebyl, inventář byl nakonec z účtu stavebního odboru i přes jeho odpor pořízen a farář Daniel rozhodl, že sbírka v kostele konaná první neděli v měsíci nepřipadne na účet stavebního odboru, ale půjde na pomoc náletem poškozeným občanům v Praze, což členové stavebního odboru vnímali opět jako jednu z dlouhé řady obstrukcí ze strany faráře Daniela. Nejdůležitějším sdělením tak byla informace, že již 15.7.1945 se bude konat mimořádná valná schůze rady starších, která oznámila, že na svá místa hodlá rezignovat. To okamžitě rozvinulo debatu na téma, zda má stavební odbor sestavit svoji vlastní kandidátku, nebo v dohodě s odstupující radou starších navrhnou kandidátku společnou. Br.Fencl připomíná, že... „*nově zvolení kandidáti musí do rady starších vnést nový život, musí být hybnou silou a ne pouze hlasovacím aparátem, ne kolečkem, které je-li pouze postrčeno, běží kousek a pak bezvládně padne.*“ Po delším jednání navrhuje br. Ryska vlastní, samostatnou kandidátku, což je následně jednomyslně přijato.

Mimořádná valná schůze a volba nové rady starších CČS v Rakovníku se konala 22.července 1945 po bohoslužbách. K volbě bylo zapsáno 78 osob, odevzdáno bylo 67 hlasů. Kandidátka sestavená v „režii“ odstupující rady starších obdržela 20 hlasů, kandidátka sestavená stavebním odborem náboženské obce v Rakovníku obdržela 47 hlasů. Další směřování náboženské obce tak bylo definováno a vize a cíle prosazované stavebním odborem pro tuto chvíli zvítězily. Tím bylo zároveň ukončeno dlouhé období kontroverze a vzájemných sporů. Stavební odbor se tak naplno začal věnovat všem záležitostem souvisejícím s uvažovanou stavbou sboru a sbírkou finančních prostředků na jeho pořízení. Na konci roku 1945 vykazoval účet stavebního odboru zůstatek již 220.780,-Kč. S postupujícím upevňováním komunistické moci, však aktivity odboru postupně slábly, neb je nebylo za daných podmínek možné realizovat až aktivita stavebního odboru postupně zcela utichla.

200

3.8. Regionální periodikum CČSH

¹⁹⁹ Opsáno z paměti br. Theimera doslovně.

²⁰⁰ *SOka Rakovník, f., neuspořádáno, kniha zápisů z jednání stavebního odboru z let 1941 – 1946 včetně sepsaných pamětí Theimra z let 1920 - 1946.*

Na propagaci všech akcí náboženské obce již od roku 1920 jako i na následném vydávání tiskovin CČS měl zásadní zásluhu Karel Hybský, jakožto majitel místní rakovnické tiskárny. Svoji roli sehrála tiskárna Karla Hybského již při přípravách manifestace 12. září 1920, kdy nechal zhotovit velké množství plakátů anoncujících připravovanou akci.²⁰¹ V následujících měsících pak Hybský na žádost rady starších tisknul další série plakátů a letáků, které buď pranýřovaly římskokatolickou církev, nebo seznamovaly veřejnost s aktivitami nově vzniklé CČS.

Vedle výše uvedeného se také Hybský rozhodl tisknout první legitimace příslušníků náboženské obce CČS v Rakovníku.²⁰² Rovněž tisknul pro potřeby náboženské obce vybrané písně pro bohoslužebné účely. Hned koncem září tak byla vydána tiskem píseň "Ktož jsú boží bojovníci" a dále píseň "Hleď Bože lásky" a "Žalobu husitů", přičemž u posledních dvou písní se jednalo o autorská díla příslušníků CČS. "Hleď Bože lásky" nově otextovala na melodii "Hranice vzplála" Věra Klecanská. Během několika málo měsíců se pak tato píseň stala jednou z nejoblíbenějších v CČS.²⁰³ Píseň "Žaloba husitů" složil Václav David z Lidic na Kladensku a Hybský pak od autora 25. září 1920 koupil za 50,-Kč vydavatelská práva. Píseň ale svou oblíbeností nepřesáhla lokálního významu a dnes již bohužel neznáme ani její znění.²⁰⁴

Nejvýznamnějším počinem Hybského tiskárny bylo vydávání místní tiskoviny CČS "Husova stráž pod Krakovcem". Dnes již nejspíš nezjistíme jména všech iniciátorů tohoto počínu, ale je zřejmé, že vedle osoby Karla Hybského zde sehrál zásadní úlohu také Kopecký, jako první předseda místní rady starších. Kopecký tehdy z titulu své funkce převzal vedoucí funkci i v redakci listu. První číslo listu "Husova stráž pod Krakovcem" pak vyšlo v Rakovníku dne 9. října 1920 s podtitulem "Věstník církve československé", "List na obranu náboženské svobody národa československého". Titulní stranu zdobila silueta hradu Krakovec, nad který umístili autoři kalich.²⁰⁵ Hned v úvodním

---

²⁰¹ *ACČSH Rakovník, sbírka plakátů, oznámení o konání tábora lidu 12. září 1920.*

²⁰² *ACČSH Rakovník, f. Rada starších, IB - 34, č.i. 34/IIC, rodinné legitimace. Srovnej, ACČSH Rakovník, f. Rada starších, K - 1a/3, č.i. 70, Účetní kniha 1920 - 1921*

²⁰³ Písně "Ktož jsú boží bojovníci" a "Hleď Bože lásky" byly společně vytištěny na tvrdém kartonovém papíru, v místních listech CČS se nabídka na koupi nově vydaných bohoslužebných písní objevuje již v prvním čísle z 9. října 1920 (*Husova stráž pod Krakovcem, 1, 9. října 1920, č. 1, s. 13.*).

²⁰⁴ *ACČSH Rakovník, f. Rada starších, sig. ID₁ - 2, č.i. 2/II - 0, smlouva z 25. září 1920.*

²⁰⁵ *Husova stráž pod Krakovcem, 1, 9. října 1920, č. 1, s. 1. Obrázek Krakovce s kalichem se po změně formátu listu ve třetím čísle již neobjevuje (Srovnej, Husova stráž pod Krakovcem, 1, nedatováno, č.3, s. 1.).*

článku prvního vydání vysvětluje Kopecký smysl a účel práce členů CČS. Hovoří zde o tom, že "...cílem tím jest pravda boží, ona věčná Pravda velikého Mistra - mučedníka kostnického, za kterou se nelekal se tento génius lidstva svůj život položit v oběť." Dále Kopecký vysvětluje název listu. Podle mínění Kopeckého je třeba, aby každý kdo vyznává hodnoty CČS stál neustále na stráži, aby pravda boží nebyla v našem národě zneužita jako v době pobělohorské. A proto i redakce listu Husova stráž pod Krakovcem bude v plném nasazení bojovat za pravé křesťanství proti politice Vatikánu.²⁰⁶ Mimo článků místních autorů se v Husově stráži pod Krakovcem objevovaly také články vůdčích osobností CČS jako byl Farský, či Dlouhý - Pokorný. Většinou se však jednalo o statě převzaté z ústředního listu CČS Českého zápasu.²⁰⁷ O list byl mezi obyvateli Rakovníka velký zájem a své odběratele získal rovněž i v různých částech republiky. Svědčí o tom žádost představitelů CČS v Olomouci o zaslání 50ks Husovy stráže pod Krakovcem.²⁰⁸ Jako zajímavost pak lze uvést i skutečnost, že odchod některých obyvatel Rakovníka do emigrace, neznamenal nutně přetrhání všech vazeb nejen na domov, ale ani na místní náboženskou obec. Některé výtisky Husovy stráže pod Krakovcem tak byly zasilány třeba i do USA.²⁰⁹ I přes poměrně úspěšný odbyt, byl tisk časopisu v ekonomické ztrátě.²¹⁰

Hybský však se svojí podporu CČS v Rakovníku zašel daleko dál. Rozhodl se převést celý podnik do služeb nové církve. Momenty tohoto přerodu lze dohledat například v kupní smlouvě na píseň "Žaloba husitů" z 25. září 1920, ve které sice jako majitel podniku stále figuruje Hybský, ale název firmy již zní "Knihotiskárna Církve československé v Rakovníku". Druhým zajímavým momentem

---

²⁰⁶ *Cesta naše za pravdu - náš program. Husova stráž pod Krakovcem, 1, 9. října 1920, č.1. s.1. - 2. Kopecký své články zveřejňoval pod pseudonymem Jizbický, který odvozoval od názvu svého rodiště.*

²⁰⁷ *Dlouhý - Pokorný, E." jak si dala církev římskokatolická zaplatit hlásání evangelia v Čechách? Husova stráž pod Krakovcem, 1, 16.října 1920, č.2, s. 4-5. Farský, K.: Církev československá. Husova stráž pod Krakovcem, 1, 9.října 1920, č. 1, s.4. Srovnej, Farský,K.: Církev československá. Český zápas, 3,1. října 1920, č.37, s. 4. Farský, K.: Papežskému nunciovi Msgru Micarovi v Praze a českým Římanům! Český zápas, š, 1.října 1920, č. 37, s.1-2.*

²⁰⁸ *ACČSH Rakovník, f. Rada starších, sig. IB - 2, č.i. 2/IIC - spisy, dopis výboru CČS v Olomouci z 24. listopadu 1920.*

²⁰⁹ O tom podává svědectví pan Zdeněk Fencl, jehož tatínek se František Fencl se významně angažoval v práci stavebního odboru. Sám Zdeněk Fencl pak s rodinou emigroval do USA, kde žil déle jak 20let, aby se po roce 1989 vrátil zpět do Rakovníka. Dnes je aktivním členem NO CČS Rakovník, ve které zastává post varhaníka. Aktivně se zapojuje rovněž do aktivit v NO CČS v Lužné.

²¹⁰ *Všem radám starších! Husova stráž pod Krakovcem, 1, 30. dubna 1921, č. 13, s. 3. Srovnej, ACČSH Rakovník, f. Rada starších, K - 1a/3, č.i. 70, Účetní kniha 1920 - 1921.*

rozeznatelným z této smlouvy je fakt, že Hybský sice stále figuruje jako majitel, ale smlouvu s ním spolupodepsal další člen rady starších Otakar Vašírovský.²¹¹ O několik málo dní později, je již v první čísle Husovy stráže pod Krakovcem jako majitel a vydavatel uvedena Knihtiskárna CČS v Rakovníku s odpovědným redaktorem Kopeckým.²¹² V souvislosti s těmito změnami vzniklo také Tiskové družstvo CČS v Rakovníku, ale bližší informace o činnosti těchto institucí se bohužel nedochovaly. Na základě podpisů dochovaných dokumentů lze pouze říci, že předsedou družstva se stal Vašírovský a Hybský zastával pozici ředitele tiskárny.²¹³ Z dopisu ústřední radě z 23. února 1921 pak vyplývá, že zdejší rada starších se obrátila na ústřední radu s žádostí o převzetí družstva a tiskárny pod svoji správu a učinila ji tak centrálním vydavatelským orgánem CČS.²¹⁴ Je pravděpodobné, že motivací tohoto kroku byla mimo jiné snaha rakovnické rady starších vyřešit nepříznivou ekonomiku tiskárny, kdy mohli předpokládat, že práce pro ústředí by zvedla objem práce tiskárny na úroveň, která by zaručovala ekonomicky efektivní provoz. Představiteli ústředí CČS však nabídka z Rakovníka nebyla akceptována a tak k žádnému dalšímu vývoji v tomto směru nedošlo.²¹⁵

---

²¹¹ *ACČSH Rakovník, f. Rada starších, sig. ID₁ - 2, č.i. 2/II - 0, smlouva z 25. září 1920.*

²¹² *Husova stráž pod Krakovcem, 1, 9. října 1920, č.1, s. 1.*

²¹³ *Kříč. Husova stráž pod Krakovcem, 1, nedatováno, č. 3, s.3 -4. Rousínov. Husova stráž pod Krakovcem, 1, nedatováno, č. 3, s 3 -4.*

²¹⁴ *ÚAM CČSH Praha, f. Ústřední rada, sig. AI - 5, č.i. 10/III a 14, dopis rady starších z 23. února 1921. ACČSH Rakovník, f. Rada starších, sig. IB - 2, č.i. 2/IIC - spisy, dopis rady starších z 23. února 1921.*

²¹⁵ *O zamítavém postoji většiny delegátů k požadavkům z Rakovníka nás informuje dopis z 23. února 1921 (ÚAM CČSH Praha, f. Ústřední rada, sig. AI - 5, č.i. 10/III a 14, dopis rady starších z 23. února 1921. ACČSH Rakovník, f. Rada starších, sig. IB - 2, č.i. 2/IIC - spisy, dopis rady starších z 23. února 1921.).*

3.9. Duchovní a laici NO CČSH - Zakladatelé a významné osobnosti NO CČSH Rakovník

Přehled duchovník sloužících v NO CČSH v Rakovníku²¹⁶

jméno	funkce	působení od - do	poznámka
František Polan	farář	4/1920 – 6.4.1924	následně katecheta CČS na gymnáziu, obec. a měšťanské škole v Rakovníku do 9/1948, následně penze
Rudolf Konečný	výpomocný farář	1.1.1923 – 1.7.1924	
Josef Bozděch	farář	4.10.1925 – 1.11.1927	následně Lišany
Antonín Pošta	farář	15.11.1927 – 1.7.1930	následně Čelákovice
František Moc	výpomocný farář	15.8.1930 – 1.7. 1931	následně Hostomice – přeložen na základě požadavku rady starších /vynáší soukromé záležitosti na kazatelnu/ ²¹⁷
Karel Daniel	farář	1.8.1931 – 10.11.1946	
Jan Mráz	výpomocný farář	24.11.1939 – 1/1941	následně Peruc
František Štěrba	výpomocný farář	1/1941 – 4/1941	následně Beroun
Globočnik /rusín/	výpomocný farář	1940 – 1/1941	
František Štěrba	výpomocný farář	1/1941 – 2/1945	následně Hostomice pod Brdy
Václav Černožský	výpomocný farář	2/1945 – 10.11.1946	následně do Podbořan
Antonín Javorský	farář	1.11.1946 - 1968	
Ludvík Fuček	katecheta	od 1.9.1948 - ?	
Danuše Kočová	kazatelka	22.3.1951 – 30.8.1951	
Jindra Volínová	kazatelka	1.9.1951 – 1952	činnost ukončena z důvodu sňatku

²¹⁶ Soupis duchovních byl sestaven na základě informací získaných zejména z Pamětní knihy náboženské obce a dále z dostupných archiválií SOKA a archivu NO CČSH v Rakovníku.

²¹⁷ *Pamětní kniha náboženské obce...*, s. 79.

Zdeňka Sklenářová	kazatelka	1952 - 1953	činnost ukončena z důvodu nemoci
Karel Štochl	výpomocný farář	pouze 1 měsíc	po dobu nemoci Javorského, následně Křivoklát
Jiří Linhart	výpomocný farář	1.1.1954 – 30.9.1956	
Jaroslava Dušková	farář	1.10.1956 – 31.8.1958	po dobu nemoci Javorského
Karel Šašek	farář	1.2.1967 -31.11.1994	
Oldřich Horek	výpomocný farář	1.9.1991 – 31.11.1994	
Oldřich Horek	farář	1.12.1994 - 30.9.2004	
Růžena Adamová	farář	1.10.2004 - dosud	z pozice vikářky
Jiří Macoun	kazatel	12.4.2017 - dosud	

Předsedové rady starších v NO CČSH v Rakovníku²¹⁸

jméno	působení od - do	poznámka 1	poznámka 2
Josef Kopecký	4/1920 - 1922		
Antonín Fišer	1922-1923 11.5.1929-6.5.1930 2.5.1931-25.10.1931	vrchní oficiál čs.drah	8.4.1927-11.5.1929 tajemník církve
Václav Jedlička	1923-1929	úředník	
František Holub	13.5.1930-2.5.1931		
Jan Vlasák	16.5.1929-20.6.1929	pouze měsíc (zastupující)	
Jan Renner	10.12.1931-6.4.1932	ředitel měšťanské školy	

²¹⁸ Soupis členů rady starších v NO CČSH v Rakovníku byl sestaven na základě informací získaných zejména z Pamětní knihy náboženské obce a dále z dostupných archiválií SOKA a archivu NO CČSH v Rakovníku.

Vladimír Beránek	30.10.1932-1945	chmelař	
Jan Ryska	25.8.1945- 1953	řídící učitel ob.chl.školy	
František Kučera	4.2.1953 - 1975	železniční zřízenec	
Růžena Ludvíková	3.4.1975-23.1.1980	důchodce	
Karel Fiedler	13.4.1980 – 3/1989		
Pravoslav Kleiner	1989 - 9.4.1995		
Marcela Iblová	9.5.1995-dosud		

Vývoj počtu členů NO CČSH v Rakovníku od založení náboženské obce do současnosti²¹⁹

rok	počet členů náboženské obce	rok	počet členů náboženské obce	rok	počet členů náboženské obce
1920	5284	1955	5532	1990	729
1925	9649 ²²⁰	1960	3960	1995	556
1930	nedohledáno	1965	2843	2000	382
1935	nedohledáno	1970	2225	2005	294
1940	nedohledáno	1975	1911	2010	206
1945	nedohledáno ²²¹	1980	1500	2015	163
1950	5550	1985	1131	2019	144

(poznámka - údaj je vždy k lednu daného roku)

²¹⁹ Tabulka vývoje počtu obyvatel Rakovníka a blízkého okolí hlásících se k NO CČSH v Rakovníku od založení náboženské obce až do současnosti byla sestavena na základě informací získaných zejména z archivu NO CČSH v Rakovníku a archiválií SOKA. Uváděny jsou počty osob platících v jednotlivých letech církevní daň.

²²⁰ Zajímavý je údaj o počtu věřících z roku 1925, neboť počet 9649 osob odpovídá cca 2/3 celkového počtu obyvatel města Rakovníka. Uvedený údaj vynikne zejména ve srovnání se současným stavem, tedy z roku 2019, kdy je celkový počet věřících hlásících se k NO CČSH v Rakovníku 144.

²²¹ Z období válečných let se nepodařilo žádnou evidenci věřících dohledat, zřejmě v tomto období nebyla důsledně vedena, případně mohla být zničena.

4. Výzvy pro nejbližší léta - počínaje rokem 2019

Náboženská obec má v současné době 144 evidovaných věřících a bohoslužby, které se konají pravidelně vždy druhou a čtvrtou neděli v měsíci navštěvuje v průměru cca 7 až 10 věřících. Kromě pravidelných bohoslužeb navštěvují věřící také mimořádné bohoslužby, biblické hodiny a kulturně vzdělávací akce pořádané jak NO CČS v Lužné a tak dnes již opět také NO CČS v Rakovníku.

Pokud jde o nemovitý majetek náboženské obce, vila ve Wintrově ulici č.p. 747 měla posledního stálého nájemníka v br. faráři Horkovi, který se z Rakovníka odstěhoval ke konci roku 2004. Od té doby není vila trvale obývána a dnes již nemá ani funkční vytápění. To se podepsalo na jejím neutěšeném stavu, kdy díky zatékání z nefunkčních okapových svodů začal objekt prskat v rozích obvodového zdiva a některé dřevěné konstrukce byly napadeny dřevomorkou. Okolo roku 2000 proběhla oprava okapových svodů a v roce 2017 následně sanace a zajištění vzniklých prasklin zdiva. Současně průběžně probíhá dle možností náboženské obce výměna starých dřevěných oken za plastová a tak dnes můžeme konstatovat, že další chátrání objektu je pro tuto chvíli naštěstí zastaveno.

Druhým objektem v majetku náboženské obce je budova v Havlíčkově ulici č.p. 2753, která od svého slavnostního otevření pro bohoslužebné účely v roce 1950, žádných zásadních úprav a rekonstrukcí nedoznala. Po roce 1989 došlo na objektu k opravě střechy, instalaci plynového topení a provedení izolace v čelní části budovy proti vzlínání vlhkosti. V zásadě je ale třeba opět konstatovat, že zásadnější rekonstrukce by objektu, který trvale slouží k bohoslužebným účelům velmi prospěla. K budově patří rovněž poměrně rozsáhlá zahrada osázená ovocnými stromy.

Dnes naštěstí můžeme říci, že díky nadšení a pili členů náboženské obce, podpoře pražské diecéze a spolupráci se sousedními náboženskými obcemi, je NO CČSH v Rakovníku na počátku své materiální i duchovní obrody. Počínaje rokem 2016 organizuje náboženská obec přednášky k aktuálním tématům doby, historii naší vlasti, či naší církve a různé další kulturní akce. Tyto akce jsou organizovány nejen pro členy náboženské obce, ale rovněž i pro širokou veřejnost. S finanční podporou města dnes náboženská obec pořádá asi šest přednášek a čtyři koncerty ročně na které jsou jako přednášející zváni zajímavé osobnosti z různých oborů lidského vědění. U hudebních vystoupení jsou pak zváni amatérské i profesionální hudební soubory, či jednotlivci. V roce 2018 měl u široké rakovnické veřejnosti velký ohlas zejména adventní koncert, kdy vystupující sehráli v průběhu vystoupení celý betlémský příběh a také adventní

koncert, který s tématickou hudbou odehrál v rakovnické synagoze žest'ový kvintet Českého národního symfonického orchestru. S velmi pozitivním ohlasem u široké veřejnosti se setkala také náboženskou obcí pořádaná přednáška v muzeu T.G.M. na téma "Pravda a lež očima psychologa", kde přednášející byla doktorka psychologie paní Minaříková, která se problematikou "lhaní" dlouhodobě zabývá. Tyto aktivity náboženskou obec pozitivně přibližují široké veřejnosti a proto se chce náboženská těmto aktivitám věnovat i do budoucna. Je velmi milé vidět, že například na bohoslužbu v době adventní přijdou i lidé, kteří běžně na bohoslužbu nechodí a kromě absolvování celé liturgie se pak spolu s věřícími aktivně účastní i následného posezení při kávě, či čaji.

Mezi další významné projekty náboženské obce v Rakovníku patří bezpochyby již zahájená celková rekonstrukce objektu Havlíčkova 2753. Cílem rekonstrukce je revitalizace současného bohoslužebného prostoru, včetně jeho kancelářského a sociálního zázemí. V druhé polovině budovy pak rekonstrukcí vznikne prostor pro spolupráci s "akademií techniky", neziskovou organizací, která se v Rakovníku a okolí zaměřuje na školní mládež, kterou se formou hry snaží vést k manuálním a technickým dovednostem. Tomuto společnému projektu bychom rádi dali také náš "duchovní" rozměr a i tímto způsobem přiblížili dnešní školní mládeži téma víry. Na dosud nevyužitě půdě objektu vzniknou dále čtyři půdní byty, které budou jedním z budoucích zdrojů příjmů náboženské obce.

Zajímavá možnost se do blízké budoucnosti otevírá rovněž pro objekt vily ve Wintrově ulici. Zde ve spolupráci s NO CČSH v Lužné za podpory diecéze připravujeme projekt církevní školy.

Je zřejmé, že nápady, chuť a elán zdejší náboženské obci nescházejí a všechny výše nastíněné aktivity dávají do budoucna jistou naději materiální i duchovní obnovy místní NO CČSH v Rakovníku. Spolupráce s okolními náboženskými obcemi, neziskovkami i dobrovolníky může pomoci náboženskou obec CČSH v prostředí města Rakovníka pevně usadit do té míry, že se stane běžnou součástí života nejen města, ale zejména rakovnických občanů, kteří tak možná snáze najdou cestu nejen k víře, ale také do náboženské obce CČSH Rakovník.

5. Závěr

Práce na mapování historie náboženské obce CČS v Rakovníku byla prací velmi zajímavou, poodhalila bohatou historii nejen náboženské obce, ale především konkrétních lidí, kteří tuto bohatou historii spoluvytvářeli a tím vytvářeli i dějiny města jako takového. Vždyť v roce 1925 měla NO CČSH v Rakovníku 9.649 členů a to představovalo cca 3/4 všech obyvatel města Rakovníka. Je to historie konkrétních jednotlivých lidí, kteří měli své touhy, své obavy, radosti a také samozřejmě své chyby. Tím také tato práce dostává svůj lidský rozměr a není pouhým výčtem historických dat. Prameny ze kterých jsem čerpal, jsou velmi obsažné, ale bohužel většinou neuspořádané. To práci poněkud ztěžovalo, nadruhou stranu jsou ony prameny tak bohatým zdrojem informací, že tato práce se stala v zásadě průřezovou prací, která nemá šanci jít v mnoha ohledech do možného detailu. Vždyť dostupné a dohledatelné informace by v zásadě u každého tématického okruhu vydaly na samostatnou práci. Již při psaní této práce jsem zjistil, že se jedná o historii velmi živou a že pamětníci všech zmiňovaných událostí i po mnoha letech jsou schopni upamatovat se na mnohý detail a souvislosti. To je velmi optimistické pro budoucnost náboženské obce. I když se podle aktuální účasti na bohoslužbách a počtu osob hlásících se k NO CČSH v Rakovníku může na první pohled zdát, že se blíží závěr tohoto příběhu, ve skutečnosti tomu tak není. Pod zdánlivou slupkou zapomnění je život náboženské obce velmi živý a zdá se, že oživením činnosti v oblasti naučné a kulturní a také zahájenými projekty směřujícími k podchycení mládeže se rychle dostává do povědomí široké rakovnické veřejnosti. Jeho budoucnost se zdá býti v tomto ohledu velmi nadějeplná a radostná. Příležitostí pro představení se široké veřejnosti bude oslava 100. let výročí založení CČSH a založení NO CČSH v Rakovníku. Právě u příležitosti tohoto výročí by náboženská obec vedle mnoha kulturněspolečenských doprovodných akcí chtěla slavnostně otevřít svůj nově rekonstruovaný sbor, zahájit spolupráci na projektu akademie techniky, vydat publikaci mapující historii náboženské obce a tím vším zahájit novou a naplněnou etapu své existence.

„K čemu to je, bratři moji, když někdo tvrdí, že má víru, ale neprojevuje se to skutky? Copak ho taková víra zachrání? Co když bratr nebo sestra nebudou mít co jíst anebo co na sebe? Když jim řeknete: „Jděte v pokoji, ať je vám teplo a dobře se najezte,“ ale nedáte jim, co potřebují k životu, k čemu to bude? Právě tak víra bez skutků, víra sama o sobě, je mrtvá.“

List Jakubův 2:14-17

Příloha (příběhy - osobní výpovědi)

I. Příběh Josefa Kopeckého ml.

Příběh Josefa Kopeckého mladšího nemůže být vyprávěn žádným pamětníkem, neb se odehrál v roce 1928. Ten příběh nám je zprostředkován skrze dochované dokumenty a je to příběh trochu smutný. Josef Kopecký mladší je syn Josefa Kopeckého staršího, ano, té osobnosti, která se zásadním způsobem zasadila o vznik náboženské obce CČS v Rakovníku a jeho manželky Terezie Kopecké, rozené Kloučkové.

Pouze zde stručně připomenu, že Josef Kopecký starší vystupuje z církve římskokatolické ihned po založení Československé republiky a nadšeně se společně spolu se stejně zapálenými lidmi věnuje v Rakovníku šíření nových křesťanských myšlenek CČS. Aktivně se podílí na přípravách velkého tábora lidu a svoji pozici v přípravném výboru pro založení náboženské obce záhy přetaví do funkce prvního předsedy rady starších NO CČS v Rakovníku, kterou zastává do roku 1922 kdy 20.ledna 1922 umírá.²²²

Rok 1928 nebyl pro Josefa Kopeckého mladšího rokem jednoduchým. Jako legionáři a válečnému invalidovi se mu zřejmě moc dobře nevedlo a tak se odhodlal jako člen NO CČS v Rakovníku napsat dopis radě starších. Cituji přímo s dopisu: "*...Žádám tímto zdvořile o místo kancelářské síly, které má býti dnem 1. září t.r. v kanceláři církve obsazeno, a k žádosti svojí uvádím následující: Jako invalida legionář jsem v zaopatření (nečitelné) s požitky Kč 530,- měsíčně. Jsem však ženat, otec tří nezaopatřených dětí a proto odměna, která bude za vykonávání prací v kanceláři církve stanovena, byla by mě značnou pomocí. Dovoluji si zdvořile podotknouti, že se vynasnažím, by nedošlo k žádným nepříjemnostem na které bylo snad poukazováno...*"²²³

Zdá se, že poslední věta o "nepříjemnostech" se členů rady starších dotkla, nevíme přesně, jaké nepříjemnosti měl Josef Kopecký mladší na mysli, ale víme, že ve veřejnosti běžela diskuze o oprávněnosti a výši církevní daně. Pro CČS to byl jeden z mála zdrojů příjmu, a tedy nezbytné opatření, ale u římských katolíků se nic takového nepožadovalo. Není proto divu, že tato věc mohla iniciovat veřejnou diskuzi. Dalším momentem mohla být snaha o zajištění dostatečných prostředků na pořízení vlastního bohoslužebného prostoru. Za tímto účelem byly pořádány různé sbírky a akce, ale bohužel bez viditelného efektu, směřujícího k realizaci. Poslední nepříjemností pak mohla být krádež peněz, která

---

²²² HOREK, Oldřich. *Historie Církve československé v Rakovníku*. Rakovník: Náboženská obec Církve československé husitské v Rakovníku, 2000. Medailonky osobností. s. 24 - 26

²²³ *SOKA Rakovník, f., neuspořádáno, dopis Josefa Kopeckého radě starších z 9.srpna 1928.*

je v kronice NO CČS v Rakovníku zaznamenána následujícími slovy: „...*Br.předseda oznamuje, že vzhledem k posledním překvapujícím událostem, totiž k odcizení obnosu několika tisíc Kč z pokladny naší kanceláře, jsme nuceni kvůli bezpečnosti opustiti místnost pro dosavadní naši kancelář najatou u br. Nachtigala a doporučuje, by na 1.února 1928 byla dána výpověď. ...policie sice ihned zakročila, ale ničeho nevypátrala.*“²²⁴ A tak rada starších odpověděla záporně a poměrně stroze: „...*Obdrželi jsme Tvoji žádost ze dne 9.srpna 1928 o místo kancelářské síly a sdělujeme, že jsme se rozhodli pro jiného žadatele...*“²²⁵

Smutným epilogem tohoto příběhu je pak zoufalý pokus matky Josefa Kopeckého, manželky po zesnulém prvním předsedovi rady starších NO CČS v Rakovníku paní Terezie Kopecké, která se svým dopisem z 3. září 1928 snaží rozhodnutí rady starších zvrátit. Ve svém listu mimo jiné uvádí: „...*Podepsaná tímto děkuje ctěné radě starších církve československé, že na žádost mého syna Josefa Kopeckého, invalidu ruských legií o přijetí do služeb církve jako kancelářské síly bylo dopisem ze dne 21.8. t. r. zamítavě odpovězeno...jako důvod bylo řečeno...že jest zapotřebí síly, která umí komunikovat s lidmi. K tomu uvádím, že kdo z členů rady starších by prodělal tytéž útrapy války a zranění...by dovedl jinak posouditi duševní stav jeho...530,-Kč měsíčně nemůže naprosto postačiti k obživě rodiny jeho. Přijutím do služby, kterou by zajisté můj syn poctivě a svědomitě zastával, bylo by rodině jeho částečně pomoženo...dobrozdání některého člena rady starších jest vzato více v úvahu, než to by z bratrské církevní lásky bylo potřebnému pomoženo...žádám tímto radu starších, by znovu žádost mého syna před celou radou pročítla a o těchto tak vážných důvodech...znovu jednala...Psal-li syn můj něco o nesrovnalosti, mýnil tím přesné úřadování, by nedošlo ku stížnostem o nichž se mluví veřejně. Terezie Kopecká*“²²⁶

Vzhledem k tomu, že další komunikaci se nepodařilo dohledat, je pravděpodobné, že věc pro Josefa Kopeckého ml. nedopadla zcela podle jeho představ a místo o které usiloval, nedostal. Na jeho obranu je ale nutno říci, že zmiňované problémy skutečně existovaly, neboť již v následujícím roce 1929 se můžeme v pamětní knize náboženské obce dočíst že: „...*po zkontrolování výběřčích archů na náboženskou daň shledáno, že výběřčí na vybranou částku dluží ještě 2.335,-Kč, kteréž miní splatiti ve dvou*

²²⁴ Pamětní kniha náboženské obce..., s.53

²²⁵ SOKA Rakovník, f., neuspořádáno, dopis rady starších Josefu Kopeckému z 21.srpna 1928.

²²⁶ SOKA Rakovník, f., neuspořádáno, dopis Terezie Kopecké radě starších z š.září 1928.

*splátkách...výběřčímu, jako pomocnému úředníku naší církve byla dána 1 měsíční výpověď a dovolená, služné za 2 měs. mu bude zadrženo na úhradu dlužné částky. Na zbytek vyžádána na něm řádně zajištěná směnka...“.*²²⁷

II. Příběh Zdeňka Fencla varhaníka - syn Františka Fencla, který patří mezi významné osobnosti NO CČS v Rakovníku, (profesora obchodní akademie, člena CČS, aktivně se podílejícího na práci stavebního odboru a práci v radě starších)²²⁸

Zdeněk Fencl: Já jsem se sem dostal s rodičema, naše rodina se přistěhovala do Rakovníka v roce 1941 z Klatov a já myslím, že rodiče již v církvi byli. No a já jsem se potom učil na klavír dlouhá léta, otec myslel, že by bylo dobré, kdybych tady hrál na varhany místo současného odcházejícího varhaníka Mirka Fídlera. Ten potom odešel do Prahy na studia a byl z něho farář v Ústí nad Labem. Já jsem se s ním setkal na Krakovci, tak poměrně nedávno, před deseti lety, to ještě nebyl v penzi. Tak já jsem tady začal hrát na varhany. To mi bylo asi 15 let. Tatínek jeden čas dělal jednatele stavebního odboru, byl jako činný v těch úpravách ve sboru a v nákupu nemovitostí a tak. Maminka občas chodila do kostela, ale neměla žádnou funkci. Její sestra, paní Rydlová byla učitelka náboženství tady v Rakovníku a okolních obcích. No a potom já jsem vlastně hrál na ty varhany a chodil jsem sem, než jsem odešel na vysokou školu, což bylo koncem padesátých let a po mě tady potom hrál Jaroslav Beneš a ještě jiní varhaníci. Kdo tady byl?

Jaroslava Bláhová: Bechyně, tady byl.

Zdeněk Fencl: Bechyně.

Jaroslava Bláhová: No a pak tady krátkou dobu, té učitelky Hamouzové co učí v hudebce, tak její dcera tady působila krátký čas, ona študovala, tedy ne hudbu. Chodila ale asi do hudebky, ta byla ale velmi krátkou dobu.

Zdeněk Fencl: Naše rodina se přistěhovala do Rakovníka v roce 1941, mě byli tři roky a mému bratrovi jeden a půl. Tak že co můžu říci k mému působení v náboženské obci. Jsem tady varhaníkem, ale také jsem pamětníkem těch různých farářů, kazatelů a kazatelek, ale

---

²²⁷ *Pamětní kniha náboženské obce..., s.66*

²²⁸ HOREK, Oldřich. *Historie Církve československé v Rakovníku*. Rakovník: Náboženská obec Církve československé husitské v Rakovníku, 2000. Medailonky osobností. s. 14. - 16.

já asi nevím víc, než to co je napsáno v těch historických brožurách.

Jaroslava Bláhová: V Novém Strašecí byla sestra Urbanová a ta byla věkově už starší, ale nejmíc tady s mládeží pracovala Jindra Volínová. Pamatujete jí, že.

Zdeněk Fencel: Já myslím, že byla z Kralovic.

Jaroslava Bláhová: Dnes už je mrtvá. Já myslím, že ona se pak provdala a že se jmenovala Strašíková.

Zdeněk Fencel: Ne, ne, Strašíková to byla jiná kazatelka, to byla Blanka Strašíková.

Jaroslava Bláhová: Volínová, ta byla výborná.

Zdeněk Fencel: To už moc nepamatuji, já jsem pak odešel do Prahy a sem jsem chodil jenom příležitostně.

Jaroslava Bláhová, Miroslav Pochman: Ty sestry nebyly tady místní, to bylo všechno cizí. Diecéze je sem dala. Urbanová v tom Strašecí tady zůstala delší dobu.

Zdeněk Fencel: Volínová vedla biblické hodiny a mládež. To bylo ještě za hojné účasti v kostele a tak jsme měli mládež dvojí, mladší a starší.

Jaroslava Bláhová: Scházeli se tady v zadu, ale to tam vypadalo jinak, tam se dělali besídky a dalo se tam i vařit.

Zdeněk Fencel: Já jsem pak v roce 1969 odešel do států (USA). To už jsem měl rodinu, bydleli jsme v Praze a bylo možný po tom pražském jaru odjet. Do konce dubna 1969 to bylo možný, pak zase spadla železná opona. Byl jsem tam 45 let. Bydleli jsme na předměstí Bostonu. Já jsem potom to docházení sem do sboru obnovil po listopadové revoluci. Jsem sem jezdil do Husova sboru každý rok minimálně jednou a potom, když jsem se vrátil na trvalo před čtyřmi roky, tak Marcelka (současná předsedkyně rady starších) řekla, Zdeňku pojď sem, tady jsou varhany na ty jsi přeci hrál. Já jsem říkal, no jo, ale já nevím, jestli bych to zvládnul, no a ona říká, jen to zkus, tak jsem zase po nějakých padesáti letech začal hrát. Děti vystudovali v americe, oni měli, když jsme tam odešli, syn 6 let a dcerka 3 roky. Robert tam šel hned do první třídy, ten si zachoval tu češtinu, ale Monika ne, prostě jsme asi nebyli důslední. My jsme teď taková celosvětová rodina. Robert se seznámil s norkou a usadil se v Norsku. Monika bydlí s mojí exmanželkou v Bostonu. Já jsem se sem vrátil před čtyřmi roky a jak říkám, Marcelka chtěla, abych navázal, tak jsem tady pokračoval. Já jsem v americe poměrně dlouho nechodil do kostela, až teprve v roce 1994 do místního kostela, který jsem si vybral spíše proto, že byl v té samé ulici, než podle víry, ale byla to protestantská církev episkopální, která je součástí toho společenství anglikánských církví po světě. Na varhany jsem tam nehrál, žádnou činnost jsem tam neměl. Tam je (v Bostonu) spousta těch etnických skupin

a náš národ tam má Masarykův klub, který už jaksi se spíše rozplývá, ale je nahražený mladší generací sdruženou v nějaké československé organizaci. Ale spíše než aby sami třeba zpívali české písně, tak oni si spíše nechají zpívat. Zvou český umělce, orchestry.

Já jsem měl pro svůj návrat několik důvodů. Ono to opravdu není jednoduché, vrátit se po tolika letech, je to vlastně stejně těžké, jako odejít tam. Ale mám tady mnoho příbuzných a přátel a také jako penzista si tady snáze udržím svůj životní standard, než kdybych zůstal tam. To mi sem táhlo. A samozřejmě i ta církev. No já jsem sem poprvé přijel vlastně v roce 1981, maminka byla nemocná a tak jsem to zkusil, jestli mě nezavrou. Ale říkal jsem si, že jsem nebyl žádný velký revolucionář, tak jsem jel.

Jaroslava Bláhová: No ono už dnes spousta lidí nežije.

Zdeněk Fenc: No to máte pravdu. Jedna taky která nežije, to sem chodila do sboru velmi talentovaná dívka, jestli si pamatujete Jindru Voříškovou. Zahynula ve větrnici. Zahynula poměrně v mladém věku, jí mohlo být tak 22let. Ona tancovala, chodila také do nějaké taneční skupiny. A jedno vystoupení měli také zde ve sboru.

Jaroslava Bláhová: No tady byl velmi dobrý pěvecký sbor, vedoucí byl pan Procházka. No a za socialismu to bylo těžké. On i učil na škole a víte jak se to udělalo. Procházka byl náš člen, takže se udělalo že se oficiálně odhlásil a přitom zůstal dál členem.

Br. Svoboda: Já než tedy odejdu, (přijela ho vyzvednout dcera) jsem chtěl říci, že jsme v tady v Lašovicích v 1971 koupili chalupu a na jaře jsem sem začal chodit. Farář Šašek tady byl a pokaždé, když jsem byl na chalupě, tak jsem šel v neděli sem. V 1989 jsem dělal tady ten velký kříž, no a chodím sem doteď.

III. Příběh Dany Staňkové - Kosové

My jsme se do Rakovníka přistěhovali 1.ledna 1946 z Valašska. Tam jsme chodili do CČS do Valašských Klobouk asi osm kilometrů tam a osm zpátky každou neděli. My rádi zpívali a tam bylo všechno se zpěvem. Ale já jsem vlastně byla pokřtěná až tady v Rakovníku. A víte kdo mě tady křtil? Biskup Miroslav Novák. Bylo to asi v roce 1947. Mě bylo asi 15 let. Farský a můj muž zemřeli oba, když jim bylo 47 let. I tady je spojitost. Když jsme sem přišli, tak tady sloužil farář Javorský, on měl dceru Zlatku a to byla moje kamarádka. A my jsme chodili na tu jejich faru v té Wintrovo ulici. Tady se původně konaly bohoslužby, no a my jsme tam chodili, bylo nás pět kamarádek. A na tu rodinu Javorských mám takovou vzpomínku, že on umřel první z rodiny. Pak onemocněla jeho manželka a já, tenkrát jsem sloužila na interně a chodila jsem jí píchat injekce. No a Zlatka

se potom vdala a vzala si inženýra Hedvábného. Měla krásný jméno, Zlata Hedvábná. No on tam po Javorským byl ve sboru nějaký Mirek Fídl. On se tenkrát mezi nás holky pořád plet a my jsme ho jako vystrkávaly a teprve nedávno jsem se dozvěděla, že si myslel na tu mojí kamarádku. Ale ona ne, ta zůstala do konce svobodná. Ona se jmenovala Jarmila Janotová. Já jsem pak odešla na studia do Prahy, tak o Rakovníku jsem potom moc nevěděla. No a pak jsem nastoupila do špitálu na internu a tam tenkrát leželi lidi se žloutenkou, tuberou, no a my nejdřív dostali žloutenku, pak tuberu. No a to bylo v době, kdy já jsem ležela po špitálech, s tuberou jsem byla v Ústí nad Labem a trvalo to tři roky, než jsem se z toho dostala. No, a když se vrátím na začátek, tak pamatuju na Polana, ten mne učil jako katecheta. Ale neměla jsem ho ráda, měla jsem ráda tu knížečku, ale on měl tak nepříjemnej pohled, tak zlej pohled, možná že to nemyslel zle, ale zlý pohled měl pořád. Nedokázal si navázat kontakt, tak ten mne učil těch půl roku, jak jsme přišli do Rakovníka. No k Javorským, Zlatka měla syna Zdeňka. Zdeněk se zamiloval, vnuk Javorského, a oni mu bránili, aby se spolu stýkali, nevzpomenou si jméno, ale moc hezká a šikovná holka to byla, studovala, tady na náměstí měli obchod se sklem a oni mu to zakazovali. Tak spolu chodili tajně a oni je sledovali a tak mu to otrávil, až z toho začal pít. Horko těžko dodělal studie, jako doktor měl problémy na klinice. Zlatka po mě chtěla, abych s ním dělala na ortopedii, to nakonec přimář zatrhnul, tak to nevyšlo. On měl velké problémy a byl nešťastný kvůli té své rodině a to jsem jim moc zazlívala.

Samozřejmě si také velice dobře vzpomínám na rodinu Fenclů. Velmi dobře ho znal můj švagr, který s ním pracoval na obchodní akademii. Byl to vynikající člověk, dělal hodně pro tu církev, ale pak toho musel nechat, prostě kvůli té době jaká byla. Jinak by dostal vyhazov. Jako kantor byl vynikající a jako člověk úžasný. Ta doba byla ošklivá, já jsem třeba ráda zpívala a vedla jsem ve špitále pěvecký kroužek pod ČSM a zároveň jsem chodila zpívat do sboru. Moc jim to vadilo. Můj otec by taky rád chodil do sboru, ale nesměl, proto že měl funkci v občanském výboru. Táta byl obdivovatel Masaryka.

No pokud jde o Jirku Čadka (současník, obchodní ředitel prádelny Triton), tak jeho maminka tady do sboru nechodila, ale jeho babička byla velmi činná tady v místní náboženské obci. A jeho babička také vzala Jirku ke křtu v NO CČS v Rakovníku. Jirkovo táta, profesor Čadek učil na obchodní akademii, učil psaní na stroji a těsnopis.

Ráda vzpomínám, jak se pořád někam jezdilo po výletech, Sázava, památky, na Krakovci se pořád něco dělo.

Seznam použité literatury

Prameny:

Civilní sňatky. kart. 379. SOKA Rakovník, f. Okresní úřad Rakovník.

Český zápas č. 13 z 16. dubna 1920. *Církev československá.*

Český zápas č. 37 z 17. září 1920. Článek „*Vzkříšení Rakovníka*“.

Český zápas č. 37 z 1. října 1920. *Farský, K.: Papežskému nunciovi Msgru Micarovi v Praze a českým Římanům!*

Dotazníkové tiskopisy. sig. AII – 50, č.i. 3/a -Ij. ÚAM CČSH Praha, f. Ohnisko a Klub reformních kněží.

Husova stráž pod Krakovcem č. 1 z 9. října 1920. *Farský, K.: Církev československá. Kopecký J.: Cesta naše za pravdu - náš program. Nabídka na koupi nově vydaných bohoslužebných písní "Ktož jsou boží bojovníci" a "Hled' Bože lásky", článek „Nezná vlastní katechismus“, Bícova kritika při kázání z 28. září 1920.*

Husova stráž pod Krakovcem č. 2 z 16. října 1920. *Dlouhý - Pokorný, E." jak si dala církev římskokatolická zaplatit hlásání evangelia v Čechách?*

Jak jsme sloužili národu a církvi v r. 1946, vydáno NO CČS v Rakovníku v Knihotiskárna Václav Tuček, Rakovník. SOKA Rakovník. Neuspořádáno.

Jednací protokol 1909 – 1922. SOKA Rakovník, f. Děkanský úřad Rakovník. Neuspořádáno.

Jednatelská kniha pěveckého odboru, sign. K - 1a/15r, č.i. 82. Archiv NO CČSH v Rakovníku

Jednota č. 14 z 1. července 1919. *Seznam skupin katolického duchovenstva československého.*

Jednota č. 9 a č. 10 z 13. dubna 1920. *Stručná zpráva o konání a výsledcích schůze vyšla v časopise reformistů*

K poměru děkana a Bíci se vyjadřuje Jan Renner v městské kronice. Pamětní kniha královského města Rakovníka 1836 – 1962. SOKA Rakovník.

Kniha zápisů z jednání stavebního odboru z let 1941 – 1946 včetně sepsaných pamětí Theimra z let 1920 - 1946. SOKA Rakovník. Neuspořádáno.

Kniha pořádku služeb Božích (Ordo Divinorum) 1913 – 1924 a 1911 - 1943. SOKA Rakovník, f. Římskokatolický farní úřad Lužná. Neuspořádáno.

Kronika děkanství Rakovník 1797 - 1996, fol. 39a. Římskokatolický děkanský úřad Rakovník.

Mešní prohlášení kniha 1920 - 1928, oznámení z 5. září 1920 a z 8. září 1920.. SOKA Rakovník, f. Děkanský úřad Rakovník. Neuspořádáno.

Nové proudy č. 16 ze 17. dubna 1920. *Článek o Církvi československé.*

Nové proudy č. 37 z 11. září 1920. *Arcibiskup Kordač: Naše snahy, Ovečky utíkají.*

Ohlášni kniha služeb Božích CČS v Rakovníku 1920 - 1929. K - 1a/22, č. i. 89. Archiv NO CČSH v Rakovníku, f. Duchovní správa.

Opis rezoluce městského zastupitelstva z 29. dubna 1920. SOkA Rakovník, f. Děkanský úřad Rakovník. Neuspořádáno.

Ordinariátní list pražské arcidiecéze, 1920, č. 9. SOkA Rakovník, f. Děkanský úřad Rakovník. Neuspořádáno.

Osobní spisy Václava Lišky. kart. 63. SOkA Kladno, f. Okresní školní výbor.

Pamětní kniha náboženské obce církve československé od roku 1920. Archiv NO CČSH v Rakovníku.

Pamětní kniha královského města Rakovníka 1836 - 1962 I, s 322. SOkA Rakovník, f. Městský osvětový sbor Rakovník. Neuspořádáno.

Pamětní kniha náboženské obce církve československé v Lišanech. Archiv NO CČSH Lužná – Lišany.

Plakát na divadelní představení Babí léto 6. října 1928; Slečinka s mikádem 14. září 1929. sign. ID₂ - 5 č. i. 5/Pěv. odb. Archiv NO CČSH v Rakovníku, f. Rada starších.

Posudek duchovních a kazatelů okrsku rakovnického, nedatováno. SOkA Rakovník, f. Neuspořádáno.

Pozvánka na akademii 19. září 1925. sign. IB - 10, č. i. 10/IIC. SOkA Rakovník, f. AMR.

Pozvánka na akademii 11. září 1926. sign. ID₂ - 5, č. i. 5/Pěv. odb. Archiv NO CČSH v Rakovníku, f. Rada starších.

Předvolání Hybského k okresnímu soudu z 8. prosince 1920 a 11. ledna 1921. SOkA Rakovník, f. ONV. Neuspořádáno.

Protokoly schůzí vikariátní skupiny rakovnického katolického duchovenstva 1918 – 1919. SOkA Rakovník, f. Římskokatolický farní úřad Lužná. Neuspořádáno.

První hlášení důvěrníků v Rakovníku, kteří byli pověřeni dohledem nad duchovními z 26.8.1949, kde jsou u jednotlivých duchovních uvedena jména konkrétních důvěrníků. SOkA Rakovník, f. ONV. Neuspořádáno.

Rakovnické noviny č. 46 ze 17. listopadu 1933. Veselý, K.: O patronátních záležitostech církevních v Rakovníku.

Rakovnický obzor č.26 z 26. června 1920. Článek s uvedením textu rezoluce: Boj s Římem.

Rakovnický obzor č.42 z 16.října 1920. Článek „Z Čisté“ dokumentující průběh shromáždění občanů v Čisté..

Rejstřík změn náboženského vyznání. kn. 48. SOkA Rakovník, f. OkÚ Rakovník.

Rodinné legitimace. , IB - 34, č.i. 34/IIC . Archiv NO CČSH v Rakovníku, f. Rada starších.

Rukopis Bradáč, J.: Náboženskocírkevní poměry v Rakovníku. Rakovník 1933, Církev Československá v Rakovníku. SOKA Rakovník, f. Městskýosvětový sbor Rakovník. Neuspořádáno.

Sběrací listina č.331 z 23. září 1924. SOKA Rakovník. Neuspořádáno.

Sbírka hudebnin pěveckého odboru, Píseň Štědrého večera, úprava z 8. prosince 1924, Obět' Bohu, úprava z 24. dubna 1924, Chvalozpěv, úprava z 24. května 1924 sign. IB - 10/IIC. Archiv NO CČSH v Rakovníku, f. Rada starších.

Sbírka plakátů, oznámení městské rady o konání přednášek 17. - 26. června 1920. Archiv NO CČSH v Rakovníku. Neuspořádáno.

Sbírka plakátů, oznámení o konání tábora lidu 12. září 1920. Archiv NO CČSH v Rakovníku.

Smlouva z 25.září, sig. ID₁ - 2, č.i. 2/II – 01920. Archiv NO CČSH v Rakovníku, f. Rada starších.

Spisy, výkaz o počtu a náboženských vyznání žákyn ve školním roce 1920 - 1921 na měšťanské a obecní škole dívčí z 27. října 1920, Výkaz o počtu a náboženském vyznání dívek školou povinných ve školním roce 1920 - 1921 na měšťanské a obecní škole chlapecké bez data. sig. IB - 2, č.i. 2/IIC. Archiv NO CČSH v Rakovníku, f. Rada starších.

Spisy z roku 1920. sig. IB - 1, č.i. 1/II. Archiv NO CČSH v Rakovníku, f. Rada starších.

Účetní kniha 1920 - 1921. K - 1a/3, č.i. 70. Archiv NO CČSH v Rakovníku, f. Rada starších.

Účetní kniha 1920 – 1921. K - 1a/3, č.i. 70. Archiv NO CČSH v Rakovníku, f. Rada starších.

Výkazy o činnosti pěveckého odboru za květen, červen a prosinec 1930. sign. ID₂ - 5, č.i. 5/Pév. odb. Archiv NO CČSH v Rakovníku, f. Rada starších.

Výroční zpráva Státní vyšší reálné školy v Rakovníce za školní rok 1920 – 1921. SOKA Rakovník, f. Neuspořádáno.

Zákon č. 218/ 1949 Sb. § 7 – Působení a ustanovení duchovních.

Záležitosti církevní, Věci duchovních a zaměstnanců církví, diferenciacce duchovních k 1.6.1949 v okrese rakovnickém, Směrnice pro situační zprávy OCT. SOKA Rakovník, f. ONV. Neuspořádáno.

Záležitosti církevní, Zpráva o CPS z 31.1.1951, zpráva o CPS z 26.3.1952, zpráva z konference církevních referentů KNV v Praze ze dne 12.1.1950. SOKA Rakovník, f. ONV. Neuspořádáno.

Záležitosti církevní, zpráva CR ONV v Rakovníku z 13.2.1951, hlášení o mírových projevech z 6..2.1951. SOKA Rakovník, f. ONV. Neuspořádáno.

Záležitosti církevní, seznamy žáků vyučovaných náboženství, ONV Rakovník, církevní odd. pro KNV Praha cirk.odd. z 28.12.1952. SOKA Rakovník, f. ONV. Neuspořádáno.

Záležitosti církevní, dopis školského odboru rady KNV z 22.9.1954, zpráva o výuce náboženství z 10.10.1955, výuka náboženství na školách 1952 – 1958, 1961, výkazy škol o náboženské výuce 1952 – 1953. SOKA Rakovník, f. ONV. Neuspořádáno.

Záležitosti církevní, Zpráva o CPS z 28.6.1952, zpráva o církevně propagační činnosti na okrese rakovnickém z 14.1. 1953. SOkA Rakovník, f. ONV. Neuspořádáno.

Zápis ze schůze ÚR CČS z 2. března 1932. Kniha zápisů ÚR CČS. ÚAM CČSH Praha, f.

Zápisy ze schůzí obecního zastupitelstva 26.3.1918 – 1.10. 1921, zápis ze schůze 28. dubna 1920. SOkA Rakovník, f. Archiv města Rakovník. Neuspořádáno.

Zápisy ze schůzí obecní rady 20.2. 1920 - 14. 4. 1922, zápis ze schůze 7. května 1920. SOkA Rakovník, f. Archiv města Rakovník. Neuspořádáno.

Zápis z okrskové mírové besedy duchovních CČS v Rakovníku ze dne 28.února 1964 a 18.června 1965. SOkA Rakovník, f. Neuspořádáno.

Zápisy ze schůze obecní rady 20.2.1920 - 14.4.1922, zápis ze schůze 27.srpna 1920. Zápisy ze schůze obecní rady 20.2.1920 - 14.4.1922, zápis ze schůze 3.září 1920, zápis ze schůze 13.září 1920. SOkA Rakovník, f. Archiv města Rakovník. Neuspořádáno.

Zápis z mimořádného shromáždění náboženské obce ze dne 25.dubna 1948 a 29. dubna 1951. SOkA Rakovník. Neuspořádáno.

Zápis ze schůze 15. listopadu 1930, spisy z roku 1929, 1930 a 1931. sign. IB - 14, č.i. 14/IIC, sign. IB - 16/IIC, sign. IB - 15, č.i. 15/IIC.. Archiv NO CČSH v Rakovníku

Zpráva o výročním shromáždění náboženské obce ze dne 4.února 1953. SOkA Rakovník, f. Neuspořádáno.

Zpráva jednatele ze schůze rady starších ze dne 31.května 1946. SOkA Rakovník. Neuspořádáno.

Zpráva tajemnická, ustavující valná hromada z 6.dubna 1924. sign. IB - 8, č. i. 8/IIC. Archiv NO CČSH v Rakovníku, f. Rada starších.

Zpráva o výročním shromáždění náboženské obce ze dne 7.února 1952 a ze dne 23. ledna 1955. SOkA Rakovník. Neuspořádáno.

Svědectví :

Výpověď pamětníka Zdeňka Fencla, (30.9.1938) z 11. listopadu 2018.

Výpověď pamětníka Jaroslavy Bláhové, (3.1.1934) z 11. listopadu 2018.

Výpověď pamětníka Dany Staňkové - Kosová, (13.10.1931) z 21. října 2018.

Korespondence:

Děkan v listu prezentuje Polana jako dobrého kněze, který se stal obětí reformního hnutí. Dopis děkana Smoly vikáři Smržovi bez data. SOkA Rakovník, f. Děkanský úřad Rakovník, neuspořádáno.

Dopis Smrže okresní správě z 18. února 1920. kart. 379. SOkA Rakovník, f. Okresní úřad Rakovník.

Dopis Polana z 30. dubna 1920. sig. AI I – 14, č.i. 168. ÚAM CČSH Praha, f. Karel Farský.

Dopis Hlaváčka z 29. března 1920. sig. AII – 14, č.i. 156. ÚAM CČSH Praha, f. Karel Farský.

Dopis vikáře Smrže arcibiskupství z 13. května 1920. SOkA Rakovník, f. Děkaný úřad Rakovník, neuspořádáno.

Dopis Polana z 30. dubna 1920. sig. AII - 14, č. i. 168. ÚAM CČSH Praha, f. Karel Farský.

Dopis městské rady ze 7. června 1920. dopis městské rady ze 14. června 1920. sig. AII - 15, č.i. 207. ÚAM CČSH Praha, f. Karel Farský.

Dopis Polana z 30. dubna 1920. sig. AII - 14, č. i. 168. ÚAM CČSH Praha, f. Karel Farský.

Dopis městské rady ze 7. června 1920 a 14. června 1920. sig. AII - 15, č.i. 207. ÚAM CČSH Praha, f. Karel Farský.

Dopis Polana z 6. května 1920. sig. AII - 14, č. i. 187. ÚAM CČSH Praha, f. Karel Farský.

Dopis Kopeckého ze 17. července 1920. sig. AI - 1, č. i. 1/I a 23. ÚAM CČSH Praha, f. Ústřední rada, Praha.

Dopis Farského Kopeckému z 29. července 1920. sig. IC - 2, č. i. 2/IIA. Archiv NO CČSH Rakovník.

Dopisy arcibiskupství Liškovi a Polanovi přijaté 30.srpna 1920. č.j. 519. SOkA Rakovník, f. Děkaný úřad Rakovník, neuspořádáno.

Dopis arcibiskupství vikáři Smržovi z 20. srpna 1920. SOkA Rakovník, f. Děkaný úřad Rakovník, neuspořádáno.

Dopis Polana z 27.srpna 1920. sig. AII - 14, č. i. 168. ÚAM CČSH Praha, f. Karel Farský.

Dopis Kopeckého z 21. září 1920 o ustanovení rady starších. sig. IB - 6, č.i. 6/IIC . Archiv NO CČSH Rakovník.

Dopis arcibiskupství z 20. srpna 1920 o pověření pro Františka Bícu na kaplana. SOkA Rakovník, f. děkaný úřad Rakovník, neuspořádáno.

Dopis státních občanů z 7.září 1920. SOkA Rakovník, f. Archiv města Rakovník, neuspořádáno.

Dopis městské rady z 11. září 1920. SOkA Rakovník, f. Archiv města Rakovník, neuspořádáno.

Dopis Polana z 9.září 1920. sig. AIV - 5, č.i. 266. ÚAM CČSH Praha, f. Emil Dlouhý – Pokorný, Praha.

Dopis rady starších z 18. března 1921. sig. AI – 5, č.i. 10/III a 14. ÚAM CČSH Praha, f. Ústřední rada, Praha.

Dopis berní správy čj. 1950/40 ze dne 4.9.1940. SOkA Rakovník, f. Archiv města Rakovník, neuspořádáno.

Dopis faráře Šaška radě starších NO CČS v Rakovníku ze dne 13.12.1945. SOkA Rakovník, f. Archiv města Rakovník, neuspořádáno.

Dopis KAV NF v Kladně OAV NF v Rakovníku z 30.9. 1948. SOkA Rakovník, f. ONV, neuspořádáno.

Dopis č.j. 50/62 K č.j. 2895/62 ze dne 4.srpna 1962, adresováno diecézní radě ČČS v Praze. SOkA Rakovník, f., neuspořádáno

Dopis školského odboru rady KNV z 22.9.1954. SOkA Rakovník, f. ONV, neuspořádáno .

Dopis Polana z 27. srpna 1920. SOkA Rakovník, f. Archiv města Rakovník, neuspořádáno.

Dopis Kopeckého z 21. září 1920. sig. AI - 1, č.i. 1/I a 23. ÚAM CČSH, Praha.

Dopis Smoly z 5. září 1920. SOkA Rakovník, f. Archiv města Rakovník, neuspořádáno.

Dopis Bícy ze 13. září 1920. SOkA Rakovník, f. Archiv města Rakovník, neuspořádáno.

Dopis Polanovi z 15. září 1920. SOkA Rakovník, f. Archiv města Rakovník, neuspořádáno.

Dopis děkanskému úřadu z 15. září 1920. SOkA Rakovník, f. Děkanský úřad Rakovník, neuspořádáno.

Dopis Smoly z 21. září 1920. sig. IB - 1, č. i. 1/IIC. Archiv NO CČSH Rakovník.

Dopis Smoly z 18. září 1920. K - 1a/22,č. i. 89. SOkA Rakovník, f. Archiv města Rakovník.

Dopis Polana z 27. srpna 1920. K - 1a/22,č. i. 89. SOkA Rakovník, f. Archiv města Rakovník.

Dopis rady starších z 18. září 1920. sig. IB - 2, č. i. 2/IIC. Archiv NO CČSH Rakovník.

Dopis Smoly z 27. října 1920. sig. IB - 1, č. i. 1/IIC. Archiv NO CČSH Rakovník.

Dopis arcibiskupské konzistoři z 30. listopadu 1920. SOkA Rakovník, f. Archiv města Rakovník, neuspořádáno.

Dopis ministerstvu školství a národní osvěty z 30. listopadu 1920. SOkA Rakovník, f. Archiv města Rakovník, neuspořádáno.

Dopis arcibiskupské konzistoři z 30. listopadu 1920. SOkA Rakovník, f. Archiv města Rakovník, neuspořádáno.

Dopis okresní správy politické z 24. ledna 1921. SOkA Rakovník, f. Archiv města Rakovník, neuspořádáno.

Dopis děkanského úřadu okresní správě politické z 21. ledna 1921. SOkA Rakovník, f. Archiv města Rakovník, neuspořádáno.

Dopis z 1. září 1920 5815/80 starosty Rakovníka staviteli Černohorskému. SOkA Rakovník, f. Archiv města Rakovník, neuspořádáno.

Dopis berní správy v Rakovníku ze dne 1. září 1920 paní Gertě Pokorné. SOkA Rakovník, f. Archiv města Rakovník, neuspořádáno.

Děkovný dopis rady starších z 20. listopadu, rok bohužel nečitelný, podepsán předseda bratr Jedlička, který byl předsedou rady starších v letech 1923 – 1929. SOkA Rakovník, f. Archiv města Rakovník, neuspořádáno.

Dopis Čeňkovi Tröglerovi z 20. ledna 1925. sign. IB - 10/IIC. Archiv NO CČSH Rakovník.

Dopis rady starších z 13. července 1930. sign. IB - 15, č. i. 15/IIC. Archiv NO CČSH Rakovník.

Dopis pěveckého odboru z 15. května 1928. sign. ID₂ - 5, č. i. 5/Pěv. odb.. Archiv NO CČSH Rakovník.

Dopis Nachtigala ze 4. prosince 1929. sign. IB - 14, č. i. 14/IIC. Archiv NO CČSH Rakovník.

Dopis Nachtigala z 30. března 1931. sign. IB - 16, č. i. 16/IIC. Archiv NO CČSH Rakovník.

Dopis Nachtigala z 9. května 1931. sign. IB - 16/IIC - spisy z roku 1931. Archiv NO CČSH Rakovník.

Dopis výboru CČS v Olomouci z 24. listopadu 1920. sig. IB - 2, č. i. 2/IIC. Archiv NO CČSH Rakovník.

Dopis rady starších z 23. února 1921. sig. IB - 2, č. i. 2/IIC. Archiv NO CČSH Rakovník.

Dopis rady starších z 23. února 1921. sig. IB - 2, č. i. 2/IIC . Archiv NO CČSH Rakovník.

Dopis Josefa Kopeckého radě starších z 9. srpna 1928. SOkA Rakovník, f. Archiv města Rakovník, neuspořádáno.

Dopis rady starších Josefu Kopeckému z 21. srpna 1928. SOkA Rakovník, f. Archiv města Rakovník, neuspořádáno.

Dopis Terezie Kopecké radě starších z 3. září 1928. SOkA Rakovník, f. Archiv města Rakovník, neuspořádáno.

Jednání Kopeckého se Smolou, dopis Smoly z 10. listopadu 1920. sig. IB - 1, č. i. 1/II. Archiv NO CČSH Rakovník.

Karlu Farskému. Dopis Polana z 12. prosince 1919. sig. AII – 49, č.i. 1/a – 18. ÚAM CČSH Praha, f. Ohnisko a Klub reformních kněží.

Opis dopisu Smrže arcibiskupství ze dne 31.ledna 1920. SOkA Rakovník, f. Děkanský úřad Rakovník, neuspořádáno.

Opis dopisu Smrže arcibiskupství z 30.března 1920. SOkA Rakovník, f. Děkanský úřad Rakovník, neuspořádáno.

Opis dopisu Smrže arcibiskupství z 13.května 1920. SOkA Rakovník, f. Děkanský úřad Rakovník, neuspořádáno.

Opis dopisu Smrže arcibiskupství z 19. července 1920. SOkA Rakovník, f. Děkanský úřad Rakovník, neuspořádáno.

Opisy dopisů Kopeckého Farskému z 27. srpna 1920 a Liškovi z 28. srpna 1920. sig. IC - 2, č. i. 2/IIA. Archiv NO CČSH Rakovník.

O zamítavém postoji většiny delegátů k požadavkům z Rakovníka nás informuje dopis z 23. února 1921. sig. AI - 5, č. i. 10/III a 14 . ÚAM CČSH, Praha.

Polan list adresoval konkrétnímu vedoucímu činiteli. Jméno příjemce se bohužel nedochovalo. Je předpoklad, že dopis byl adresován předsedovi Klubu reformních kněží a autorovi českého misálu

Dopis kaplana Polana Emilu Dlouhému – Pokornému z 30. prosince 1919. sig. AIV – 5, č.i. 266. ÚAM CČSH Praha, f. Emil Dlouhý – Pokorný.

S odezvou české mše ve Chřívci seznámil Pitlík vedení Klubu dopisem z 29. prosince 1919 Dopis Pitlíka z 29. prosince 1919. sig. AIV – 5, č.i. 265. ÚAM CČSH Praha, f. Emil Dlouhý – Pokorný.

Svůj opatrný postoj se snaží Polan zdůvodnit v dopise z 12. prosince 1919. V závěru píše: „Již dávno necítím se římským knězem a zůstanu na místě jen pro naši věc. Jiný kaplan mohl by zpracovat děkana opět pro Řím a v městě mnoho pokazit. Čekám, že jednou budu jako český kněz ve svém povolání zcela šťasten. Dopis Polana z 12. prosince 1919. sig. AII – 49, č.i. 1/a – 18. ÚAM Praha. f. Ohnisko a Klub reformních kněží.

V dopisu Hlaváček hodnotí pozitivně osobnost Karla Farského. Dopis Hlaváčka z 25. září 1919. sig. AII – 49, č.i. 1/a – 14. ÚAM CČSH Praha, f. Ohnisko a Klub reformních kněží.

Odborná literatura:

BOHATOVÁ, Milena a Věra ILKOVÁ. *Život křesťanů husitského vyznání v Pražské diecézi Církve československé husitské.* Praha: Pražská diecéze Církve československé husitské, 2013. ISBN 978-80-7000-074-8.

BLAŽKOVÁ, Kateřina a Jana VOTRUBOVÁ. *Historie a současnost podnikání na Rakovnicku, Kralovicku a Manětínsku.* Žehušice: Městské knihy, 2005. Historie a současnost podnikání v regionech ČR. ISBN 80-86699-33-1.

BUTTA, Tomáš. *Kapitoly z katechetiky: nástin náboženské výchovy a vzdělávání.* Praha: CČSH, 2012. 110 s. Duchovní péče. ISBN 978-80-7000-076-2.

FARSKÝ, Karel. *Biblická čítanka.* V Praze: K. Farský, 1929.

FARSKÝ, Karel. *CČS: stručné informace o náboženských názorech, úkolech a organizaci církve československé.* Praha: Ústřední rada CČS, 1925.

FARSKÝ, Karel. *Český problém církevní.* V Praze: A. Hajn, 1919. Sbírká časových věcí.

FARSKÝ, Karel. *Náboženství v národě československém.* Praha, 1924. Knihovna Svazu národního osvobození.

FARSKÝ, Karel. *Postila.* In: Český zápas 1922, roč. 5, č. 27. ISSN 0323-1321.

FARSKÝ, Karel. *Přelom: Příspěvek k dějinám vzniku církve československé z roku 1918.* Praha: nákl. vl., 1921. 80 s.

FARSKÝ, Karel. *Stvoření: výklad k biblickému stvoření světa v duchu církve československé.* Praha: vl. nákladem, 1920.

FARSKÝ, Karel. *Z pode jha.* Vznik církve československé. Praha: Klub reformního duchovenstva, 1920. 58 s.

FENCL, Zdeněk a Oldřich HOREK. *Historie Církve československé husitské v Rakovniku: data, plakáty a fotografie 1919-2002.* Rakovník: Náboženská obec Církve československé husitské v Rakovniku, 2002. ISBN 80-7000-984-5.

FRÝDL, David. Zrod Církve československé (husitské), in: *90 let Církve československé husitské*, CČSH, Praha 2010. 408 s. ISBN 978-80-7000-047-2.

FOUSEK, František. *Dokumenty o počátcích církve československé a o sporech o kostely*. ÚAM CČSH, Praha, sign. K 40/2054.

HOREK, Oldřich. *Historie Církve československé v Rakovníku*. Rakovník: Náboženská obec Církve československé husitské v Rakovníku, 2000. Medailonky osobností.

HOREK, Oldřich. *Historie Církve československé v Rakovníku: události 1945-1971 : obrazová kronika 1972-2000*. Rakovník: Náboženská obec Církve československé husitské v Rakovníku, 2001.

HORSKÝ, Rudolf. *Úvod do katechetiky. Díl 1*. Praha: ÚR CČSH, 1955. 177 s.

HOUBA, Václav. *Časová vzpomínka*. In: *Český zápas 1928*, roč. 11, č. 33. ISSN 0323-1321.

HRDLIČKA, Jaroslav. *Církev československá husitská a její orientace na pravoslaví*. In: FARRUGIA, Edward G.. *Encyklopedický slovník křesťanského východu*. Olomouc: Refugium, 2010. 1039 s. Prameny spirituality; 15. ISBN 978-80-7412-019-0.

HRDLIČKA, Jaroslav. Dr. Karel Farský a jeho teologie českých dějin. *Historica Olomucensia*. 2016, 2016 (50), s. 179-192. ISSN 1803-9561.

HRDLIČKA, Jaroslav. *Patriarcha Dr. Miroslav Novák: život mezi svastikou a rudou hvězdou*. Brno: L. Marek, 2010. 296 s. ISBN 978-80-87127-28-5.

HRDLIČKA, Jaroslav. ThDr. Karel Farský a Československá národní demokracie. *Theologická revue*. Praha: HTF UK, roč. 86, 2015, č. 1. ISSN 1211-7617.

HRDLIČKA, Jaroslav. *Život a dílo prof. Františka Kováře: příběh patriarchy a učence*. Brno: L. Marek, 2007. 528 s. ISBN 978-80-87127-05-6.

KADERÁVEK, Václav – TRTÍK, Zdeněk. *Život a víra ThDr. Karla Farského*. Praha, 1982. 199 s.

KAŇÁK, Miloslav a KAŇÁKOVÁ-FIŠEROVÁ Alena. *Zářící odkazy*. Praha: Blahoslav, 1962. 88 s.

KAŇÁK, Miloslav. *Církev československá v historickém vývoji a přehledu*. Praha: Blahoslav, 1946. 15 s.

KAŇÁK, Miloslav. *Dr. Karel Farský: o životě a díle prvního patriarchy církve československé*. Praha: Blahoslav, 1951. 123 s.

KAŇÁK, Miloslav. *Stručný nárys dějin Československé církve vzhledem k jejímu vzniku a půlstoletému vývoji*. In: *Padesát let Československé církve*. Praha: ÚR CČSH, 1970. 188 s.

KAŇÁK, Miloslav. *Z dějin reformního úsilí českého duchovenstva*. Praha: Blahoslav, 1951. 112 s.

KOČKA, Václav. *Dějiny Rakovnicka*. 2. vyd. Rakovník: Agrosience ve spolupráci s Musejním spolkem královského města Rakovníka a okresu rakovnického a Muzeem T.G.M. Rakovník, 2009. ISBN 978-80-85081-28-2.

KONEČNÝ, Jan. *Československý katechismus - rozklad křesťanství: rozbor katechismu Dr. Farského a Kalouse*. Hradec Králové: Tiskové družstvo, 1922. Časové úvahy (Tiskové družstvo).

KRŠKO, Jan. *Historie Církve československé v Rakovníku*. Rakovník: Rabasova galerie, 2001. ISBN 80-85868-36-9.

KUČERA, Zdeněk, Jiří KOŘALKA a Jan Blahoslav LÁŠEK, ed. *Živý odkaz modernismu: sborník příspěvků z mezinárodní konference, pořádané Husitskou teologickou fakultou Univerzity Karlovy v pražském Karolinu dne 29. listopadu 2002*. Brno: L. Marek, 2003. ISBN 80-862-6342-8.

MAREK, Pavel. *České schisma: příspěvek k dějinám reformního hnutí katolického duchovenstva v letech 1917-1924*. Rosice u Brna: Gloria, 2000. 333 s. ISBN 80-86200-36-1.

MAREK, Pavel. *K problematice tzv. boje o kostely na počátku první Československé republiky*. In: *Acta Universitatis Palackianae Olomucensis*, 2008. ISSN 0139-6080. *Otázka kostelů a jiné časové otázky církevně politické: stav církve československé na Moravě a ve Slezsku dne 1. května 1922*. V Olomouci: Diecéšní rada církve československé, [1922 nebo 1923]. 280 s.

PEROUTKA, Ferdinand. *Budování státu. Československá politika v letech převratových. 1*, Praha 1934.

PEROUTKA, Ferdinand. *Budování státu. Československá politika v letech převratových. 2-1 rok 1919*, Praha 1934.

PEROUTKA, Ferdinand. *Budování státu. Československá politika v letech převratových. 3 rok 1920*, Praha 1936.

PEROUTKA, Ferdinand. *Budování státu. Československá politika v letech převratových. 4 rok 1921*, Praha 1936.

PÍCHA, Josef František. *První liturgie Církve československé husitské (podle patriarchy Karla Farského)*. Praha: Blahoslav, 1994. ISBN 80-7000-372-3.

PODLAHA, Antonín. *Posvátná místa království českého: dějiny a popsání chrámů, kaplí, posvátných soch, klášterů i jiných pomníků katolické víry a nábožnosti v Království českém*, II.díl. Praha: Nákladem dědictví sv. Jana Nepomuckého, 1908. 373 s.

RENNER, Jan. *Dějiny židů na Rakovnicku*. Rakovník: Knihotiskárna Václav Tuček v Rakovníku, 1937

SALAJKA, Milan, ed. *Husitské bohosloví: [ročenka 1995]: zpráva o fakultních činnostech*. Praha: HTF UK, 1995.

SALAJKA, Milan. *Proces ustavování a duchovní správy náboženských obcí Církve československé husitské 1920 až 2000*. Praha: ÚR CČSH, 2003. Blahoslav. ISBN 80-700-0612-9.

SPISAR, Alois. *Ideový vývoj církve československé: (nástin)*. Praha: ÚR CČSH, 1936. Blahoslav. 438 s. sv. 12.

SPISAR, Alois. *Ideové směrnice církve čsl. a br. biskup Gorazd*. Zvláštní otisk z periodika Český zápas 1923, roč. 6. Praha, 1924. 60 s.

SRB, Vladimír. *Statistická příručka církve československé 1949*. Praha: ÚR CČSH, 1949. Blahoslav. 85 s.

VEVERKOVÁ, Kamila. *Osvícenství a modernismus*. In: 90 let Církve československé husitské. CČSH Praha, 2010. Blahoslav. 408 s. ISBN 978-80-7000-047-2.

Zpěvník CČSH. Praha: CČSH, Blahoslav, 8. vyd. 2015. 704 s. ISBN 978-80-7000-108-0.

Zpráva o I. Řádném sněmu Církve československé husitské, konaném ve dnech 29. a 30. srpna 1924.

ŽÁČEK, Pavel. *Iluze a realita: Poslední pokus o reformu Státní bezpečnosti 1987-1989* In: *Securitas Imperii*, Praha 1996, s. 7.

90 let Církve československé husitské: sborník. Praha: Církev československá husitská ve spolupráci s Náboženskou obcí CČSH v Praze 1, 2010, 408 s. ISBN 978-80-7000-047-2.

Encyklopedie:

PETRÁČKOVÁ, Věra; KRAUS, Jiří a kolektiv autorů. *Akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia, 1998. 834 s. ISBN: 80-200-0982-5.

Internetové zdroje:

Jan Krško. Jan Krško – historik. <http://www.krsko.cz/> [online] [vid. 7. 1. 2019]

Kvalifikační práce:

ŠMARDOVÁ KOULOVÁ, Jana. *Historie a vývoj náboženské obce Církve československé husitské ve Tmani* [online]. 2017 [cit. 2019-07-01].

Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/149258>. Vedoucí práce Jaroslav Hrdlička.

Abstrakt

Z textu této disertace vidíme, jak velký byl vliv vlasteneckého sentimentu v období po první světové válce, který spolu s charismatickými osobnostmi jako je v Rakovníku Josef Kopecký nebo osobnost prvního patriarchy Karla Farského vytvořil podmínky pro vznik náboženského společenství československé církve v Rakovníku. Díky těmto lidem bylo možné rozšířit myšlenku nové církve na okolní obce a překonat váhavost prvních kněží, kteří museli opustit římsko-katolickou církev. To je zřejmé ze zdrojů, ze kterých lze získat většinu informací k tomuto tématu. Všechny tyto zdroje informací uvedené v této disertační práci spolu s akademickou literaturou představují velmi objektivní pohled na popisované období.

Práce na této disertační práci mi poskytla také mnoho podnětů pro budoucí materiální a duchovní obnovu této komunity. Důležitým bodem je také hlubší pochopení vlastní historie, vlastních kořenů a zpřístupnění těchto informací lidem, jejichž předkové místní komunitu vytvořili. Koneckonců, v roce 1925 bylo v této náboženské komunitě více než tři čtvrtiny rakovnické populace, takže lze říci, že historie tohoto náboženského společenství je přinejmenším v těchto letech historií všech obyvatel města Rakovníka.

Naším velkým úkolem je zapojit veřejnost, zejména děti, do církevních aktivit a dále stavět na bohaté historii náboženské obce. Cílem je dosáhnout plné materiální a duchovní obnovy. Pouze tak může náboženské společenství naplnit své budoucí poslání před společností a před Bohem.

This thesis provides a view into magnitude of influence of patriotic sentiment in the time period following World War I and its synergy with charismatic personalities of Rakovník such as Josef Kopecký and first patriarch Karel Farský that lead to creation of CČHS religious community in Rakovník. Thanks to these people, it was possible to spread the idea of a new church to neighbouring villages and to overcome the hesitance of the very first priests, who had to convert from the Catholic Church. These facts are apparent from sources relevant to this topic. Information sources presented in this thesis combined with academic literature bring forth realistic picture pertaining the given time period.

Work on this thesis has provided me with large number of ideas for future material and spiritual renewal of this community. It is also important to attain a deeper understanding of our history and our roots and to make this information available to people whose ancestors formed this community. After all, more than three quarters of population

of Rakovník took part in religious community in 1925. Therefore, it is fair to say that history of the religious community is that of Rakovník in this time period.

It is our obligation to involve the public, namely the young, to activities of the church and to continue building on the rich history of the religious community. We aim to attain full material and religious restoration. Only then can the religious community fulfill its mission to society and to the God.